

AYLIK SİYASİ DERGİ

komün

1 KASIM 1989 YIL: 1 SAYI: 1 2000 TL.

MUZAFFER ORUÇOĞLU:
"İKSİRDEN TATLI ZEHİR"

CUMHURBAŞKANLIĞI ATEŞTEN GÖMLEK

KOMÜNERLERİN AYAK SESLERİ

inter
yayınlari

Babıali Cad. No: 14/3
Cağaloğlu - İST.

YENİ ÇIKAN KİTAPLAR

- **ESERLER, Cilt 3**
Mart - Ekim 1917 J.V. Stalin
- **FRANSIZ DEVRİMİNİN KISA TARİHİ**
Albert Soboul
- **ÖRGÜTLENME ÜZERİNE, 3. Baskı**
Lenin - Stalin

inter
yayınlari

Babıali Cad. No: 14/3
Cağaloğlu - İST.

TARİH ÇARPITICILARI

SSCB. Enformasyon Bürosu
Stalin

2. Dünya Savaşına Işık Tutacak
Belgeler

İTER YAYINLARI

Babı ali Cad. No: 14/3
Cağaloğlu - İST.

YAYINEVİMİZDE ÇIKAN KİTAPLAR

- **ÖRGÜTLENME ÜZERİNE (3. BASKI)**
Lenin - Stalin 4.500.-
- **KADIN SORUNU ÜZERİNE**
Marx - Lenin - Stalin - Komintern
& Clara Zetkin (2. Baskı) 7.500.-
- **Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi**
Hakkında **POLEMİK** (1963)
- Dokuz Yorum ve Ekler
- SBKP MK'nin ÇKP MK'ne Mektubu
- SBKP MK'nin Açık Mektubu 12.000.-
- **KADIN SORUNU ÜZERİNE SEÇME YAZILAR**
Clara Zetkin & CLARA ZETKİN ÜZERİNE
(N. Krupskaya-W. Pieck) 6.300.-
- **MATERYALİZM ve AMPİRİOKRİTİZM**
Cilt: I V.I. Lenin 6.300.-
- **MATERYALİZM ve AMPİRİOKRİTİSİZM**
Cilt: II V.I. Lenin 7.350.-
- **SBKP (B) XIX. (1952) ve SBKP XX. (1956)**
PARTİ KONGRE RAPORLARI 6.300.-
- **ÖZGÜRLÜK (Roman)**
Per Wahlöö 6.000.-
- **KILLARI YOLUNMUŞ MAYMUN (Roman)**
Güney Dal 7.700.-
- **SENDİKALAR ÜZERİNE (I) Muharebe Olarak**
Grev A.S. LOSOVSKY
(Beraat etti) 4.400.-
- **SENDİKALAR ÜZERİNE (II) Marx ve Sendikalar**
A.S. LOSOVSKY 6.300.-
- **PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN**
TARİHSEL DENEYİMLERİ (Toplandı) 2.000.-
- **BİRÇOK HAYAT YAŞADIM**
Aleksandra Kollontai (Otobiyografi) 12.000.-
- **TARİH ÇARPITICILARI**
SSCB. Enformasyon Bürosu & J.V. Stalin 4.500.-
- **ESERLER**
Stalin Cilt 1 8.400.-
- **ESERLER**
Stalin Cilt 2 8.400.-
- **ESERLER**
Stalin Cilt 3 8.400.-
- **ESERLER**
Stalin Cilt 6 8.400.-
- **BRECHT'İN LAİ-TU'su**
Ruth Berlau (Biyografi) 7.700.-
- **FRANSIZ DEVRİMİNİN KISA TARİHİ**
Albert Soboul 5.000.-

1 Kasım 1989

YIL:1 SAYI:1/2000 TL.

Hasat Yayıncılık Adına

Sahibi ve Yazışları

Müdürü

Ahmet H.KIRIM

Yayın ve Haber

Yönetmeni

Hüseyin ŞİMŞEK

Teknik ve Görsel

Yönetmen

Raif ZOR

Yazım ve Redaksiyon

Zahide AK

Teknik Hizmetler

YÖN AJANS Reklamcılık

San. ve Tic. Ltd. Şti.

Basım

UNUTULMAZ MATBAASI

Dağıtım

Hürriyet Holding A.Ş.

Yönetim ve Yazışma

Adresi

İnkılâp Cd. Öktem Apt.

No:21 Kat:3 Aksaray/

İSTANBUL

Telefon:589 37 83

Banka Hesabı

Ahmet H.KIRIM Akbank

Bahçelievler Şubesi

Hesap No: 0136

İlan Koşulları

Arka Kapak :400.000.TL

Kapak içi :300.000.TL

Tam Sayfa :240.000.TL

1/2 Sayfa :120.000.TL

1/4 Sayfa : 60.000.TL

Abone Koşulları

Yurtiçi 6' aylık :10.000.TL

1 yıllık :20.000.TL

Yurtdışı 1 yıllık:60 DM

Yurtdışı Fiyatı :3.5 DM

İÇİNDEKİLER

BAŞLARKEN

- Uluslar, azınlıklar mozaiğinin de Komünler sahneye..... 3

TÜRKİYE'DE DURUM

- Cumhurbaşkanının İşi Zor..... 9

TEMEL SORUNLARA İLİŞKİN

- Yönetim Üzerine 12
- Üzerinde Yükseldiğimiz Miras..... 15
- Suphi'den Kaypakaya'ya... 21
- Ulusal Sorunda Temel Yaklaşım..... 27
- İki Çizgi Savaşımı..... 34
- Kitlesel Savaşım Biçimleri..... 36
- Demokratik Kitle Örgütleri..... 38
- Türkiye'den Kısa Kısa 41

FORUM

- Lazların Tarihine Kısa Bakış..... 43

DOĞMATİZM

- Kötü Hekim Öldüren Reçete..... 48

KADIN

- İksirden Tatlı Zehir..... 52

DİZİ YAZILARI

- Proletarya, Diktatörlük, Demokrasi..... 55

SAĞLIK

- "Beyaz Melek"lere "Şeytani" Kısaç..... 57

KÜLTÜR-SANAT

- Romanımızda Siyaset Hazımsızlığı 59

KİTAP

- "Birçok Hayat Yaşadım" 63

KARİKATÜR

- Düşüngen 64

KOMÜNERCE

Elinizdeki sayı, "ilk sayı olma"nın "özel"liği taşıyor. Çıkışın komple sunulması açısından, önemli programatik görüşlere ağırlık vermek zorunluydu. Teorinin Türkiyeleştirilmesi; yeni, uzun erimli ve güncel politika üretiminin yetkin bir aracı; kolektif bir ajitator, propagandist ve örgütleyici olunacaksa, dayanakları iyi bilinmeliydi.

Sonraki sayılarda, içeriği (işçi, köylü, gençlik, Kürt ve azınlıklar sorunu, kadınlar, iktidar, muhalefet, baskı grupları, sol, ekonomik ve siyasi durum, çevre, sağlık gibi) "olmazsa olmaz"lar belirleyecek. Teoriyi geliştirerek sunmak, politika üretmek, yorum ve özel haber, forum, incelemeler... Kısacası; siyasi, ekonomik ve kültürel gerçekleri açıklama kürsüsü.

Teorimiz ve yayıncılık anlayışımız, varolanlardan kopuşu ve yenilenmeyi içeriyor. Ancak bu, "yeni okuyucu" unsuruyla tamamlanmalı. Dilimizi anlamaya başlayan, konuşmaya da başlamalı. Pasif değil, dinamik; hep izleyici değil, katılımcı! Her okur aynı zamanda bir yazar, çizer ve muhabir... Böylece, yetkin ve merkezi bir yayın ağı!..

Gelin Komünerce konuşalım ve savaşalım!

Komünerce, sisteme karşı sınıfsal öfkenin, sayısızca araç ve yöntem kullanılarak normalize edilmesine; ezilen kitlelerin başkaldırısının uysallaştırılmasına karşı, haykırışın dili olacaktır. Egemenlerin, düzenlerine yönelen irili - ufaklı bütün çıkışları, içini boşaltıp kendi kurumlaşmasının amaçlarıyla çakıştırmalarının karşı-söylemi... *Komünerce*, çıkışın ve başkaldırının nesniz bırakılışına, sıradanlaştırılmasına öfkeyi içerir.

Egemen sınıflar, 12 Eylül'den sonra ekonomik, politik, ideolojik, kültürel açıdan, komple bir "yeniden yapılanma"yı amaçladı. Savrulmakta olan sistemi, bir dengeye oturtma çabasıydı. Bunun önkoşulu, devrimci ve proletar devrimci hareketin kurmakta olduğu dengesini bozmaktı. Bunda başarılı oldu. Dengeler bozuldu. Ancak, düşmemenin yolu hareketsizlik değil, yeni sürece uygun hareketi sürdürmektir. *Komünerce*, potansiyel olarak varolanın, kendini yeniden tanımlayarak dile gelmesidir. Toplumsal değişim ve gelişimin dinamiklerini, yeniden sahiplenmenin sesi... Değiştirmek için, değişmeye ihtiyacımız var. Bir sınır vardı ucuna geldiğimiz. Artık o sınırdan durmak, gericiştir.

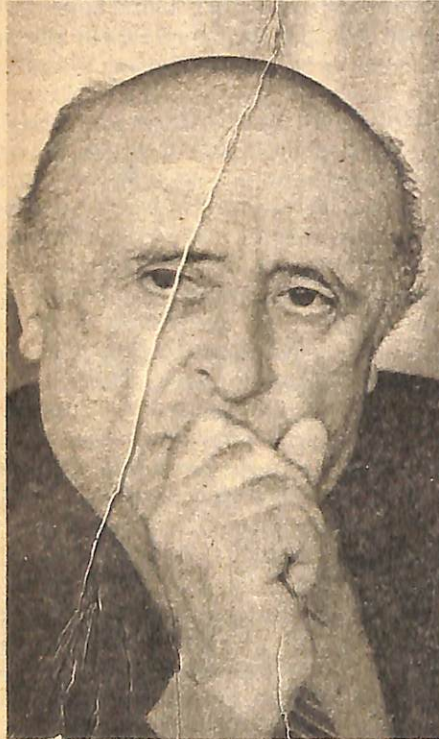
Sınıf savaşımı pratiği dolaylı-dolaysız, gizli-açık zor'u içerir. *Komünerce*, entellektüel zor'un dilidir. Sınıfsal ayrımlar varoldukça, zor'un teorik mecrası olacaktır. Sınırdan duranlar, kendini tekrarlayıp ortalığı gürültüye verirken, gerçekten çelişkiyi yumuşatıyorlar. Yaratıkları ortamları, zor'u uysallaştırıyorlar.

Gelin *Komünerce* konuşalım. Ve öyle savaşalım!

Uluslar, Azınlıklar Mozayğinde Komünler Sahneye

TURGUT ÖZAL: Şişiniyor..

SÜLEYMAN DEMİREL: Düşünüyor..

Komün, ekonomik ve siyasi bunalımın daha da derinleştiği, egemen güçlerin siyasal çözümsüzlük içinde bocaladığı, yine halk hareketinin ivme kazanarak genişlediği ve devrimci hareketin örgütsel olarak da geçmiş deneyler üzerinde yükselecek bir arayış ve kendini aşma eğiliminin uç verdiği koşullarda yayın hayatına başlıyor.

Komün, gelişen sınıf mücadelesinin ezilenler saflarında yerini alırken, giderek olgunlaşan devrimci duruma, öncü olarak, siyasal müdahalede bulunarak, çözümler üretme görevleriyle karşı karşıyadır. Bu görevin başarıyla yerine getirilmesi, geçmiş çizgiyi, basit bir yeniden tekrarla yetinmemeye bağlıdır. İnkarcılığa düşmeden geçmişin olumlu ve olumsuzluklarına sahip çıkarak, teoriyi yeniden gözden geçirmek, somut koşullara uygun ve uygulanabilir hale getirmek temel görevleriyle karşı karşıyadır. Teoride, bugün "yeni" şeylerin söylenmesi ve "eski" ile yetinilmemesi gerekir. Bunu kavramak önemlidir. Geçmiş tekrar etmek, başarısızlıkları yeniden tekrar etmektir. Onlardan öğrenme tavrı değildir. Sadece kendi pratiklerine inanan bazı dar-deneyci kafalar, hareketi aynı yenilgiye doğru sürüklüyorlar.

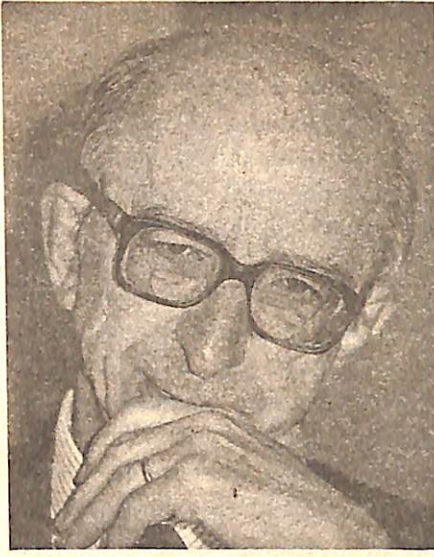
Yeni, her dönem eski'nin direnciyle karşılaşmış ve karşılaşacaktır. Bu bitmez mücadele, her alanda kesintisiz şekilde devam edegelmıştır. Doğada, toplumda ve düşüncede, gelişme ve ilerlemenin dinamiğini, karşıtların mücadelesi oluşturur. Yeni olan, eskiyle mücadelesi içinde kaçınılmaz olarak karşıtına dönüşerek hakim yön haline gelir. Bu gelişmeyle, yeni ile eski arasındaki çatışma farklı

bir nitelik kazanır ve yeni bir süreç başlar.

Yeni yön, artık "yaşanan duruma" dönüşerek eski yön haline gelmiştir. Mevcut olanı koruma ile, onu değiştirme mücadelesi, yeni bir nitelik ve biçim kazanarak sürer. Eskinin ileri yönü, gelişen yönü, artık tutucu gerileyen yön durumuna gelerek, statükoyu koruma yönüne dönüşmüştür. Yeniyi temsil eden güçler ise değişmiştir. Her türlü gelişme sürecini belirleyen bu gerçek, ülkemiz devrimci hareketinin gelişmesinde kendisini açıklıkla göstermektedir. Marksizmlenin gücü ve canlı kalışı, onun kendisini sürekli yenileyebilme yeteneğinden, bayatı atıp tazeyi alma özelliğinden gelir. Bu özelliği nedniyledir ki, sürekli canlı kalabilmektedir.

Sosyal çatışmanın unsurları

Varolan toplum karşısında yeniyi temsil eden Türkiye devrimci hareketi, bir bütün olarak yeni ile eski genel çatışmasını her yönüyle yaşamaktadır. Eski yapılar, yeninin sancısıyla kıvrılıyor. Bu genel gelişme, her devrimci hareket içinde, kendisine özgü biçim ve içerik kazanarak yansıyor. Devrimci hareketler, bunalımını atlatacak çıkışı henüz bütünüyle sağlayamamıştır. Bütün bu fikri dağınıklık ve kesmekeşliğe karşın, gelecek açısından oldukça iyi bir durumun gelişmekte olduğu da açık. Öyle ki, geçirdiğimiz pratik sürecin yarattığı birikim, eski ile yeni arasındaki mücadeleye, daha kapsamlı ve belirgin bir aşamaya ulaşması için gerekli zemini oluşturuyor. Devrimci hareket içindeki bunalım, aynı zamanda, daha yüksek bir aşamaya sıçramanın

ERDAL İNÖNÜ: O da düşünüyor.

birikim ve doğum sancılarını ifade etmektedir. Varolan keşmekeşlik ve dağınıklık tam da bu olgunlaşmanın başlangıcıdır. Bir çok iddianın tersine, bu durum karamsarlığın, umutsuzluğun belirtisi değil, hareketi her yönlü ileri sıçratmanın, teorik ve pratik bakımdan daha ileri bir aşamaya geçişin ön koşuludur. Gelişmenin bu dinamizmi görüldüğü ölçüde, onun gelecekteki parlak başarılarının umut ve güven verici özelliği sezilip kavranacaktır.

Komün, uluslararası proleter hareketin kazanımlarına sahip çıkarken, Marksizm, Leninizm biliminin Mao Zedung ile ulaştığı en üst aşamayı temel alır. Aynı şekilde, Türkiye işçi sınıfının önderleri olan M. Suphi ve İ. Kaypakaya'nın marksist-leninist mirasının devamı ve devam ettiricisidir. Onun, daha ileriye taşınmasının ifadesidir. Bu yanıyla, eskinin olumlu özelliklerine, sınıfsız toplum nihai amacına ve ideolojisine, azami programda olduğu gibi, temel tespitlerindeki isabetli doğrulara sahip çıkan, bu yapıları temel alan **Komün**; diğer yandan, eskinin somut koşullarımıza ters düşen, eskiyerek gelişmelerin arkasında kalan yanlarını değiştirerek ilerletme ve kimi önemli yanlış tesbitlerini eleştirme cesaretiyle, teorimizi daha ileri düzeye ve pratiğin sorunlarına, gerçekten cevap verecek duruma getirme yönelimini ifade etmektedir. Teorik inşaya yaklaşımımız, pratiğin bakış açısidir. Bundan şu sonuç çıkar: Teori pratikten çıkar ve pratik yoluyla gelişir. Marksist bilgi teorisinde, bu temel ilkenin kavranmaması ve uygulanmaması dogmatizmi doğuran ana unsurlardan biridir. (Dogmatikler aynı zamanda, gelişmeler yasasını ve özellikle evrensel özgül arasındaki ilişkiyi kavramamaktadır.) Marksist-Leninist saflarda, bu yanlış kavrayış, iki sapma biçiminde kendisini gösterdi. İlki, (yurtdışında başgösteren) teoriyi pratiğe uygulamaksızın, akademik tartışmalar içinde gelişebileceğini sanmak oldu. Bunlar, akademik bir çalışma içine girerek sınıf

mücadelesinden tamamen koptular. İkincisi, teoriyi pratikten koparan anlayış. Bu değişik tarzda muhafazakâr-dogmatik sapma olarak kendini gösterdi. Bunlar, farklı olarak, teoriyi pratiğe uygulamayı savunmakla, işe doğru başladılar. İleriye doğru önemli bir adım attılar. Fakat bu adımın devamı olan, pratik yoluyla teoriyi yeniden ilerletmeye gelince durdular. Yaşanan pratiği reddederek, geriye doğru yürüyorlar. Uygulanan pratiği teoriden koparıp, teoriyi mutlak ve şaşmaz doğru olarak kavramaları, onları sürekli pratiği inkar etmeye götürmektedir. Pratikten hareketle, yeniden daha yüksek teoriyi kurarak, bilginin diyalektik gelişme sürecini izleyeceklerine, yaşanmış pratiği reddedip, teorinin şaşmaz doğruluğunda ısrar ederek, yeniden başa dönüyorlar. Bu yöntemleriyle, teorik gelişmenin önu tıkanmış ve teori her zaman başlangıç noktasında kalmaya mahkûm bırakılmıştır. Muhafazakârlığın temeli buradadır.

Teorik inşada, akademizm reddelirken, teoriyi pratikten kendiliğinden çıkacakmış gibi ele alan ve hareketin kuyruğunda yürüyen kendiliğindenci, dar-deneyci anlayışlara da dikkat edilmeli, bu saptalara düşülmemelidir. Teori, bilinçli bir çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkacaktır. Öncünün, bilinç unsurunun rolü, bu çalışmada belirleyici olacaktır. Dogmatizm ile aramızdaki, "öncünün önemi ve rolü"ne ilişkin ayrım, bu iki farklı yaklaşım üzerinde hayat bulmaktadır.

Komün, teoriyi inşada, pratiği çıkış noktası olarak alır. Toplumsal pratiğimizden hareketle, teorimizi yeni bir aşamaya çıkarmalıyız. Bunu yaparken, yirmi yıl öncesinin ortaya konan teorilerini değil, bu süreçte yaşanan toplumsal pratiği çok yönlü ele alarak ve dikkatle inceleyerek doğruya ulaşabiliriz. Yirmi yıl önce inşa edilen teorileri, bu pratik tahlilden hareketle ancak ilerletebilir, geliştirebiliriz. Ülkemizin somut koşullarını, yeniden tahlil etmeli ve marksizm-leninizmin ilkelerini, ülkemizin kendisi

REAGAN-GORBAÇOV:

"Çok mu geç kaldık Gorbi?",

Afrika'nın kara öfkesi hep ayakta.
İnsanlığın en eski eşitsizliğine karşı..

ne özgü koşullarıyla birleştirmeliyiz. Teorimiz ancak böylece, somuta denk düşen ve uygulanabilen kendisine özgü biçimi kazanacaktır. Marksizm-leninizm ancak böyle bir yaklaşımla Türkiyelileşecektir. İkinci olarak, pratikten çıkan teori, yeniden pratiğe dönmek zorundadır. Teorinin amacı, varolanı keşfetmekten öte, onu değiştirmektir. Uygulamaya girerek karşıtına dönüşen teori, bu süreç sonunda yeniden karşıtına dönüşerek daha yüksek bir biçime ulaşır. Bilginin gelişmesinin diyalektikidir bu. Mao'nun da dediği gibi "Çoğu zaman, doğru bilgiye ancak, maddeden bilince ve sonra da bilgiden pratiğe giden sürecin defalarca tekrarlanmasından sonra varılabilir. Marksist bilgi teorisi, diyalektik materyalist bilgi teorisi budur." (Seçme Sözler, sf: 171) Teori ile pratik arasında da, mekanik değil, diyalektik bir bütünlük vardır. "Önce teorik inşayı bitirelim, sonra uygulayalım" anlayışı yanlıştır. Teorik inşa pratiğin dışında değil, onunla içiçe, karşılıklı etkileşimle gelişir. Teoriyi, sınıf mücadelesinin sıcak pratiği içinde inşa etmeliyiz. Biz, "pratiğin bakış açısıyla teoriyi ele almak" derken bunları kastediyoruz.

Bugün, hareketin ihtiyaç duyduğu somut sorunlara açıklık getirecek olan, yol gösterici devrimci teoridir. Pratiğin yolunun, böyle bir teoriyle aydınlatılması görevi, ivedilikle yerine getirilmelidir. Devrimci hareketin gereksindiği temel eksiklik budur. Marksist-leninistlerin teorik birliğini sağlamak, temel görevlerinin başında gelir.

İleri mevziye sahibiz

Komün, bu görevi yerine getirirken önemli bir birikim ve miras üzerinde yükselmekte ve ileri bir mevziye sahip bulunmaktadır. Teorinin inşası tamamlanmamış bir görev olarak önümüzde dururken, aynı zamanda, muhafazakâr dogmatizme karşı savaşım içinde, ileri bir aşamaya ulaşmış bulunuyoruz. Teorimiz, iç savaşım süreci boyunca gelişme göster-

miş ve bir bütünlüğe ulaşmıştır. Vardığımız nokta, gelişmede yeni bir aşamadır. Bu da önümüze, siyasal görevleri çıkarmaktadır. O halde, marksist-leninistlerin karşısında sadece teorik görevler değil, siyasal görevler, sınıf savaşımına müdahale ve bunun araçlarını (örgüt) yaratma görevi vardır. Siyasal ve teorik savaşımın aracı olarak Komün, teori ile pratiğin birliğini yönlendirecek araç olacaktır. Teorik çalışmanın önemi yadsınmadan, siyasete ağırlık verilmelidir. İçinden geçtiğimiz tarihi koşullar ve sınıf mücadelesinin boyutu siyasal çalışmaya ağırlık vermemizi emrediyor. Bu çelişki değildir. Teorik gereksinimden hareket ederek, siyaset yapma ya da önemini küçümseme ve eylemle tavrına girmek, dar-teorik çevre yaratma politikasıdır. Politik bir yapı için acil olan, kitleselleşmedir. "Çıkış" yapan pek çok kadronun başarısız kalışında, bu "kitleselleşmeme" sorunu vardır. Kitleselleşme ise, politik savaşımın olacaktır. İkinci si teorinin pratikte ilerletilmesinin yolu budur. Teori ile pratiğin birliği böyle sağlanır.

Uluslararası revizyonizmin yeni biçimlenişi ve Gorbaçov'un tezleriyle estirdiği rüzgar, eski ideolojik cephe-leri bölmüş ve sosyalizme ilişkin tartışmaları yeniden başlatmıştır. Revizyonizmin ideolojik saldırılarına karşı savaşım, önemini korumaktadır. Marksizm-leninizmi savunmada sebat ederken, troçkizmin ve modern revizyonizmin devrimci saflardaki etkisine ve etkilemesine karşı da mücadele edilecektir.

Bunalım derinleşiyor

Siyasal bunalım son dönemde yeni boyutlar kazanarak derinleşti. Kitle desteğini yitiren ANAP Hükümeti'nin, erken seçime gitmemekte ısrar etmesi ve cumhurbaşkanlığı seçiminde odaklaşan egemenler arası çatışma; açlık grevlerinde kendisini açığa vuran sosyal muhalefette yükseliş; PKK'nın, Türk ordusu için kısmi de olsa askeri yenilgi anlamına gelen başarıları; gümrük indirimlerini kapsa-

İŞÇİLER: Yeni "İşçi baharları" uzak değil.

ÖYLÜLER: İlk mitinglerini Anısa'da yaptılar.,

yan yeni kararlarla, ekonomik politikada ve Bulgaristan ile başlatılan diplomatik savaşın hazin bir yenilgiyle sonuçlanmasıyla dış politikada, birbirini izleyen gelişmeler; siyasal bunalıma yeni boyutlar kazandırarak derinleştirdi. Siyasal bunalımın boyutlanması, egemen sınıflar arasındaki çatışmayı hızlandırmakta. Genel Kurmay, hükümeti hiçe sayan tavırla özellikle girerken, ordunun Kürt gerillaları karşısında uğradığı başarısızlığın sorumluluğunu hükümet ile karşılıklı birbirlerine yükleyen açıklamalarda bulundular. Aynı şekilde, büyük sanayicilerin temsilcileri ile hükümet sözcülerinin birbirlerine yönelttikleri suçlamalar, manşetlere konu oldu. Çözümüne gelince, hakim sınıflar açısından bir çıkmaz durum söz konusu.

Hükümetin çaresizliği, Özal'ın son Doğu gezisinde İran, Irak ve Suriye'ye yönelttiği ve tam bir acizlik ifadesi olan tehditlerinde kendisini gösterdi. Gelinek noktada, hükümet içeride ve dışarıda etkisini iyice yitirmiştir. Bürokrasi üzerinde otoritesi kalmamış, dış ilişkilerde yaptırım gücü tükenmiş olan bu hükümetin, fazla ayakta kalamayacağı açıktır. Özal'ın yerine geleceklerin ise, ondan farklı yapacakları bir şeyleri yok. Siyasal bunalımın iki temel yanını ayırmak gerek. Bunlardan ilki, hakim sınıf klikleri arasındaki çatışmanın konusudur. Cumhurbaşkanlığı seçimi ve erken seçimde yoğunlaşan bu çatışma, önümüzdeki dönemde derinleşecektir. Önemli çatışma alanları olarak bu sorunlar, varlıklarını bir süre daha sürdürecektir. İkincisi ve asıl olan ise, sistemin kendi gelişmeleri tarafından yaratılan ve hakim sınıfların bütününe etkileyen sorunlardır. Bu iki yan, hem birbirinden ayrı ve hem de birbirlerini geliştiren bir etki-lem içindedir.

Yıllardır sürdürülen ekonomik politikalar, sorunları çözmek bir yana, yeni sorunlar yaratmış, ekonomik durgunluğu ve çöküşü artırıp, ülkeyi giderek daha fazla oranda emperyalist sermayenin güdümüne sokmuştur. Ekonomik bunalımın bütün

yükü sırtlarına yıkılan emekçi sınıfların muhalefeti ise, nitel ve nicel olarak gelişerek güç kazanıyor. Keza, Kürtler üzerinde uygulanan sindirme ve asimilasyon politikaları ters tepmiş ve devlete, karşılamakta güçlük çekilen ağır siyasi ve mali faturalar yüklemiştir. 12 Eylül darbesiyle pekiştirilmiş anti-demokratik uygulamalar, halkı saran cendere olarak varlığını sürdürmektedir. Ancak bu uygulamalar geçmişteki gibi etkili olmaktan çıkmıştır. Aşağıdan gelen muhalefet, daha şimdiden bu sınırları zorlayarak aşmış ve "Eylül yasaları"nı iş göremez hale getirmiştir. Demokratik muhalefet, konulan sınırlardan taşarak yönetimi siyasal demokratikleşmeye zorluyor.

Nasıl bir çözüm?

Olası gelişme nasıl olacaktır? Sorunların ağırlığı ve derinliği karşısında, hakim sınıflar tam bir çıkmaz içindedirler. Muhalefet partileri, sistemi kısa vadeli de olsa rahatlatacak alternatif politikaya sahip değildir. Bazı çevrelerce arzulanan askeri darbe ise, çözüm olmadığı gibi alternatif bile değildir. 12 Eylül askeri darbesiyle gelenler, yönetimde hâlâ hakim durumdadırlar. Dolayısıyla, bu duruma alternatif olarak yeni bir darbe girişimi, güçlü bir destek bulamayacaktır. Yeni bir darbe olasılığı, daha uzak bir gelecek için düşünülebilir ve düşünülmelidir. Hakim sınıflar için diğer çözüm ise, reformcu yoldur. Türk egemenleri, geleneklerini yıkan siyasal reformlar yapmak zorunluluğuyla karşı karşıyadırlar. Her şeyden önce, başlarındaki en büyük bela olan Kürt sorununu, askeri bastırma yöntemleriyle çözemeyeceklerini anlamışlardır. Burjuva sözcülerinin birleştikleri nokta, bu konuda "politika değişikliğinin" artık bir zorunluluk haline geldiğidir. Ancak, politika değişikliği gündeme geldiğinde, bütün temel sorunları kapsamak zorundadır. Sorun bir bütünlük arz ediyor ve bu yönde atılacak bir adım her iki bölgedeki sorunları "çözmeyi" hedefleyecektir.

Hakim sınıf partilerinin, kararsız ve bütünlüklü olmayan bazı açıkla-

GECEKONDUCULAR: Geliyorlar!..

KÜRTLER: Devlet baskısı göç ettiriyor. Şimdi başkaldırı da var.,

Kürt sorununda, devlet umudunu dine bağladı.

maları, "reformcu" çözümün giderek ortak politika haline dönüşmeye başladığını gösteriyor. ABD ve diğer Batılı emperyalistler de bu çözümü desteklemektedirler. H. Cindoruk'un Hürriyet gazetesince manşete çıkarılan açıklamaları, egemen burjuvazi için, yeni alternatifin bütünlüklü ifadesi niteliğindedir. Sözümona "reformcu çözümün" bu şekilde netleşmesi gelecek olası gelişmeyi aydınlığa çıkarıyor. Ancak, bu politikanın uygulanması için önerilen ve bazı çevrelerce pohpohlanıp desteklenen "milli koalisyon" önerisi, iki nedenden dolayı olasılık içinde değildir. İlki; hakim sınıf klikleri arasında, milli koalisyon geleneği zayıftır. Onlar daha çok yapılarından gelen ayrıcalık kapma savaşımını önde tuttular ve tutacaklardır. İkincisi; "milli birlik" kitleler aleyhine alınacak kararlarda gereksinim olarak doğar. Yani suç için ortak aranır. Yığınlara birşeyler verildiğinde, bir "ortak" ne gereklidir ve ne de aranır. Egemenler aralarında ki çatışmayı sürdürerek bu kararları pekâla alabilirler. Anayasa değişikliği ve yasal bazı düzenlemelerde bazı partiler birlik sağlayabilir. Ortak tavır gösterebilirler. Bu olasıdır. Fakat milli koalisyon için, aynı şey söylenemez.

Karşı-devrimin bu, "başkaldırma eylemlerini demokrasiyle aşma" planının geleceği pek aydınlık değil. Herşeyden önce, ekonomi buna uygun değil. Düzen partileri hazırlanmamış ve Türk devletinin kökleşmiş geleneksel alışkanlıkları buna karşı direnç unsuru olarak duruyor. Varolan parlamento, gücünü yitirmiş ve geleceği belirsizleşmiştir. Kısacası, "reformcu yol" hakim sınıfların mevcut bunalımdan çıkışlarında alternatif olarak ağırlık kazanırken ve benimsenirken, egemenler arasındaki çatışma ve rekabet durumu belirsizleştirmektedir. Onlar, alternatif üretmede güçlük çektikleri gibi, bunu uygulamada da güçlük çekeceklerdir. Önümüzdeki dönem, cumhurbaşkanlığı ve erken seçim konularında yoğunlaşacak egemenler arası çatışma, bunda da etkili olacaktır.

Geleceği belirleyecek unsur

Halk hareketi daha ileri noktalara ulaşacaktır. Emekçi yığınların cananlığı sorunları, onları sokaklara dökcektir. Hakim sınıfları zorlayan işçi hareketi ve demokratik yığın hareketi ile Kürt ulusal hareketi gelişmelerini sürdürecektir. Bu gelişmeler, yükselme eğilimi gösterirken, hakim sınıflar da gerileme eğilimi içindedir. Ancak, devrimci örgütlerin durumu halk hareketini kucaklayacak durumda değildir. Hakim sınıfları biraz rahatlatan da bu durumdur. Onlar, halk hareketini kolayca saptırmanın yolunu deneyecek, reformizme güç vereceklerdir. Olası gelişme eğiliminin, siyasal "reformlar" ile demokratik hakların kısmen de olsa genişleme yönünde ilerleyeceğini söylerken, yeni bir askeri darbenin siyasal gündemimizden kalkmadığını, tersine egemenlerin bunu ellerinde yedekte tuttuklarını ve hazırladıklarını dikkat çekiyoruz. Türkiye, ekonomisinin yarı-sömürge karakterinden gelen zayıf yapısıyla, toplumsal muhalefetin basıncına dayanamaz. Halk hareketinin dalga dalga genişlemesi karşısında, gerileyerek bazı mevzilerden çekilen karşı-devrimin, gerilemeyeceği bir sınır vardır ki, bu da fazla uzak değildir. "Reformcu" alternatif, çözüm olarak uzun ömürlü değildir.

Devrim hareketindeki gelişme bu politik manevrayı işlemez ve sorunların çözümü için yetersiz kılacaktır. Bu politika, devrim ve Kürt ulusal hareketinin ileriye doğru gelişmesini saptırıp engelleyemez. Hakim sınıflar açısından gelecekleri fazla aydınlık değildir. Hangi alternatifi uygularlarsa uygulasinlar, varolan bunalımı geçici çözmeleri dahi çok sorunlu olacaktır. Buhranın kaynağı düzenin yapısından gelmektedir. Buna alternatif, Demokratik Halk Devrimidir. Giderek güçlenen devrim, Türkiye'nin gündemindedir. Geleceği belirleyen gelişme bu olacaktır.

Hakim sınıfların, devrimci muhalefeti saptırmak için reformcu hareketlere göz yumduğu ve yasalıcılığı

özendirdiği ortadadır. Bu politkaya, önümüzdeki dönem daha da ağırlık verecekler. Bu, yukarıda izah ettiğimiz yeni gelişmenin, kaçınılmaz sonucu olacaktır. Reformculuğa karşı mücadele, daha ileri çıkmaktadır. Özellikle legal örgütlenmeyi esas alan ve çizilen yasal sınırları aşmayı reddederek, devrimci muhalefeti, bu sınırlar içine çekip, saptırmak isteyen ve isteyecek olan yasalçı sapmaya karşı mücadele görevi, önümüze daha yakıcı olarak çıkacaktır. Karşı-devrim, militan devrimci hareketleri kitlelerden soyutlayıp, zamansız çatışmalara zorlayarak yenilgiye uğrattırılıp, dağıtmak; sosyal muhalefeti, kısmi tavizlerle reformizmin batağında hapsedmek istemektedir. "Reformcu" alternatif politikanın diğer yanı, devrimcilere karşı izleyecekleri yarıdır. Devrimciler, çekilmek istedikleri maceracı ya da reformcu batağa düşmemek için, sadece kararlı ve azimli olmaya değil, ama aynı zamanda akıllı bir siyasal yaklaşıma ve hatta sahip olmak zorundadırlar. Geniş yığınlarla birleşmek ve onları daha ileri savaşım biçimlerine hazırlamak amacıyla, legal olanaklardan son sınırına kadar yararlanmalıdır. Sol lafazanlıkla bu fırsatı küçümseme ve reddetme aptal-

lığına düşme tehlikesine karşı uyanık dururken; legalizme, legal çalışmayı esas alan, dar görüşlü sağ oportünizme karşı mücadeleye önem ve ağırlık verilmelidir.

Reformcu sağ sapmaya karşı savaşım asıl görevdir. Komün, reformizme karşı devrim bayrağının taşıyıcısı olarak savaşırken, aynı zamanda onun değirmenine su taşıyan, yığınlardan kopuk 'sol' oportünist sapmaya karşı da savaşacaktır. Komün'ün, bu dönemde yayın hayatına girmesi önemlidir. O bugüne kadar, marksist ve bazı devrimci kadroları harketsiz tutan devrimci alternatifin eksikliğini giderecektir. Böyle bir alternatifin eksikliği, marksist ve devrimci kadroların önemli bir bölümünü hareketsiz bırakmış ve sıradanlaşmaya yol açmıştır. Gelecek açısından umut vadededen marksist-leninist hareketin doğru temeller üzerinde diriltilmemesi reformizmin etkilerinin yayılması- nın önünü açık bırakmıştır. Komün, reformizmi sınırlayan ve deşifre edecek olan gerçek güç olacaktır.

Yığınlarla birleşmek ve reformizme, revizyonizme ve oportünizme karşı marksizm-leninizm bayrağını yükseklerde tutmak için ileri!

KOMÜN

SİYASİ TUTSAKLAR:
Açlık grevleri yine gündemde.

EN BÜYÜK KOMÜN İÇİN!

Komün, geçmiş deneyler üzerinde bir yükseliş, bir kendini aşma eğilimidir. İnkarcılık yok! Geçmiş, olduğu gibi tekrarlamak da. Amaç olgunlaşan devrimci duruma müdahalede bulunarak, uygun politika üretmektir. Teori ile pratiğin birliğini sağlamaktır.

Kollektif bir ajitatörlüğü, propagandistliği ve örgütleyiciliği amaçlayan Komün'ü, ülkenin en ücra köşesine kadar ulaştırmak, okutmak, abone olmak ve abone bulmak.... İşte dinamik okuyuculuğun pratik kıstasları!

Komün'ü kucaklayın. Ellerinizde büyüsün.

Sürekli Tartışma Gündeminde Kalacak

Taliplisi ne kadar çok olursa olsun, mücadelesi ne kadar kıran kırana geçerse geçsin, 1982 Anayasası'yla, eskisine göre daha fazla yetki ve sorumluluklarla donatılmış devletin en üst kurumu olarak Cumhurbaşkanlığı, içinden geçtiğimiz süreçte ateten gömlek gibidir.

70'li yıllardan 80'li yıllara geçiş döneminde olduğu gibi, bulunduğumuz süreçte de politik gündemi aylarca meşgul eden, bir Cumhurbaşkanlığı tartışması yaşandı. Kuşku yok ki, farklı tarihte yaşanan bu iki olay arasındaki ortaklık, yalnızca "Cumhurbaşkanlığı seçimi"nin yapılıyor olması değildir. Ya da yine ülkede onlarca sorun varken, Cumhurbaşkanlığı seçiminin getirdiği tartışmaların, kamuoyu gündemini aylarca işgal etmesi de değildir.

Gerçek olan şudur ki; Cumhurbaşkanlığı için süren tartışmalar, 1980'in başında olduğu gibi, bugün de, yoğunlaşan toplumsal kriz zemini üzerinde sürdü. Eğer bir karşılaştırma yapılacak olursa, bu iki farklı süreç arasındaki en önemli ortaklık da budur. Yine 80'li yıllarda olduğu gibi, bugünkü toplumsal krizin temelinde de, derinleşerek süren ekonomik kriz yatmaktadır.

Halk muhalefetine, birçok noktada egemen sınıflar cephesiyle çatışma noktasına gelmesi, egemen sınıfların kendi aralarındaki çelişki ve çatışmaların derinleşmesi ve bütün bunların oluşumuna zemin sunan bir ekonomik ve siyasal krizin varlığı!...

İşte iki farklı sürecin, oluşum ve gelişimindeki bütün farklılıklara rağmen, temeldeki benzerliklerini çok kısa ve genel olarak bu şekilde

özetlemek mümkündür.

Ancak, yine de belirtelim ki, nedenleri ve gelişimi benzeşen bu iki ayrı süreçten, yaşanmakta olanı, özellikle de yönelimi itibarıyla birçok noktada eskisinden ayrılmaktadır.

Türk egemen sınıflar 1980'lerde yaşanan krize; ABD emperyalizmi önderliğinde geliştirilen ve ikinci dünya savaşı sonrasında başlanarak uygulanan, "İthal İkameci" ekonomi politikaların yerine, "İhracata yönelik sanayileşme" adını verdikleri, ekonomik yapılanma ve 12 Eylül askeri faşist diktatörlüğünde ifadesini bulan, siyasal biçimleniş ile cevap vermişlerdi. Gerçekleştirdikleri bu ekonomik ve siyasal değişikliklerle, birçok yönüyle tıkanmış olan sistemlerine çözümler bulabilmişlerdi.

Elbise yine dar geliyor

Bugün, 1980'de "24 Ocak Kararları" adı altında yürürlüğe sokulan yeni ekonomik politika ve 12 Eylül askeri faşist darbesinin üzerinden 9 yıl geçmiştir. Azgın bir sömürü ve talanın koyu bir faşist terörle iç içe yaşadığı bu süreçte egemenler, kendi çıkarları doğrultusundaki tüm alternatiflerini denemeye çalışmışlardır. Ama ne var ki, istedikleri sonuçlara bir türlü ulaşamamışlardır. Herşey bir yana, bugün tüm sonuçlarıyla daha açık olarak görüldüğü gibi, ege-

menlerin 12 Eylül cuntası aracılığıyla oluşturduğu statüko artık korunamaz olmuştur. Egemen sınıfların baskı ve terör koşullarında topluma dayattıkları elbise parçalanmaya başlamıştır.

Başta işçi sınıfı olmak üzere geniş toplumsal muhalefet odakları, egemenlerin kendilerine biçmiş olduğu toplumsal rolü oynamayı reddederken, tepki ve öfkelerini çeşitli düzeylerdeki eylemlerle, gittikçe yoğunlaşan bir biçimde ortaya koymaktadır.

Geçmişten farklı olarak Türk egemenleri bugün, yaşamakta olan ve derinleşen krizi aşabilecek güçlü yeni alternatiflere sahip değildir. Elleriindeki kozlar, 1980 başlarındakilere göre az ve etkisizdir.

Bugün yaşamakta olan kriz kendisini borç ve bölüşüm krizi olarak ortaya koymaktadır. Büyümenin durduğu, enflasyonun yüzde 60'ların üzerinde seyrettiği, 50 milyar doları dış ve ülke bütçesi kadar da iç borçlanmanın batağındaki ekonomi açısından ufukta, göreceli ve kısmi de olsa bir istikrar görülüyor. Son 8-9 yılda, dış borç grafiğindeki hızlı yükselişe karşın, iç üretimin bu yükselişe paralel genişlememesi, hatta bazı üretim alanlarında daralmaların yaşanması, ekonomik krizin giderek daha da derinleşeceğini göstermektedir.

Özelleştirme adı altında, KİT'le-

rin emperyalist tekellere satılması ve Özal hükümetinin sık sık başvurduğu parasal operasyonlar, ekonominin krizini aşma bir yana, son 9 yıldır yaşadığı gibi, sorunları daha da boyutlandırmaktadır. Siyasal kriz de 12 Eylül'ün anti demokratik sonuçlarının yanısıra bu gerçeğe dayanmaktadır.

12 Eylül darbesinden sonraki süreçte faşist terörün de yardımıyla, çalışanlar aleyhinde değiştirilen toplumsal bölüşüm, artık çekilemez, kabul edilemez bir boyut kazanmıştır. Bütün engelleme ve bastırma çabalarına rağmen işçi sınıfı ve diğer çalışan kesimler, durumlarını düzeltmek, bölüşümden daha fazla pay almak ve aynı zamanda siyasal özgürlükler kazanmak için yaygın ve kitlesel bir mücadele başlatmışlardır.

Toplumsal mücadelenin temposu, zaman zaman gözlemlenen düşüşlere rağmen, esasen gelişme çizgisi izlemektedir.

Radikal geçiş ve birikim dönemi

12 Eylül askeri faşist cuntası tarafından yenilgiye uğratılan devrimci-demokratik hareket ve şoke edilen toplum, Kurtuluş Savaşından sonraki en hızlı, radikal geçiş ve birikim dönemini yaşıyor. Son 30 yılın çok çeşitli, zengin ve hareketli mücadele deneylerine ve birikimine sahip, ezilen, sömürülen sınıf ve tabakalar, bugün kendilerini ve güçlerini en etkili biçimde ifade edebilecek platformların ve örgütlülüklerin arayışı içindedir. Ürtler yılların mücadele birikimi üzerinde ve özellikle son 5 yıldır süren sıcak mücadeleyle, egemenlerin kendilerine verdiği ve bir türlü benimsemedikleri "Doğulu" ya da "Güney Doğulu" olma kimliğini fırlatıp atmışlardır. Kendi gerçek kimlikleriyle ortaya çıkmışlardır. Artık eskiye dönüş mümkün değildir. Nihayet giden aşamada, hakim sınıflar bile, en az "zarar"la kurtulma hesabı içindedirler. Türkiye'de böylesi bir ortamda Cumhurbaşkanı seçilmeye çalışılmaktaydı.

Talipisi ne kadar çok olursa olsun, mücadelesi ne kadar kıran kırana geçerse geçsin, 1982 Anayasası'yla, eskisine göre daha fazla yetki ve sorumluluklarla donatılmış devletin en üst kurumu olarak Cumhurbaş-

EVREN-ÖZAL: Kaç yıldır el ele.

kanlığı, içinden geçtiğimiz süreçte ateşten gömlek gibidir. Cumhurbaşkanı, sadece hakim sınıf klikleri arasındaki çelişkileri koordine etmeyecek, daha da önemlisi; toplumsal dinamiklerin kabine sığmadığı, Kürt hareketinin (Genelkurmay'ın Ağustos açıklamasındaki ifadeyle) "iç savaş" boyutlarında sürdüğü bir süreçte, hakim sınıflara ve onların devletine önderlik edecektir.

Bugün yaşanan siyasal krizin bir boyutunu da, hakim sınıf ve tabakalarının kendi aralarındaki çelişki ve çatışmalar oluşturmaktadır. Komprador burjuvazinin, en palazlanmış kesiminin siyasal temsilciliğini üstlenen 12 Eylül cuntası, zor ve tehdit aracılığıyla devlet iktidarı içinde, bu kesimin hakimiyetini pekiştirmesine, diğer kesimlerin gücünü daraltmasına rağmen, bu cephede de istediği sonucu elde edememiştir. Hakim sınıflar arasındaki çelişki kendini 1983'lerden itibaren, yeni biçimlerle açıkça ifade edilmiştir.

12 Eylül öncesine nazaran, devlet iktidarının dayandığı toplumsal taban daralmıştır. Bugünkü Cumhurbaşkanlığı tartışmalarında ve parlamentonun bileşiminden de görüleceği gibi, dört siyasal güç, Cumhurbaşkanlığı için kıran kırana kapışmaktadır. Güçlerden birisi, 12 Eylül darbesini gerçekleştiren, Amerikancı komprador burjuvazinin en palazlanmış kesiminin siyasal temsilcileri, Kemalist-İnnöncü çizginin sürdürücüleridir. Bunlar, Cumhurbaşkanlığı Konseyi, ordu-

nun üst kesimi, devlet yönetiminde etkili olan büyük bürokratlar ve ANAP içinde bir kesimdi. 1983'de kurulan MDP, bu kesimin siyasal partisi olarak düşünülmüş, ancak bu tutmayınca, bu kesimin siyasal kadrolarının ağırlıklı bir bölümü ANAP-cunta ittifakının bir gereği olarak, ANAP içinde yer almışlardır. Bu kesim aynı zamanda, bugün ANAP içinde, Özal'ı SHP ile uzlaşmaya zorlayan kesimdir. Egemen sınıfların bu kesiminin bütünlüklü siyasal biçimlenişi, "Devlet Partisi" adıyla da anılmaktadır.

İkinci güç; 24 Ocak Kararları'nın ve 12 Eylül sürecinin ürünü olan ve siyasal biçimlenişini ANAP ve Özal'da ifade eden kesimdir. Bu kesim 12 Eylül sürecinde ABD emperyalizminin, özellikle de İMF- Dünya Bankası gibi emperyalist finans kuruluşlarının desteğiyle gelişmiştir. Tekelci komprador burjuvazinin en çapulcu, en asalak ve vurguncu kesimlerinden oluşmaktadır.

ANAP ve onun başkanı Özal, özellikle Orta Doğu pazarında uluslararası tekellerin taşeronluğunu yaparak ve ihracat teşvikleriyle palazlanan holdinglerin siyasal temsilcisidir. Bu partiye verilen toplumsal destek, önceki yılları nazaran önemli ölçüde azalmıştır. Nihayet 1983'lerde yüzde 40'ların üzerinde oy alırken, bugün bu oran yüzde 15-16'lara düşmüştür. Fakat hala gerek sağladığı dış destek, gerekse hakim sınıfların yukarıda tanımladığımız kesimlerinin iç desteğiyle ve ayrıca parlamentodaki ağırlıklı gücü nedeniyle, ANAP önemli bir siyasal odaktır.

SHP önemli güç odağı

Cumhurbaşkanlığı seçimi ve tartışmalarının önemli bir güç odağı da SHP'dir. SHP, gerek sağlamış olduğu geniş kitle desteği ve gerekse hakim sınıflardan aldığı destekle bir yandan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde uzlaşmacı bir taraf rolü oynarken, esasen hesabını, olası bir erken seçim ve hükümet olma planı üzerinde yapmaktadır. Bu partinin sağ kesimi, reformcu orta sınıflardan, Avrupalı komprador kesimlere kadar uzanan, geniş bir kesimin siyasal temsilciliğine oynamaktadır. Bu nedenle çeşitli

kesimlerin çıkarlarını dengeleme, ilişkileri yumuşatma politikası izlemektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimi tartışmalarında da görüldüğü gibi, uzlaşmacı ya da reformcu görünüm altında, sistemin ve devletin en akıllı savunuculuğunu yapmaktadır.

Öyle görülüyor ki, sistemdeki krizin azaltılmasında, ilişkilerin yumuşatılmasında, sistemin esas güvencesi SHP ve onun reformcu görünümlü politikaları olmaktadır. SHP'ye destek veren emekçi kesimlerin ve "SHP'de çalışan" devrimcilerin, bu gerçeği görmeleri ve bu desteği çekmeleri, bu açıdan büyük önem taşımaktadır.

Özellikle, bazı yanlış değerlendirmeler nedeniyle SHP'ye sıcak bakan ilerici güçler, SHP'nin oynadığı bu gerici rolü artık görmeli ve ona, mevcut zorba sistemi kurtarma uğraşında, herhangi bir kitle desteği vermemelidir.

Cumhurbaşkanlığı tartışmalarının dördüncü siyasal gücü, Demirel önderliğindeki DYP'di. DYP, Demirel önderliğindeki AP'nin devamı olmasına rağmen, AP düzeyinde bir etkinliğe sahip değildir. Ancak yine de oy tabanını artırması, Anadolu burjuvazisiyle güçlü bağları olması, bu partinin Cumhurbaşkanlığı seçiminde pazarlık gücünü artırmasına yol açmıştır. Nihayet bugün burjuva muhalefet güçleri arasında en radikal tutumunu alan güçtür.

Bu parti ve "Demokrasi Kahramanı" rolüyle karşımıza çıkan başkanı Süleyman Demirel'in, bugün bir takım demokratik değerlere sahip çıkıyor görünmesi, güç olabilme, kitle desteği sağlayıp, bu desteği özellikle ANAP içerisindeki kompradorlara ve onların uluslararası uzantılarına karşı bir baskı unsuru olarak kullanarak, bu şekilde onlara kendini kabul ettirme amacını taşımaktadır. Bu nedenle de oynadığı "demokrasi kahramanlığı" rolü aldatıcı olmamalıdır. Bu partide esasen bir erken seçim istemektedir ve bütün çabası, bir an önce hükümet olmaya yöneliktir. Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda ki tavrı da, bu amacına hizmet edecek şekilde belirlenmişti. Özal'ın Cumhurbaşkanlığına karşı çıkması ve ANAP'a karşı etkili muhalefet yürüt-

mesinin nedeni de, bir yanıyla ANAP içerisinde olan ya da ondan desteğini çekmeyen eski AP güçlerini ANAP'tan koparmak. Bir diğer amacında, yine ANAP ve Özal'ı, kendisine hükümet olma şansı sunacak bir erken seçime gitmeye zorlamaktır.

Egemen sınıflar cephesinde, Cumhurbaşkanlığı için çekişen güçlerin durumu kısaca budur.

Cankaya'ya adım adım

Bu dört siyasal güç, aylardan beri özellikle günlük basın aracılığıyla Cumhurbaşkanlığı için çekişmekteydi. Özal ve ANAP, kendi adayının Cumhurbaşkanlığı olacağını ima ederken, diğer güçler buna var güçleriyle karşı çıktı. Özal, kendi adaylarının Cumhurbaşkanlığı olacağını söylerken, esasen hukuksal açıdan da olsa, yeni Cumhurbaşkanını tayin edecek olan Meclisdeki 290 milletvekili, iç ve dış desteklerine, "Devlet Partisi"yle olan 6 yıllık ittifakına dayanmaktaydı. Son yerel seçimlerde, oy tabanının azalması en büyük dezavantajıydı. Özal son bir yıldır, Cumhurbaşkanlığı olacağını ima ederek sürekli kendini gündemde tutmuştur. Uzlaşmaz görünümüyle de muhtemel bir uzlaşmada, pazarlık gücünü artırmayı hedeflemiş ve bunu başarmıştır da. Yerel seçimlerde, oy tabanını ANAP aleyhine artıran SHP ve DYP, belirttiğimiz gibi erken seçim talep etmektedirler. Bu vasıtayla Parlamentoda ANAP aleyhine güçlenmeyi, devlet iktidarı içinde-

ERDAL İNÖNÜ: Sisteme "en akıllı" savunucu.

ki güçlerini artırmayı ve bir erken seçim ertesindeki yeni Parlamento tarafından yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçiminde, daha fazla pazarlık gücü ele geçirmeyi düşünmekteydiler. ANAP, bir erken seçime şimdilik yanaşmamaktadır. ANAP'ın erken seçime yanaşmaması, karşısında CHP'nin gelecekteki devletçi çizgisini yaşatmaya çalışan, hatta bu konuyla 70'li yıllardaki CHP'den daha da gerici bir tavır sergileyen SHP'nin, İnönü-Baykal yönetimi, ANAP'ı uzlaşmaya zorlamakta, "rejimin ve devletin yüce çıkarları gereği" hakim sınıf güçleri arasında, bir uzlaşma zemini yaratmaya çalışmaktaydılar. "Devlet Partisi" güçleri, SHP'nin bu tavrını desteklemekte, böyle bir uzlaşmadan çıkacak adayın, sivil kökenli bir "Devlet Partili" olacağını ummaktadır. Böyle bir Cumhurbaşkanlığı 12 Eylül döneminin suçlarını, yolsuzluklarını gizlemenin en büyük güvencelerinden biri olacaktır.

Cumhurbaşkanı, 12 Eylül ürünü siyasal yapıların ve o dönemin güç ilişkilerine dayanarak seçildiği ve önümüzdeki süreçte, hakim sınıf klikleri arasındaki güç ilişkilerine denk düşmediği sürece, bir sorun kaynağı olarak sürekli tartışma gündeminde kalacaktır. Böyle bir sorun siyasal krizi derinleştirme yönünde bir rol oynayacağı gibi, derinleşen siyasal kriz de; Cumhurbaşkanlığı da dahil, devletin tüm kurum ve kademelerini siyasal tartışmanın içine çekecektir. Bu da hakim sınıfların büyük bir kesiminin karşı çıktığı bir durum.

12 Eylül darbesini, Kenan Evren'in Devlet Başkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı dönemindeki icraatlarını tartışmayan, bunları sorgulamayan, tam tersine bunları küllendiren bir Cumhurbaşkanlığı seçimi tartışmaları gerici ve halka karşıdır, suçları ve suçluları gizlemeye hizmettir. Tüm Parlamento partileri halka ve tarihe karşı işlenen suçlara ortak olmaktadır. İşçilerin, köylülerin, tüm çalışanların derdi, yeni bir Cumhurbaşkanlığı seçimi değildir. Ezilen ve sömürülen yığınların derdi; geçim, yasak zincirlerinin kırılması, siyasi özgürlüklerin kazanılması ve faşist diktatörlüğün yıkılarak yerine devrimci-demokratik halk iktidarının kurulmasıdır.

YÖNTEM ÜZERİNE

Doğrunun Ölçütü Pratik

Her teori pratikte sınanır. Toplumsal pratik çıkış noktası alınarak, teorinin gerçeklerle uyum ya da uyumsuzluğunun ortaya konması zorunludur. Yöntem, teoriyi somut gerçeklerden çıkarmak olmalı. Teoriyi, toplumsal pratikten koparan ve onu mutlak doğru olarak ele alan, dogmatik mevzileri terk edelim.

Nihat ŞANLI

Bu yazının amacı, ülkemiz devrimci hareketinin genel bir muhasebesi değildir. Dolayısıyla, öyle bir muhasebeden çıkarılan asıl problemlerin ele alınmasını içermeyecektir. Devrimci hareketin, ideolojik ve siyasi alanda, bugün baş görevi olması gereken revizyonizm ile reformizmin eleştirisini de konu edinmemektedir. Bu sorunlara ilişkin görüşlerimizi, önümüzdeki sayılarda ele alacağız. Yazının amacı, genel devrimci hareket içerisinde değil, (ülkemiz örgülünde) devrimci proletar saflarda bugün asıl problem haline gelen dogmatizm ve subjektivizm, bunların yolaştığı siyasal sonuçlara çok genel yönleriyle işaret etmek, görüşlerimizi (ve genel hatlarıyla) ortaya koymaktır.

Yinelemekte yarar var: Bugün, ülkemiz devrimci hareketi içinde dogmatizm ve subjektivizm, esas problemler arasında. Ancak, gerek uluslararası ve gerekse ulusal planda asıl tehlike, modern-revizyonizm başta olmak üzere, reformizm ve tasfiyeciliklerdir. Çeşitli türlerde boy veren bu asıl hedefe karşı, mücadele bir an bile gevşetilmemeli. Öte yandan, bu mücadeleyi sürdürürken, ülkemiz devrimci proletar hareketi içindeki, diğer sapmalara da gözlerimizi kapamamalıyız.

Son dönemlerde, devrimci proletar saflarda gündeme gelen yeni gelişmelerden dolayı, yazı-

nın sınırlarını, görüşlerimizin belirlenmesi olarak belirledik.

Nasıl bir yaklaşım

Ülkemiz proletar devrimci saflarında, öncünün 17 yıllık savaşım tarihinin sorgulanmasında, ortaya çıkan yaklaşımlardan biri öz olarak şöyle: "Öncünün kuruluşuna temel oluşturan çizgi doğrudur. Bu gün de doğrudur. Bu çizgiye inanılıp uygulanmadığı, terkedildiği için başarısızlıklara ve yenilgiye düşüldü."

Bu yaklaşım idealisttir. Sorunları, "inanmak-inanmamak" ekseninde tanımlamak, tam da bu gerçeğe işaret ediyor. Teoriyi, pratikte sınama; toplumsal pratiğin çıkış noktası olarak, teorinin gerçeklerle uyum ya da uyumsuzluğunu ortaya koyma ve böylece teoriyi gerçeklerden çıkarma yerine, teoriyi toplumsal pratikten koparan, onu mutlak doğru olarak ele alan bir mevzide duruluyorsa.

"Bir bilginin ya da teorinin doğruluğunu araştırırken, insan kendi öznel duygularına değil, bilgi ya da teorinin toplumsal pratikteki nesnel sonuçlarına dayanabilir. Doğrunun tek ölçütü, yalnızca toplumsal pratik olabilir. Pratik, diyalektik materyalizmin bilgi teorisinde baş ve temel görüş açısidir" diyor Mao. (Mao, *Teori-Pratik* sf: 20)

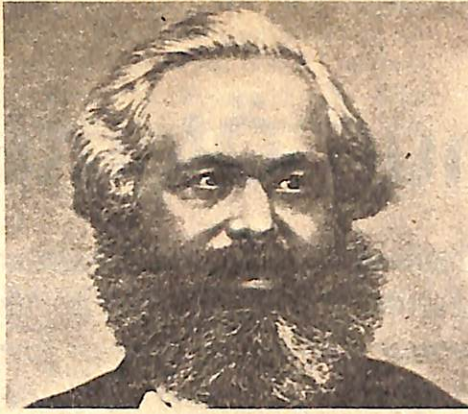
Teoriyi, niçin pratiğin gerçekleriyle gözden geçirmeyelim de problemleri, kestirmeci tavırla kişilerin beceri, cesaret ya da "inanıp inanmama"larıyla açıklayalım? "İnançsız" denilenler, başta

çizgiye inanıyorlardı. Onu uygulamak için yola çıktılar. Birçoğu şehit düştü. Sorunları, basit şekilde geçiştirmeyelim. Toplumsal pratiğin doğrunun temel ölçütü olarak kabul edip, teorimizi gözden geçirmeliyiz. Eğer teorimiz doğruysa, pratik gerçekler gösterilerek kolaylıkla kanıtlanabilir. Değil ise, bazı noktalarda hatalı ya da dün doğruyken bugünkü gelişmelerle birlikte, bazı yönleri eskimiş ise, bu da aynı yolla ortaya konulabilir. Doktrinci ve reçeteci kafa ile hareket etmemeliyiz. Hayatı, kafadaki reçetelere uydurmayı dışlayalım. Siyaseti, doğrulardan çıkaralım. Aksi durumda, dünyayı değiştirme savaşımı lafta kalır.

Toplumsal pratiğin gündeme getirdiği, yeni problemleri çözerek gelişmeyen, kendisini bu açıdan sürekli olarak yenilemeyen, daha doğrusu her zaman aynı düzey ve şekilde tekrar eden bir teori; adına ne denilirse denilsin, bilimsel olmaktan uzaktır.

Yeniden pratiğe dönme temelindeki sonsuz bir süreçle, bilgi sürekli gelişip derinleşebilir. Bilgiyi pratikten koparmayan yaklaşım, gerçeği kolaylıkla yakalayabilir. Pratikte başlayan ve pratik yoluyla daha ileri kavram düzeyine ulaşan bilgi, yine pratiğe dönerek gelişip derinleşebilir. Bu sürekli ve sonsuz bir süreçtir. Yaşamı değiştirme savaşımına giren, (en iyisi de olsa) *her marksist-leninistin bilgisi*, bulunduğu koşullarla sınırlıdır. Her şeyin tümünden bilinmesi olanaksızdır. Bilinmeyenler, yaşanan sürecin koşullarıyla orantılıdır.

Teoriyi, tamamlanmış ya da hiçbir kelime eklenmemesi gereken ayetler haline getiren yaklaşım, diyalektik ve tarihi materyalizmden açık bir sapmadır. Nesnel yaşamın ortaya çıkardığı yeni sorunların, yeni çözümler istemine yanıt verme yerine, eski formülleri karışılacak bütün problemlerin çözümü için yineleyen muhafazakarlar, ne yapmış oluyor? Ya-

KARL MARKS: Teorisi tamamlanmış ve dokunulmaz değil.

şam, kafadaki şemaların çerçevesine sığmayınca, bilinmezci yolda karar kılıyor. Bu tutum, siyaseti gerçeklerden çıkarma yerine, yaşamı kafalardaki şemalara uydurma beyhudeliğinden ileri geliyor. Marksizm, yaşayan canlı bir öğretiler. Doğa ve toplum durgunluk tanımaz. Sürekli bir hareket ve değişme içindedir. Buna yol açan, her maddenin kaçınılmaz iç gelişmesidir. Çelişkinin olmadığı hiçbir madde düşünülemez. Her maddenin gelişim ve değişiminin temeli budur. Yani, "hareket maddenin varoluş biçimidir". Bu kavranamazsa, dış dünya hakkında gerçek bilgiler edinilemez. Toplamların da objektif yasaları vardır. Keyfi yapılamazlar. Marksizm-Leninizm, bu yasaların bulunması, açıklanması ve bunlara uygun dönüştürme yolunun izlenmesi olarak da tanımlanabilir.

Bilme ile yapma arasında, doğrudan bir ilişki vardır. Bunları, genellikle idealist filozoflar karşı karşıya koydular. Bilginin, pratiğin ihtiyaçlarıyla sınırlı olduğunu, teori ile pratik, bilgi ile eylem arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu gerçeğini idealist yaklaşım reddeder. Gelişmelere bağlı olarak teorisini ilerletmeyen, onu pratiğin ihtiyacına yanıt verecek şekilde ele almayan ve gelişmeleri yalnızca izlemekle yetinenler, bu idealizm illetinden ciddi şekilde muzdariptir. Bilgi sürecinin temeline pratiği koymamakla, aslında büyük bir sorundan da yan çıkmaktadırlar. Teorinin geliştirilmesi için pratiğin yarattığı unsurlara göz kapamakla, zihni tembelliklerini meşrulaştırarak ilkelliğe davet etmektedirler. Ob-

jektif gerçeğe uygun olmayan bilgi, dünyayı değiştiremez.

Eleştiriden muaf teori olmaz

"Toplumsal ve ekonomik gelişmenin gerçek süreciyle uyumunun, bir doktrinin en yüce ve biricik ölçütü yapıldığı yerde, hiçbir dogmatizm olamaz" der Lenin.

Sorun, teorinin toplumsal ve ekonomik gelişmeyle uyumlu olmasını becerebilmektir. Temel ölçüt budur. Uyum yok se, teori neye yarar? Dogmatizm için önemli olan uyum değil, pratikle çatışsa da "yüce" şemalara bağlılıktır. Teoriyi donduran kafalardan, elbette bundan başka bir şey beklenemez. Biz, marksizm-leninizm ustalarının yani Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'nun teorisine de dokunulmaz bir tabu olarak bakmıyoruz. Bilimsel eleştiriden ayrı tutmuyoruz. Tutmayacağız. Yaklaşımımız, Lenin'in şu sözleri yön vermektedir:

"Biz Marks'ın teorisini tamamlanmış ve dokunulmaz bir şey olarak görmüyoruz; tersine biz onun, *eğer yaşama ayak uydurmak istiyorlarsa*, sosyalistlerin her doğrultuda geliştirmek zorunda oldukları *bilimin, sadece bir temel taşı koyduğuna inanıyoruz*." (Marks-Engels Marksizm sf: 134)

Bu açıdan, dün de bugün de söylediklerimizi, söylenmesi gereken her şey olarak ya da her derde deva reçeteler olarak ele almıyoruz. Böyle bir ele alış, en başta bilimsel değildir. Bilimi, cansız laflar yığını haline getirir. Bu anlayışları reddediyoruz. Tutarlı olmayı; sınıf mücadelesinin ortaya çıkardığı sorunları çözme ve ya-

şamı değiştirme savaşında, proleter devrimci misyonu yerine getirmek için seyirci değil, gelişmelerin önünde olmak şeklinde kavıyoruz.

"Din elden gidiyor" ya da "Vatan-Millet-Sakar-ya" şeklindeki tumturaklı, boş, çarpıtıcı, geri duyguları okşayan anti-bilimsel propagandaların etkisiyle hareket edilmezse, söylediklerimiz çok kolay kav-

ranabilir. Mao'nun, marksizm-leninizme katkıları nitel düzeyde ve can alıcı katkılardır. Ama onunla da yetinemeyiz. Daha da ileriye gitme perspektifine sahip olmalıyız. Bugün, "Marks'a-nin'e dönelim" çağrısı yapanlar var. Bu yaklaşım, bilimi geri bir düzeyde tekrarlama ya da onu cansız, kuru bir dogma haline getirmektir. Yaşamın dinamiğini, toplumsal gelişmenin yasalarını kavrayamayan, insanlığın büyük tarihsel yürüyüşünde gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeye devam edeceği atılımları göremez. Kaba evrimci, statükocu ve skolastik düşünce tarzı, ne kadar "marksizm-leninizm" lafı ederse etsin, bilimsel sosyalizmi yakalayamaz. Mao, bilimsel sosyalizmin günümüzde ulaştığı en ileri noktadır. Bu nokta yakalanmadan, marksist-leninist olunamaz. Marks ve Lenin'in reddedilmesi değil, onların da ustası olduğu bilimsel sosyalizmin, Mao ile eriştiği noktanın yakalanması ve daha da ileriye götürülmesi... Sorun bu.

Tekrarda ısrar olmaz

Mao Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in tecrübelerinden öğrenme fırsatına sahipti. Bazı yönleriyle nisbeten farklı bir dönemde yaşadı. Mekaniklerimiz, hemen ayağa fırlayıp "Mao, Lenin ve Stalin'den ayrı bir çağda mı yaşadık?" diye soracaklardır. Hemen yanıtlayalım: Hayır. Çağımız, yine emperyalizm ve proleter devrimler çağıdır. Ancak, değişen çok şey var. Hiçbir şey yerinde saymıyor. Gelişmeler, kaplumbağa adımlarıyla değil, sıçramalı ve anlamayanlar için oldukça baş-

döndürücü bir durum gösteriyor. Marks döneminde, sosyalist bir ülke yoktu. Proletarya devrimi, o dönemler Lenin zamanındaki gibi kendisini dayatan, güncel bir sorun durumuna gelmemiştir. Proletaryanın gelişme ve olgunlaşma derecesi henüz geriydi. Sosyalist inşaa tecrübesi doğrudan yaşanmıyordu. Proletarya diktatörlüğü sorununda deney, Lenin ve Stalin dönemiyle kıyaslanamaz ölçüde geriydi. Üstelik Marks, Lenin ve Stalin'den farklı bir çağda yaşamıştı.

Marks, yaşadığı çağda bir ustanın söylemesi gereken en ileri şeyleri formüle etti. Yaratıcısı olduğu bilimin canlı, bilimsel özü olan sonraki toplumsal pratik içinde de tekrar tekrar kanıtlandı. Dünyanın sadece doğru yorumlanışını değil, daha da önemlisi, onun değiştirilmesi yolunu gösteren Marksizm, bugün de gerçekliğinin önemini çok açık ortaya koyuyor.

Lenin ise, farklı bir çağda yaşadı. Emperyalizm denilen olgu, yeni bir çok değişikliği içeriyordu. Marks'ın yaşamadığı koşulları yaşıyordu Lenin. Marks'ı kaba bir şekilde tekrar etmekle, dünya ne tanımlanabilir, ne de değiştirilebilirdi. Lenin, öyle davranmadı. Değişiklikleri ve yeni sorunları büyük bir ustalıkla kavradı. Marksizmi geliştirdi. Daha ileriye, onu yeni gelişmelerin önüne geçirebilecek ve dünyayı değiştirmeye gücü yeter düzeye çıkardı. Bilime, yeni köşe taşları ekledi. Bu, Marksizmin yaşayan, canlı özüne sahip çıkmaktı. Onda en temel şeyin, "somut şartların somut tahlili" olduğu gerçeğine uygun hareket etti.

Lenin, şöyle diyordu:

"Marks ve Engels, tarihsel sürecin her özel döneminin ekonomik ve siyasal koşullarıyla zorunlu olarak değişebilen genel görevlerinin olsa olsa yalnızca sınırlarını belirleme yeteneğindeki 'formüllerin' salt ezberlenmesi ve yinelenmesiyle haklı olarak alay ederek, her zaman 'bizim kuramımız bir doğma değil, bir eylem kılavuzudur' demişlerdi."

İ.KAYPAKKAYA: Aşılması gerekiyor.

Lenin, Marks'la yetinmeyi reddetti. Reddetmeseydi, Lenin olamazdı. Tekrarcı pozisyonda kalsaydı, kendi dönemini tanımlayamaz ve geriye düşmekten kurtulamazdı. O'nun gibi Mao da farklı koşullarda yaşadı. Onlarca sosyalist ülkenin deney ve tecrübelerini değerlendirme olanağına sahip oldu. Geriye dönüşleri, bizzat görebildi. Gündeme gelen çok çeşitli yeni sorunlarla karşılaştı. Marks ve Lenin'i tekrar etseydi, Mao da Mao olamazdı. Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in öğretisini, bir doğma olarak değil, eylem klavuzu olarak ele almasını bildi. Onların mirası üzerine yükselerek, gündeme gelen yeni gelişmelere yanıt aradı.

Proletarya diktatörlüğü, proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesi, proletarya partisi, felsefe, ekonomi-politik... Marksizmi, üç başlıca sahada yeni ve nitel katkılarla geliştirdi. Bilimin bu gelişimi, onun toplumsal pratikle olan doğrudan ilişkisinin sonucuydu. Elbette bilim, kazığı Mao'da çakıp durmamaktadır. Bu bilince sahip olmalı; Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'nun bilimsel öğretisini böyle ele alıp, savunmalıyız.

Türkiye'deki çeşitli uluslardan proletarya, enternasyonal proletaryanın bir koludur. Bulunduğu halkalarda yürüttüğü savaşım, Proleter Dünya Devrimi'nin bir parçasıdır. Her ülkenin proleter devrimcileri, Uluslararası Proleter Hareketi'nin (UPH) o ülke toprağındaki neslidir. Nihai amaçları olan sınıfsız toplumu, dünya çapında gerçek haline getirmektedir. Bu savaşımında onlara yöne veren, diğer parçalardaki gibi, marksizm-leninizm bilimidir.

UPH, bugün zor bir dönemden geçiyor. Son olarak, ÇKP ve ardından da AEP'nin geriye dönüşü ile oldukça zayıfladı. Ama, UPH sahip olduğu marksizm-leninizm silahı sayesinde, sorunların üstesinden yine gelecektir. Kaybettiği meyzileri kazanacak. Altın çağı, mutlaka pratik bir olgu haline getirecektir.

UPH'in, gerçeklerinden biri olan zayıflığını görürken, onun paha biçilmez deneyimlere sahip olduğunu da akıldan çıkarmamalıyız. Bu dersler, özümlenir ve bu doğrultuda atılım yapılırsa, mucize sayılan şeyleri gerçekleştirmek, hiç de zor olmayacaktır. Bugüne kadar gördük ki, kayıplar, karşı karşıya kalınan altüst oluşlar, iyi değerlendirildiklerinde bir yönüyle de güçlü atımları mayaladılar ve ortaya çıkardılar. Her şey gibi, UPH de düz bir çizgi izleyemezdi. Bu, tam da sahip olduğumuz ideolojinin bilimselliğine tanıklık etmektedir.

1840 sonlarının Avrupasında gündeme gelen krizin yarattığı çalkantılar içinde oluşan, Fransız "Şubat Devrimi" ve Alman "Mart Devrimi"nin bilimsel tahlili, komünist Manifesto'nun doğuşunda önemli bir rol oy-

Proleter Hareketin Kilometre Taşları

Uluslararası proleter hareketin bugünkü gerçeklerinden biri, onun zayıflığı. Ama, paha biçilmez deneyimlere sahip olduğunu da akıldan çıkarmamalı. Dersler doğru özümленirse, "mucize" sayılan yeni büyük atılımlar, hiç de olanaksız değil. Dahası kaçınılmaz.

namıştı. Bu dönem, beklentilerin aksine çıktı. Avrupa'da beklenen devrim olmadı. Devrim geriledi, Kapitalizm krizini aştı. Marks ve Engels, oluşan yeni durumun gündeme getirdiği gelişmeleri ve tarihsel deneyimi bilimsel olarak tahlil ederek, daha ileri sonuçlara vardılar. Örneğin, burjuva ci hazının ele geçirilmesi değil, parçalanması fikrini, bu tarihsel deneyimlerle daha iyi öğrenebildiler.

1881 Paris Komünü deneyi ve sonrası tadılan yenilgi de, işin sadece bir yönüydü. Diğer yönüyse, tarihsel derslerin ışığında, teorinin yeni hamlelerle ilerlemesiydi. 1905 Devrimi yenilgisi, 1914 1. Dünya Savaşı'nın zorlu ortamı ve revizyonist, oportünist boyun eğiş; tüm bunlar, bir yönüyle marksist-leninst'leri ağır sorunlarla karşı karşıya bıraktı. Diğer yandan da, sıçramalara elverişli bir ortam hazırladı.

Öyleyse, hiç paniğe gerek yok! Objektif durum, devrimin lehinedir. Subjektif ögenin, yani UPH'nin zayıflığını aşmak için, son derece önemli tarihsel deneyimlerle birikmiş, güçlü bir hazine var. UPH'nin öğretmenleri Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'dur. Üzerinde yükselmemiz gereken temel, bu mirastır. Pratik de tekrar tekrar gösterdi ki; insanlık büyük tarihsel atılımlarını onlar sayesinde gerçekleştirdi. Gelişmelerin ve ileriye doğru dönüşümlerin itici gücü M-L oldu. Bugün de öyledir. Paris Komünü, Ekim devrimi, Çin Devrimi, Uzak Doğu, Doğu Avrupa, dahası Büyük Proleter Kültür Devrimi bunun en somut örnekleri değil midir? Bugün de ezilenler aynı yolu izleyerek ve onlardan esinlenerek zalimlere kafa tutmuyorlar mı? Peru, Fili-

pinler, Hindistan, Kamboçya ve Nepal gerçekleri gözler önündedir.

Gerçekte modası geçen ne?

Marksizm - leninizme, "modası geçti" diyerek, kapitalizmi kutsayanlar boş bir çaba içindedirler. Sosyal pratik, yaşayan, canlı, bilimsel bir öğreti olduğunu kanıtladı, kanıtlıyor.

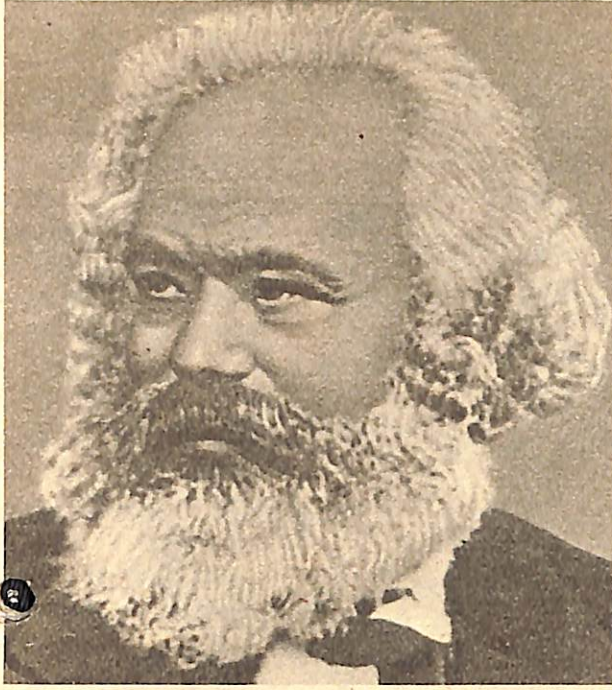
Bugün, modern revizyonizmin Gorbaçov-Deng Siao Ping kanadı, açıktan kapitalizm savunuculuğu yapmaktadır. Bunların, dünya çapında pohpohladıkları burjuva liberal rüzgara kapılanlar, toplumsal gelişmenin engeli kapitalizme övgüler yağıdır. Kapitalizm için "insanlığın gelişimine vereceği çok şeyleri var" diyorlar. Tüm bunlar, sadece birer zirvadır. Aydınlık geleceğin tek alternatifi, marksizm-leninizmdir.

Daha ileri mevizlere geçmek, daha sağlam bir yürüyüş organize edebilmek için, mirasımızın harmanlanması zorunludur. Enternasyonel proleteryanın, tarihsel deneyiminin değerlendirilmesi koşuldur. Her türlü saldırıya karşı daha donanımlı olmak ve daha sağlam bir savaşım için, UPH bu sorumluluğu, kolektif olarak omuzlamalıdır. Devrimci proleterya esasta olumlu olan mirasının, olumsuzluklarını ortaya koymaktan kesinlikle korkmaz. Materyalistler, korkusuzdur ve bilirler ki bilim ödün vermeyen, cesaretli adımlarla ilerler. Marksizm-leninizm bir din değil, bilimdir. Yaşayan, yeni buluşlarla ilerleyen, ilerleyecek olan bir bilim. Eksikliklerin, yanlışların ortaya konulması, tarihsel deneyimlerin ışığında ve ortaya çıkan yeni sorunların özümленmesi, bilimimize yeni kilomet-

re taşlarının eklenmesi sınıfımızı güçlendirir. Biliyoruz ki altın çağda, bilimsel sosyalist öğreti, artık insanlık müzesini süsleme açısından öneri olmayacak. O dönem artık gereksiz olacaktır. İnsanlık, tarihsel yürüyüşünü altın çağda yarattığı yeni şeylerin ışığında sürdürecektir. Çok açıktır ki, nihai amaç olan bu noktaya, ancak Marks, Engels, Lenin, Stalin, Mao ve bu mirası daha ileriye götürecek olanların bayrağı altında varılacaktır. Haklı olarak övünüyoruz. Bu hiçbir şekilde, onu, ruhu olan eleştiriden uzak tutmayı gerektirmez. Fakat, Bu anlayışa sarılırken, diğer yandan "yeni şartlar" kalkını ardına sığınarak, Marksizm-leninizmle saldıran, onun devrimci içeriğini boşaltan ve tanımaz hale getirmeye çalışan revizyonizme karşı uyanık olmalıdır.

Bugün de, baş tehlike budur. Marks ile Lenin, Lenin ile Stalin veya Mao'yu birbirinden koparmaya çalışan, hatta tümünden geçersiz ilan eden revizyonizmin çeşitli türleriyle aramıza kalın ayırım çizgileri çekmeliyiz.

Proleter enternasyonalizmi, devrimci proleteryanın uluslararası karakterli savaşımının temel içeriğidir. Böyle ele alındı. Şimdi de böyle ele alınmalıdır. Emperyalist sistemin zayıf halkalarının koparılması temelinde, bugün gelişen proleter dünya devriminin görevlerini, bulunduğu halkalarda yerine getirmeye çalışan proleterya, hiçbir zaman dar-ulusalcı bir bakış açısına düşmemelidir. Tek tek halkalarda, proleteryanın devrimci öncüsünü yaratmasının canalcı önemi, tartışma götürmeyecek şekilde açıktır. Aynı şekilde, biçimi çeşitli farklılıklar içerse de devrimci prole-

KARL MARKS: Bilimsel sosyalizmin yaratıcısı.

terya, uluslararası alanda da örgütlenmeye gereken önemi vermelidir.

Şüphesiz, zengin tarihsel deneyim ve açık şekilde ortaya çıkan derslere rağmen, eskinin kaba tekrarı olacak bir çizgi veya dogmatizm kabul edilmemelidir. Geçmişin, ikincil de olsa olumsuz yanları mutlaka aşılmalıdır. Dünya Partisi biçiminde örgütlenen Komüntern'in deneyimi, aşırı merkezleşmenin ciddi sorunlar yarattığına tanıklık etmektedir. Tarihsel gerçekler göstermiştir ki, tek tek halklarda, devrimci proleter öncünün inisiyatifi körelten, onları uygulayıcılar durumuna sokan anlayışlar temelinde bir uluslararası örgütlenme önemli olumsuzluklar doğurdu. Çin bu konuda en canlı örnektir. Mao, Komüntern'in Çin'e ilişkin önerdiği bazı politikaları itiraz etmeseydi. Çin ipi göğüsleyemezdi. Fakat, ÇKP tepkici bir konuma da düştü. Olumsuzluklara karşı çıkarken, UPH'in geçmiş deneyimlerinden çıkarılan derslerle daha uygun tarzda örgütlenmesine, yeterli çabayı göstermedi. Hatalara cesaretle işaret ederken, dünya proletaryasının uluslararası planda geçmiş deneyimlerin olumsuzluklarını aşarak, yeni biçimlerde örgütlenmesinin önemine dikkat çekmek istiyoruz.

Proleteryanın ilk uluslararası örgütü

Bilindiği gibi, proletaryanın ilk uluslararası örgütü, 1847'de kurulan "Komünistler Birliği"dir. Bu örgütsel faaliyetinin içeriği, "bütün ülkelerin işçileri birleşiniz" temel şiarında dile geldi. Amaç açıkça ifade edildi: "Özel mülkiyetsiz ve sınıfsız yeni bir toplum kurmak." 1847'de Londra'da yapılan 2. Kongresi'nin bildirisi olarak hazırlanan "Komünist Manifesto", günümüzde güncel önemini sürdürüyor.

1848 Devrimi'nin yenilgisinden sonra, Birlik içerisinde ciddi görüş ayrılıkları gündeme geldi. Ve örgüt dağıldı.

Sonra 1864-1867 arasında varlığını sürdüren "Uluslararası İşçi Birliği" -1. Enternasyonal olarak anılan bu örgüt- Avrupa ve Amerika'nın militan işçi sınıfını, mümkün olan en geniş tarzda birleştirme perspektifiyle yola çıktı. Engels'in de belirttiği gibi, "Komünist Manifesto"nun ilkelerini, katı şekilde dayatmadı. Dayatamazdı. Daha esnek bir zeminde İngiliz işçi sandıkları, Avrupa'daki Proudhoncular, Lassalecılar birleştirebildi. Bu, o dönemin görevleri vb. açısından gerekliydi. Bileşim aynı zamanda, 1. Enternasyonal'i kendi içinde amansız, ideolojik bir savaşla karşılaşmaya götürecekti. Nitekim öyle de oldu. Marksizm, bu şiddetli ideolojik savaşım içinde, dünya işçi sınıfına otoritesini kabul ettirebildi. Mücadeleler içinde gelişti. İşçi sınıfının rolü, onun siyasal örgütlenmesi öncünün önemi, siyasal iktidar için mücadele perspektifi ve bilimsel sosyalizmin hayatı anlamı, 1. Enternasyonal'i izleyen süreçteki savaşım içerisinde daha kuvvetli bir maddi güce dönüştürüldü.

Bu örgütlenmeyi, 1889-1914 arasındaki 2. Enternasyonal izledi. 2. Enternasyonal dönemi, kapitalizmin oransal bir istikrar içinde olduğu, durgunluk ve hareketsizlik dönemiy-

di. Anarşistler, dönemin görevlerini kavrayamamıştı. Marksizm, devrime hazırlanmanın o kesitteki yoluna ayak uyduramayan Ü anarşizmleö he-saplaşarak, üstün geldiler. Bu savaşım, daha sonra 2. Enternasyonal'in başına bela olan oportünizmle kavgayı doğal olarak geriye itmişti. Oportünizm Marksizmi benimsememişti, sadece benimser gözüküyordu. Diğer benimser gözükene akımlardan biri de Kautsky'nin başını çektiği "ortacılık"tı. "Devrimci Kanat"ı Bolşevikler, Rosa Lüksemburg ve Alman sosyal demokratları içindeki "Marksist Sol" oluşturunuyordu. Devrimci Marksizm ile oportünizmin çeşitli türleri olan akımlar arasındaki savaşım, 2. Enternasyonal içindeki en büyük kavgadır. 2. Enternasyonal'e Kautsky egemen oldu. Bu akımın yaklaşan fırtınalı dönemin görevlerini kavrama ve altından çıkmaya hazır olmayacağı, ihanete saplanıp çökeceği daha baştan beliydi. Nitekim 1. Dünya Savaşıyla birlikte çöküş gerçekleşti. 2. Enternasyonal oportünizmi, "Anavatan savunması" siyaseti eşliğinde kendi burjuvazisinin safında yer tuttu.

2. Enternasyonal oportünizminin dayanağı, sömürgelerde gerçekleştirilen talanın kırıntılarıyla beslenen işçi aristokrasiydi. Avrupa ve Kuzey Amerika işçileri içinde epeyce serpilmişti. Egemenlerle çıkar birliğini bu zemin besliyordu. Aynı durum, Marks döneminde Britanya işçi sınıfı içinde görülmüyordu.

"Sükunet" ve oportünizme ideal ortam

Paris Komünü sonrasında, 2. Dünya savaşının kısa dönem öncesi-ne kadar süregiden bir "sükunet" ortamı vardı. Bu, oportünizmin legal savaşım, reform ve barışçıl savaşımı başlı başına bir amaç olarak ele almasını sağladı. Lenin önderliğindeki Devrimci Marksistler, oportünizme karşı savaşımında, güçlü silahlarla donandılar. Daha güçlü ve sağlam temellerde yükselen bir örgütlenmenin temeli atıldı. 3. Enternasyonal'in kuruluşu gündeme geldi. Bu gelişmeyi dünya tarihinde çığır açan, enternasyonal proletaryanın büyük kazanımı Ekim Devrimi'nden soyut ele alamayız.

Ekim Devrimi, Marksizmin kaba

tekrarı biçimindeki bir teorinin öncülüğüyle gerçekleştirilemezdi. Lenin, Marks'ın teorisini emperyalizmin gündeme getirdiği yeni gelişmelerin tahliliyle, yeni nitel bir aşamaya ulaştırdı. Marks'ın teorisi ancak böyle temsil edilebilir ve öyle taşınabilirdi. Marks'la Lenin'i birbirlerine zıt ya da ayrı dünya görüşlerine sahipmiş gibi gösteren bazı revizyonistler, sadece, tarihi meteryalist görüşten nasiplerini alamadıklarını sergiliyorlar. Herşeyden önce, rekabetçi kapitalizm dönemi ile kapitalizmin en yüksek aşaması olan, emperyalizmi dönemi arasındaki farklılıkları ve buna bağlı olarak teorinin nasıl geliştiğini, geliştirilmesi gerektiğini anlayamıyorlar. O dönem, Marks'ın düzeyiyle yetinilseydi ne yapılabilirdi? Hiçbir şey... Zaten öyle yapılması Marksizmin ruhuna da tersti. "Marks'a dönemim" çağrısı eşliğinde, UPH'nin diğer öğretmenleri üzerinden, aslında Marksizme saldıran revizyonizmin yüzünü iyi tanımalıyız.

Ekim Devrimi'nden önceki dönemde, UPH'nin tartışma konularının en önemlisini, siyasal iktidarın ele geçirilmesinin yolu oluşturuyordu.

Gerçek marksistler, gerçeklerin tahlilinden, bunun evrimci yoldan gerçekleşmeyeceğini ortaya koydular. 2. Enternasyonal oportünistlerinin alternatifi ise, bunun tersiydi. Pratik, marksistlerin haklılığına tanıklık etti. Devrim için, devrimci zorun vazgeçilmezliğini onayladı.

Yine, Lenin öncesi dönemin bilimsel analizinin sonucu olarak, marksizm, devrimi Avrupa'da bekliyordu. Bu sonuç, o dönem kapitalizminin bilimsel analizinden çıkmıştı. Tek ülkede devrim beklenmiyordu.

Lenin yaşadığı dönemin özelliklerini bilimsel olarak ortaya koydu. Emperyalizmin eşitsiz gelişimini tahlil etti. Bir dünya sistemi olan emperyalizmin, en zayıf halkalardan koparılacağı gerçeğini ortaya koydu. Bu tahlil, Marks döneminin "devrim gelişmiş ülkelerde gerçekleşecek" tesbitine aykırıydı. Marks'ın tahlili yanlış değildi. Ama emperyalizm döneminin gerçeklerine de tersti. Lenin bunu açığa çıkardı. Çıkarmasaydı, Rusya'da devrim hayaldi. Pratik, Lenin'in tahlillerini doğruladı. Ve şanlı Ekim Devrimi, bunu tanıtladı. Le-

nin'in ölümünden sonra, Stalin devrimi kazanımlarını ileriye götürmenin motoru oldu.

Öncelik "zayıf halkalar"da

Troçki, önemi ve görevleri anlayamıyor, geçmişe takılıp gidiyordu. Beklenen Avrupa devrimi gelmeyince, Sovyetler'de sosyalizmin ileriye götürülemediğini savunuyordu.

Bu teori, kapitalizm devrimini ilerletmek için, Sovyetler'i yetkinleştirmek ve teslim olmamaktı. Tüm kuşatmalara karşı, "dünya devrimi için, Sovyet kalesinin pekiştirilmesi teorisiydi. Daha doğrusu; çatışma savaşım ile teslimiyet, ilerleme ile pasetme arasındaydı. Stalin'in savunduğu, ilerleme çizgisiydi. Troçki boyuneğme teorisinin savunucusuydu. Troçki'ye göre, "tek ülkede sosyalizm kurulamaz"dı. Marks demişti ki, "devrim ancak gelişmiş ülkelerde ya da Avrupa'da birlikte" olabilir. Rusya gibi geri ve kuşatma altındaki bir ülkede bu mümkün değildi! Bu Lenin'in geri ülkelerde veya emperyalizmin zayıf halkalarında devrimin mümkün olduğu tespitinin inkarıydı. Devrim yapmama, devam ettirmeme teorisiydi. Geriye çekmeydi. Bu teoriyi, pratik iflas ettirdi. Sadece Ekim Devrimi değil, Çin Avrupa'daki gerçekler bu teoriyi ıskartaya çıkardı.

Çokça, "dünya devrimi" lafları eden Troçkizmin, aslında statükocu olduğu gerçeklerle ispatlandı. Troçki'nin, Stalin şahsında saldırdığı, aslında Lenin'di. Stalin, Lenin'in savunulması, ileriye taşınmasıydı.

Lenin sonrası, marksist-leninistler devrimin mevzilerini Stalin ile ileriye götürebildiler. Troçki'nin iddialarının aksine, sosyalist inşa Stalin önderliğinde önemli başarılar kazandı. Tüm zorluklar aşıldı. Troçkist teslimiyetçi görüşlerin kalitesizliği pratikte de gösterildi. Leninizm, Stalin tarafından gurur verici şekilde temsil edildi, savunuldu ve uygulandı.

F.ENGELS: 1848 dolaylarında.

UPH'nin öğretmeni, klasiklerinden biri olarak "Proleter Dünya Devrimi"ni ileriye götüren Stalin, aynı zamanda bazı ciddi hatalara da düştü. Revizyonist Kruşçev ve şebekesinin saldırılarına karşı Stalin'i savunmalıyız. Onlar Stalin'in hatalarına saldırmıyor. Aksine asıl olan olumlu mirasına ateş açarak, hatalarını teorileştiriyorlar, Stalin'in hatalarını Mao Zedung isabetli ortaya koymuştur.

Stalin yoldaşın en önemli yanlgısı; sosyalist mülkiyetin tarım ve endüstride gerçekleştirilmiş olmasından yola çıkarak, artık "antagonist ilişkilerin ortadan kalktığı" biçimindeki teoriyi savunmasıydı. Sosyalizmin kendine özgü çelişkilerini ve bunların dayandığı süreceği, proleterya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesinin zorunluluğunu, bizzat kendi içinden doğan ve esas olarak da parti ve devlet içerisinde kümeleyen yeni burjuvazinin, esas tehlikeyi oluşturduğunu yeterince izah edemedi. Bu hatası aynı zamanda felsefi alanda da yanlgıya düşüşü içeriyordu. Diyalektik ve tarihi materyalizmin ustalarından biri olan Stalin, diğer taraftan yukarıda işaret ettiğimiz yanlgılarıyla, belli ölçüde metafiziğe düştü.

Bir geçiş toplumu olan, (Proleterya ile burjuvazi arasındaki çatışmanın, yeni biçimler alsa da sürmesinin

kaçınılmaz olduğu) sosy-
alist topluma ilişkin, bu
hatalı yaklaşımlar; parti
içindeki, halk ile parti ve
devlet arasındaki çelişki-
lerin çözüm yolları nokta-
sında, bazı yanlışlara dü-
şülmesine yol açtı. Parti
içi mücadelede ve halk
için çelişkilerin ele alın-
masında bürokratik hata-
lara düşüldü. Hatalı bazı
uygulamalar yapıldı. Bu
yanlışlara işaret eder-
ken, her türden 'revizyo-
nizme karşı, Stalin'in
esas olarak leninist çizgi-
yi temsil ettiğinin altını
çizmek istiyoruz. Stalin'i
savunmanın, bugünkü
önemi çok daha büyük-
tür. Tutarlı ve güçlü sa-

V.I.LENİN: Marksizmi eylem kılavuzu olarak kavradı.

vunma, O'nun hatalarına sarılmakla
bağdaşmaz. Böyle bir savunma, zayıf
ve titrek olur. Diz çökmeye götürür.
Stalin'in kılıcına, Mao'nun perspekti-
fiyle sarılmalıyız.

Stalin şahsında, en temel konular-
da marksizm-leninizme yöneltilen sal-
dırılarda, Stalin'i kararlı olarak sa-
vunmak; diğer taraftan, hatalarına
karşı çıkmak ve aşmak!... İşte,
Mao'nun tavrı buydu. Bu tavır de-
vam ettirilmelidir. Stalin, sadece Le-
nin'in kararlı bir savunucusu değildi.
Leninizme, sosyalizmin inşaatı ve
dünya çapında maddi bir güce dönüş-
türülmesi noktalarında, belirleyici
katkılarda bulundu. Dünya proletar
hareketine, Lenin'in ölümünden son-
ra, başarıyla önderlik etti.

Komüntern yılları

Uluslararası proletar hareketin,
dünya çapındaki örgütlerinden Ko-
müntern, Stalin ve Dimitrof önderli-
ğinde proletar dünya devriminin ge-
lişmesine büyük katkılarda bulundu.
Bu olumlu özelliğinin yanında, bazı
ciddi hatalara düştü. İnkarcılığa düş-
meden, onun esasta olumsuz olan mi-
rasını, her türden saldırıya karşı savu-
narak, olgun ve bilimsel yöntemle ha-
talarının açığa çıkarılmasına gereken
özeni göstermeliyiz.

1935'de toplanan Komüntern'in

7. Kongresi, dünyadaki gelişmeleri,
proletaryanın görevlerini ve izlenme-
si gereken taktik çizgiyi ifade ediyor-
du. Kongre hattı, esas olarak doğru
bir çizgiyi ifade ediyordu. Komün-
tern'in, genel olanak ele alınması ve
gerekli derslerin çıkarılması, mark-
sist-leninistlerin önlerindeki önemli
görevlerden biri durumundadır.

Diğer Enternasyonallerden ileri
olan, onların deneyimi üzerinde yük-
seldiğinden, doğal olarak öyle olması
gereken Komüntern'in, öncelikle işa-
ret etmek istediğimiz bazı hataları
şunlardır:

Komüntern'in, faşizm ile burjuva
demokrasisi arasındaki ayrıma dik-
kat çekmesi ve proletaryaya o dönem-
de taktik bir çizgi sunması gerekiydi.
Ancak açıktır ki, burjuva demok-
rasisi ile faşizm arasındaki fark, nitel
değil biçimseldir. İkisi de öz olarak,
burjuva diktatörlüğüne denk düşer.
Bu fark, biçimsel olsa da, önemine
işaret etmek zorunlu. Fakat, Dimit-
rof'ta bu, gereğinden fazla, bir abart-
ma sözkonusu. Bu abartma, emper-
yalist güçlerin bir bölümü hakkında
iyimserliğe götürmüştür. Dolayısıyla,
emekçilerin uyarılması ve eğitilmesi-
ne gereken önem verilmemiş, ciddi
sapmalar gösteren proleter partiler
uyarılamamıştır.

"Demokratik" emperyalist devlet-
lerin, faşist kampa karşı çıkışlarının

temelinde yatan emperya-
list çıkarılara, yeterince
dikkat çekilemedi. Bu
güçlerle, taktik anlaşma-
lar gerekli ve doğrudur.
Faşist saldırıya, o dönem-
ler "Ülkenin savunulma-
sı" biçiminde ifade edilen
siyasetler, günün koşulla-
rı içerisinde bir taktik ola-
rak anlaşılabilir. Ancak
bunun, o günün koşulla-
rında özel bir politika ve
taktik olduğu, proletarya-
nın bağımsız, siyasal çizgi-
sini sürdürmesi gerekli-
liğine yeterli dikkat çekil-
medi. Emperyalist ülke-
lerde, faşizm tekeli bur-
juvazinin en gerici kesimi-
nin diktatörlüğü, burjuva
diktatörlüğünün en kudur-
gan biçimi olduğu doğru
olarak tespit edildi. Bu-

nun yanı sıra yapılan ikincil hatalar,
tekeli burjuvazinin diğer kesimleri
hakkında, yine iyimserliğe yol açtı.

II. Dünya Savaşı'nın çeşitli evre-
lerde aldığı farklı biçimler ve çelişki-
ler arasındaki ilişkilerde gündeme ge-
len değişiklikler; bunlara bağlı ola-
rak izlenmesi gereken politik çizgi
konusunda, genelde doğru şeyler or-
taya kondu. Ancak uygulamada hata-
lar yapıldı. Dahası, sistemli hatalar
içinde olan partiler, gerekli şekilde
eleştirilmedi. Sosyalizmin vatani olan
Sovyetler Birliği'nin korunmasının,
proletar dünya devriminin ilerletilme-
sinde taşıdığı yaşamsal önem açıldı.
Tek tek ülke devrimleriyle, Sovyetler
Birliği arasındaki ilişki konusunda,
çeşitli dönemlerde önerilen politika-
lar doğrudur. Ama, bu konuda da
dönem dönem tek-yanlılığa düşüldü.
Sovyetler Birliği'nin izlediği diploma-
tik politikayı anlamayan ve kendi ül-
kelerinde de onu bir stratejiye dönüş-
türen partiler eleştirilmedi. UPH'nin
o dönem gerçekleştirdiği çeşitli itti-
fakları olumsuz yönde etkiler anlayı-
şıyla, pragmatist hatalara düşüldü.

Sağ hataların yanı sıra, Komün-
tern'in 6. Kongresin'de sosyal de-
mokratları "başdüşman" ilan etme bi-
çimindeki sol hatalardan da kaçına-
madı. Sonraları bu hata düzeltildiyse
de, zararını görmezlikten gelemeyiz.
Çin, Türkiye'de Kemalist hareketin

değerlendirilmesi, Kürt ulusal hareketine karşı tavır, Şefik Hüsnü vb. oportünistlerin politikalarına tutum, aşırı merkezileşme gibi... hatalarından da, gerekli derslerin çıkarılması koşuldur. Modern revizyonizm, bir günde ortaya çıkmadı. Revizyonizmin, derinde olan köklerinin analizi, UPH'in vazgeçemeyeceği bir görevdir. Revizyonizm, UPH'in hatalarını, kendi etkisini geliştirmek ve bunlara dayanarak, kendisini kabul ettirmek için kullanmaktadır.

Restorasyonla gelen saflaşma

Stalin'in Ölümünden sonra, parti ve devlet iktidarını ele geçiren Kruşçev modern revizyonizmine karşı savaşım bayrağını, Mao açtı. 1957-60'larda gerçekleştirilen forumlarda, marksizm-leninizmi kararlı bir şekilde temsil etti. Bazı oportünist, revizyonist tezleri içerse de yayınlanan deklerasyonlarda asıl yanı, marksizm-leninizm oluştu. Koşulları içerisinde değerlendirildiğinde, bu belgelerde yer alan hatalı anlayışların ve yapılan uzlaşmaların nedeni anlaşılabilir. Lenin ve Stalin dönemi Sovyetleri'nin haklı prestijini çıkarları için kullanan Kruşçev modern revizyonizminin, UPH içinde oldukça güçlü oları etkisinin kırılması, dümdüz bir çizgiyle olamazdı. Tek yanlılık ve akademizm hastalığından kurtulamayarak, ne yazık ki, bu gerçekleri göremiyor.

Modern revizyonizme karşı, Mao'nun önderliğindeki savaşım, 1963'de yeni bir aşamaya ulaştı. Bu yıl içinde yayınlanan, "Uluslararası Komünist Hareket'in Genel Çizgisi Üzerinde Bir Öneri" başlıklı mektup, revizyonist saldırılara karşı, marksizm-leninizmin tutarlı savunulmasıydı. UPH'nin doğru temelde ayağa kalkmasının zemini ve bugün üzerinde yükselinmesi gereken kaynak bununla beraber, Büyük Proletar Kültür Devrimi ile (BPKD) ile, ulaşan düzeydir. Aksi durumda, her türden

J.STALİN: Esas hattı doğrudur.

anti marksist-leninist akımdan, radikal kopuş olanaksız kalır. "63 Polemikleri; Kruşçev'in "bütün halkın devleti" yaftası altında yürüttüğü, leninist devlet ve proletarya diktatörlüğüne saldırılarını açığa çıkardı. Her türlü çarpıtmaya karşı, devrim için devrimci şiddetin gerekli olduğunu, emperyalist dünya gerçeklerinin başka yol tanımadığını bilimsel olarak ortaya koydu. "Barışçıl mücadele" gibi revizyonist safsataları mahkûm etti. Thorez, Togliatti, Tito ve diğer modern revizyonistlere gerekli yanıtı vermesini bildi.

Mao, sosyalizm ve proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesi teorisinin temellerini içeren öneri ve polemikler, revizyonizme karşı savaşımında marksist-leninistleri eğitti. Yeni proletar öncülerin oluşmasında, revizyonizmle bağların koparılmasında önemli rol oynadı. Öte yanda sözkonusu belgelerde, ikincil hatalar vardı. Neydi bu hatalar?

Bazı emperyalist-kapitalist ülkeler için, işçi sınıfı ve halk kitlelerinin önüne, "milli çıkarların" savunulmasını, odönm görev olarak koymak yanlıştı. Emperyalistlerarası eşitsiz gelişme, II. Dünya Savaşı sonrası güçlenen ve güç kaybeden emperyalistlerarası ilişkiler çerçevesinde tanımlanması gereken somut gerçekler, bazı

noktalarda yeterince açıklanamadı. Avrupa emperyalistlerinin "milli çıkarları"nın, emperyalist çıkarlar olduğu gerçeği hatalı yaklaşımlar yüzünden gölgelendi. Belgelerdeki bu hatalar, revizyonizmi besledi. "Üç dünya Teorisi" gibi sınıf işbirlikçisi modern revizyonist safsatalar, kendilerini kanıtlamak için sözkonusu hataları dayanak olarak kullandılar.

Proletar kültür devrimi

Modern revizyonizme karşı savaşımın doruğu, yeni nitel bir aşamayı oluşturan, Başkan Mao önderliğindeki BPKD'dir.

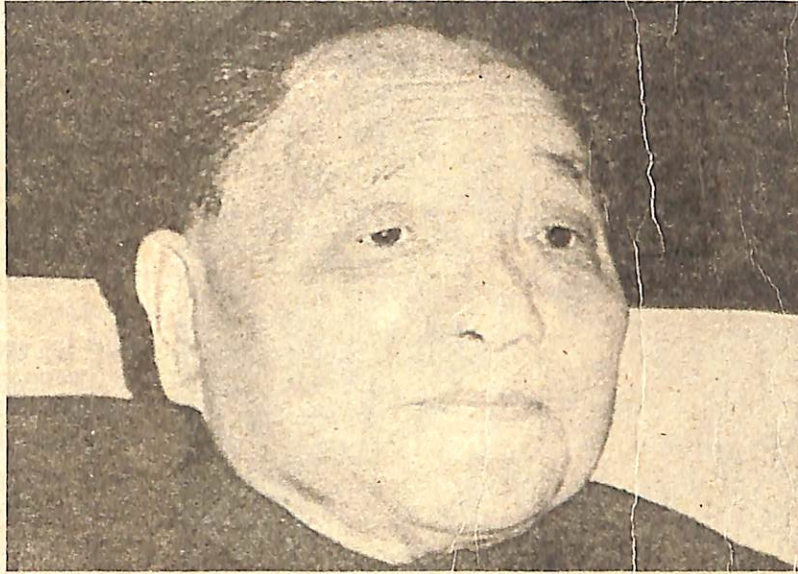
Revizyonizm ve oportünizmin her çeşidiyle arasına, berrak ayırım çizgisi çeken bir mihenk taşıdır. Bu devrim, parti ve devlet aygıtı içinde kümelenen kapitalist yolcular ya da yeni burjuvaziye karşı, en etkili ve temel alınması gereken yöntem olan, ezilen kitlelerin yolu temizlemek için ayağa kalkışıydı. BPKD, dünya proletar hareketinin tarihinde, en ileri tarihsel deneyimdir. Sosyalizmde sınıf savaşımının niteliği, asıl tehlike mihrakları, proletaryanın görevleri... Tüm bunlar, tarihsel dersler ışığında ve nitel düzeyde geliştirilerek formüle edildi. Milyonlarca emekçi, bu silahlarla Çin'de yeni burjuvaziye devrerek, toplumun devrimcileştirilmesinde ileri adımlar atabildi. Kapitalist restorasyonu on yıl geriye atan ve bu devrimle işin bitmeyeceğini, Mao açıkça belirtiyordu. Bunun, altınçağa kadar tekrar tekrar yapılmasının gerekliliğine işaret etti. BPKD, sağlam bir yeni devrimci kuşak yetiştirdi. Güçlü derslerle donanmış, devrimci proletar öncülerin oluşmasına kaynaklık etti. Mao'nun, Marksist bilime yaptığı önemli nitel katkılarla, proletar öğreti yeni nitel bir aşamaya ulaştı. Önemi, sonraki sosyal pratik içinde, net olarak ortaya çıkan bu silahları kuşanmalıyız.

Sosyalizm deneyimleri, Mao'yu doğruladı. Kapitalizmden altınçağa, uzun bir tarihsel geçiş dönemini kapsayan ve proletarya diktatörlüğünün denk düştüğü, tüm bir sosyalizm süreci boyunca, proletarya ile burjuvazi arasındaki savaşım sürecektir. Bu süreçte, kimin kazanacağını henüz kesin olarak belli olmadığı, savaşımın uzun soluklu ele alınması ve devrimin sürdürülmesinin gerekliliği, aksi durumda kaybedileceği gerçeklerle kanıtlandı. Bugün, eski sosyalist ülkelerin tümünde, revizyonistlerin iktidarı

ele geçirdiği somut bir olgudur. İktidar sorunu, temel sorundur. Görüldüğü, mülkiyet ilişkilerinde sosyalist dönüşümün gerçekleştirilmesinden sonra, iş bitmiyor, Tehlike ortadan kalkmış olmuyor, Toplum, o süreçte de çatışmasız ve uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarından arınmış olarak, bir uyum atmosferi içermiyor. Tehlike, esas olarak eski sömürücülerden değil, sosyalizmden beslenerek çıkan, birinci derecede parti ve devlet içinde yoğunlaşan yeni burjuvaziden geliyor. Sosyal pratik, bunu da doğrulamadı mı?

Parti, devlet, sınıf ve halk arasındaki ilişkileri, diyalektik olarak kavrayamayan ve tüm bu unsurları eşitleyen idealist anlayışları, Mao yerle bir etti. Parti ve devlet, başlı başına bir amaç olamazdı. Emekçi yığınların, siyasal iktidarlarnı yaşatma formasyonunu geliştirmesinin, artık öncüye gerek kalmayacak bir ortam hazırlamasının, yani altınçağa ulaşmanın araçlarıdır. Mao, sosyalizmdaki çelişmelerin bilimsel analizini yaparak, bürokratism ve yozlaşma tehlikesine, bunun maddi temellerine dikkat çekti. "Parti ve devlet ha-

ta yapmaz" anlayışlarının, çürüklüğünü ortaya koydu. Emekçi yığınların, parti ve devleti kontrol etmelerine önem verdi. Bunun mekanizmalarını yarattı. Haksızlığa karşı, kitlelerin yanında olmayı ve kitle inisiyatifini harekete geçirmenin önemini öğretti. Emekçilere, kendi parti ve devletine karşı grev ve gösteri hakkını anlayamayanlar, bu yüzden bugün de O'na saldırıyor. Kitleleri, sürü olarak görenlerden elbette başka bir şey beklenemez. Tarihsel gerçekler ise, Mao'yu onaylıyor. Öncü olmaksızın,

DENG ŞIAO PİNG: "Üç Dünya"cı kapitalist yolculuğun mimarı.

toplumun değiştirilmesi, devrimcileştirilmesi olanaksız. Fakat, sorunların aşılmasında öncü ile kitle inisiyatifinin birleştirilmesi şart. Çünkü, tarihi yapan kitlelerdir. Tekerleği sürekli çevirecek olan silahlar ve makineler değil, onları yapan insandır.

Mao, siyasal çizgideki doğru ve yanlışlığın anahtar rolünü, en gelişmiş biçimiyle vurguladı. Devrim, yalnızca eski sömürücüleri yıkmak için değil, en çok da onu yapanları değiştirmek için gerekliydi. Partide, doğru ile yanlış arasındaki savaşım çeşitli

düzeylerde ve kesintisiz devam edecekti. İdeolojik savaşımın, yani ikna ve dönüştürme yolunun esas alınması gerekiyordu. Mao, yasaklamaların ve atmaların kesin çare olamayacağını üzerinde önemle durdu. Sosyalist demokrasinin, nasıl yetkinleştirilebileceğinin yollarını açıkladı.

Yitirilen büyük kale

Mao'nun ölümünden sonra, Hua ve Deng kliklerinin gerçekleştirdikleri darbeyle, UPH büyük bir kalesini yitirdi. Çiang Çing, Çang Çung-Çiao önderliğindeki marksist-leninistler, bu darbeye karşı direndiler. Sonuçta, bugün yaşanan yenilgi geçicidir. Devrimci proletarya, yalnızca bu mevzileri ele geçirmek değil, kesin zafere ulaşmak için, dünya çapında sınıfsız toplumu gerçekleştirecek güçtedir.

Bugün, hangi mirası temel aldığımız, nasıl bir gelenekten geldiğimiz açıktır. Bu Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao önderliğindeki UPH'nin mirası ve geleneğidir. Marksizm-Leninizmin bu büyük ustalarının bayrağı, bayrağımızdır. Kruşçev,

Brejnev, Deng Siao Ping, Hua Kua Feng ve Gorbaçovların bu mirasla ilgisi yoktur. Marksizm-leninizm, herkesin değil devrimci proletaryanın mirasıdır. Modern revizyonizme ve onun Titocu, Togliattici, AEP'ci vb. türevlerine, euro-komünizme, Troçkizme ve her türden oportünizme karşı, proletaryanın bilimsel öğretisine sarılalım. Savaşım, emperyalizm ve sosyal-emperyalizm ile her türlü gericiliğe karşı. Dolayısıyla, Proletar Dünya Devrimi için.

Suphi'den Kaypakaya'ya

1972; Türkiye'de işçi sınıfı partisinin, Mustafa Suphi TKP'sinden sonra geçen 50 yıllık bir aradan sonra, yeniden tarih sahnesine çıkışıdır.

İBRAHİM KAYPAKAYA: Yeni proletar devrimcilerin başındaydı.

İbrahim Kaypakaya; Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'nun önderliğindeki, uluslararası proletar hareketin mirasıyla yoğrularak ve özel olarak Çin Devrimi'nin deneyimleri, Mao'nun marksizm-leninizme katkılarıyla şekillenerek, bu katkıların doğuşu ve Büyük Proletar Kültür Devrimi'nin ürünü olarak doğdu.

İşçi sınıfını, köylülüğün ve gençliğin mücadelesinin kabardığı, 15-16 Haziran işçi direnişleriyle devrimci dalganın oldukça yüksek boyutlarda seyrettiği bir ortamdan, süzülerek şekillenmeye başlayan öncünün, yeniden doğuşu basit bir olay değildir. 1972; Türkiye'de işçi sınıfı partisinin, Mustafa Suphi'den sonra geçen 50 yıllık bir aradan sonra, yeniden tarih sahnesine çıkışıdır. 50 yıllık revizyonist, oportünist ve sosyal-şöven hakiyetin kırılışıdır.

İ. Kaypakaya'yla beraber, devrimci proletarya öncüsünün tarih sahnesine çıkışı sürecinde, dünyadaki atmosferin en genel özellikleri nelerdi?

Devrimin fırtına merkezleri olarak sömürge, yarı-sömürge ülkelerde, ulusal ve sosyal bir kurtuluş dalgası esiyordu. Mao'nun yol göstericiliğindeki Çin Halk Cumhuriyeti ve Arnavutluk kalelerine sahip uluslararası proleter hareketin de verdiği esinle, dünya çapında küçümsenmeyecek bir kabarma gösteren devrimci dalga ve özel olarak birinci derecede, sömürge ve yarı-sömürgelerde esen fırtına, dünyanın metropollerini de sarsıyordu. Çin'de Büyük Proleter Kültür Devrimi'yle iktidarı tekrar tekrar fethetme, toplumu altınçağ doğrultusunda değiştirme temelinde, yeni burjuvaziye karşı milyonlarca

emekçinin, Mao'nun önderliğinde kaldırdığı bayrak, dünyanın dört bir yanını derinden sorsıyor ve devrimci dalganın daha ileriye gitmesi için, elverişli koşullar sergiliyor, gelişmelere yeni ivmeler kazandırıyor. Yine bu devrim, daha donanımlı ve üretkar bir devrimci kuşağın yetişmesi için, yeni bir okul görevi görüyordu. Bu okul, bizde de yeni proleter devrimcilerin yetişmesine yol açtı. İbrahim, bunların ba-
şındaydı.

Nasıl ki, Ekim Devrimi'nin top sesleri, dünyanın dört bir yanında marksist-leninistlerin yakları üzerinde doğrulmaları da yetişerek sahneye çıkma-
larına yol açıyorsa, Kültür Devrimi de aynı şekilde, dünya proleter hareketinin gelişmesi için bir manivela oldu. O koşullar-

da, dünyada objektif durum, devrim için iyiydi. Hatta bu iyi durum, Uluslararası Proleter Hareket (UPH) ve gerekse de onun bir parçası olan, Türkiye'deki marksist-leninistlerin subjektif hatalara düşmelerine elverişli objektif ortam hazırlıyordu.

İbrahim'in "dünyada durumun mükemmelliği", "emperyalizmin toptan çöküşe, sosyalizmin dünya çapında toptan zafere ilerlediği" şeklindeki yanlış çağ değerlendirmelerinde, dünyada iyi olan objektif durumun rolünü görmek gerekiyor. Zira, bu yanlışlığa Mao önderliğindeki ÇKP de düşmüştür. İbrahim'in yanlışsında, ÇKP otoritesinin özel rolünü vurgulamalıyız. Bu arada, sözkonusu yanlışlar sınıf işbirlikçisi, modern-revizyonist ve asifist çizgiye tepkiyi de ifade ediyordu. Her koşulda, 1970'lerin başında dünyada durum iyiydi. O dönemde, esas etken olmasa da dünyada emperyalist savaş tehlikesinin yükseldiği bir atmosfer vardı.

Türkiye'deki durumun çarpıcı özellikleri nelerdi?

60'lı yılların ikinci yarısında gelişme gösteren devrimci dalga, 70'lerin ilk dönemlerinde doruk noktalara ulaştı. İşçi sınıfımızın kendiliğinden mücadelesinin 15-16 Haziran'la ulaştığı yüksek düzey, bunun en somut ör-

ŞEFİK HÜSNÜ: TKP'yi reformizme ve sosyal-şovenizme sürükledi.

neğidir. Bu dönem, egemen sınıflar arası çelişkilerin derinleştiği, halk muhalefetine yükselme doğrultusunda seyrettiği ve yörüngesine girdiği bir dönem oldu. Ortam bir kriz gerçeğini içeriyordu. Egemen güçler, 15-16 Haziran'ın hemen sonrasında sıkıyönetim ilan ettiler. Sıkıyönetimi izleyen süreçte, kriz atlatılamadıysa da devrimci durum ve devrimci dalgada, başta duraksama ve giderek gerileme dönemi başladı. 12 Mart'la birlikte, bu gerileme çok daha belirginleşti. Öncünün yapılanması, daha önce iyi olan objektif durumun, gerileme süreci dönemine denk düştü.

İbrahim, ne yazık ki, objektif durumdaki bu değişikliği göremedi. Durumu subjektif tahlil etti. "Mükemmel" olarak değerlendirdi. Oysa öncünün ve dönemin gerçekleri, durumun hiç de mükemmel olmadığına, eskiye oranla daha da elverişsiz bir rotaya girdiğine tanıklık ediyordu. Döneme ilişkin politik çizgi yanlış belirlendi. "Mükemmel durum" değerlendirmesinin doğal sonucu olarak, silahlı saldırı ve ilerleme taktiği savunuldu ve uygulandı. "1.yenilgi" olarak bilinen durumla yüz yüze kalındı. Yenilginin birinci derecede nedeni, dönemin sol subjektif değerlendirilmesi ve bunun ürünü olarak, sol taktik hat izlenmesiydi. Teorideki, diğer hatala-

rın rolü de oldu. Objektif etkenler, yenilgide ikincil bir rol oynamıştır. Doğru politik bir çizgiyle, bu yenilgi pekâlâ atlatılabilirdi. Kaçınılmaz değildi.

İ. Kaypakaya'nın, Türkiye'de durum değerlendirmesinde içine düştüğü subjektivizme, o dönem dünyasında devrim için objektif durumun iyi oluşunun yanı sıra, kısa bir süre önce Türkiye'de de durumun iyi oluşu, önemli bir objektif ortam hazırlıyordu. Uluslararası proleter hareketin düştüğü subjektivizm, hatalı yaklaşımın bir başka önemli etkeni. Öncü, oluşum döneminde, ideolojik zaaf olarak subjektivizmden kopmadı. Bu zaaf, başka konulara da yansdı. Çünkü zaafılar süs olarak kalmaz. Örgütsel, siyasi ve pratik faaliyeti olumsuz yönde doğal olarak etkiler.

Nasıl bir gelenek?

M. Suphi ve yoldaşlarının, faşist diktatörlük tarafından katledilişinin ardından yönetime geçen, Şefik Hüsnü ve ekibi, TKP'yi reformizmin, revizyonizmin ve sosyal-şovenizmin hüküm sürdüğü bir partiye dönüştürdü. İ. Bilen ve Y. Demir kliğinin başa gelmesi ise, partiyi Rus sosyal-emperyalizminin kolu haline getirdi. 1970'lere kadar, sol içinde egemen olan sınıf işbirlikçiliği, revizyonizm, şovenizm ve reformizm oldu. Pasifizme ve revizyonizme, tepki temelinde ortaya çıkan küçük-burjuva ihtilalci çıkışlar da, eski hastalıklardan radikal bir biçimde kopamıyorlardı. Bu hareketler, bazı olumlu adımlar içerse de, marksist-leninist bir çizgiden uzaktı. Bu uzaklığın, başlıca unsurları nelerdi?

● Kemalizm kuyrukçusu çizgi, terkedilemiyordu. Bu nedenle, düzen topyekün hedeflenemiyor, çok çok onun şu ya da bu gücüne karşı tutum alınıyordu. Düzenin resmi ideolojisi Kemalizm, hala dost ve "kurtarıcı" görülüyordu.

● Burjuva devlet teorileri cirit atıyor ve devletin temel silahı olan ordu hakkında, ham hayaller besleniyordu. Orduya, "kurtarıcı"lık mişyo-

nu atfediliyordu. Kemalist subaylara ve yapacakları darbeye bel bağlamak oldukça yaygındı. Darbeci görüşler, büyük ilgi görüyordu.

● Güçlü bir sosyal-şöven rüzgar esiyordu. Kürt ulusunun, varlığı-yokluğu bile tartışma konusu olabiliyordu. Şövenizmden kurtulunamıyordu.

● Faşizm ve faşizme karşı mücadele konularında, burjuva demokrat ufuk aşılamıyor, devrim ve demokrasi sorunlarında, reformculuk altilenmiyordu.

● Kitle çizgisi vb. konularda, ekonomist ve onun bir başka türü olan, "aydın gayretiyle siyaset yürütme" biçimindeki fokoculuğun dışına çıkılamıyordu. Uluslararası proletar hareketin tarihsel deneyimleri, doğru şekilde yorumlanamıyordu. Modern-revizyonist yörüngeden çıkılamıyor, çıkış çabaları da en fazla Castrocu ve Debraycı bir zeminde kalıyordu.

● Sosyalizm perspektifi ile yürünemiyor, ihtilalcı demokrat çizgiyle yetiniliyordu...

Daha çoğaltabiliriz. Ancak bu kadarı da devrimci proletar geleneğin eksik ve yanlışlarını, yeterince anlatabilecek düzeyde sanırız.

Kaypakaya'nın tarihsel çıkışı

Kaypakaya'nın eksik ve yanlışları vardı. Ancak, bunlar bir proleter önderin hatalarıdır. Bunları geçiştirmeyeceğiz. Yeri geldiğinde, toplumsal pratiği temel çıkış noktası olarak, hepsine işaret edeceğiz. Bu hiçbir şekilde bizi, O'nun devrim açısından taşıdığı, *büyük tarihsel önemi* yadsımaya götürmemelidir. O'nun önemini, ancak inkarcı bir yaklaşım yadsıyabilir.

Kaypakaya'nın çıkışındaki başlıca unsurları sıralamak gerekirse:

● Kuyrukçu, reformist, revizyonist ve maceracı çizgiyle arasına kalın bir ayırım çizgisi çekti.

● Kurtuluş Savaşı ve Kemalist hareketin doğru tahlilini yaparak, Kemalizm hayranlığını parçaladı.

● 27 Mayıs gibi darbeleri

alkışlayanların tersine, Cumhuriyet döneminin ayrıntılı bir tahlilini yaparak, anti-marksist yaklaşımları açığa çıkardı.

● Devlet, devrim ve ordu gibi temel sorunlarda, Leninist yaklaşımı Türkiye'de de ayakları üzerine dikti.

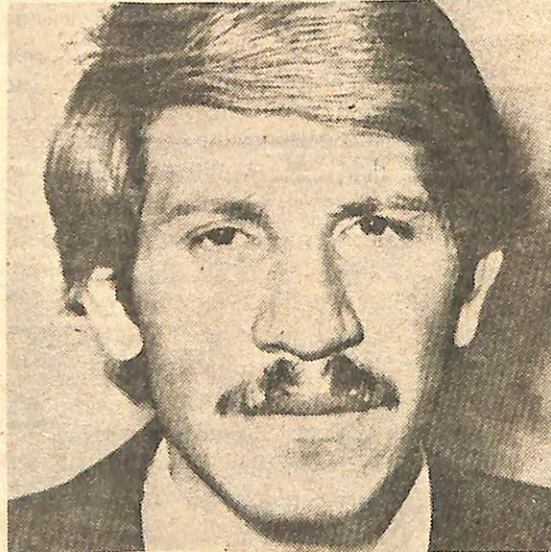
● Ekonomik-sosyal yapıyı tahlil yöntemi ve teorik yaklaşım konusunda, marksist-leninist bir tutum sergiledi. İşin önemi ve altı çizilmesi gereken yanı, varılan sonuç değil, soruna bakış açısı ve izlenilen tahlil yöntemi. Emperyalist sermayenin Türkiye gibi ülkelerdeki işlevi, feodalizmin çözümlenmesi ve kapitalizmin gelişim özellikleri gibi sorunlara, teorik alanda bırakarak çözümler getirdi.

● Proletaryanın uluslararası deneyimlerini, doğru özetledi. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin derslerinden öğrendi. Sosyalizm, sosyalizmde sınıflar mücadelesi, sosyalist demokrasi vb. sorunlarda güçlü silahlarla donandı.

● Bilimsel sosyalizmin, Mao ile ulaştığı düzeyden öğrenmesini bildi. Stalin'in bugün hala tekrar edilen hatalarından, daha o dönemde kopabilirdi.

● Parti, ordu ve cephe gibi sorunlarda, teorik bakış açısı olarak, esasta doğru bir çözümleme yaptı.

● Ulusal sorunda, Leninist ilkelere doğru bir biçimde özetledi. Kürt ve azınlıklar sorununu, bazı eksik ve yanlışlarına karşın, esasta doğru te-

ORHAN BAKIR: İnandı ve çizgiyi uygulamaya çalıştı.

melde gündeme getirdi. O dönemin koşullarında, en ileri teoriyle ortaya çıktı.

Kaypakaya, çıkış yaptığı günün koşullarında, söylenmesi gereken en ileri şeyleri söyleyebildi. Eksiklik ve yanlışları, dönemin koşulları içerisinde ele alınırsa, bir yönüyle anlaşılabilir. Genç ve deneyimsiz oluş gibi, son derece önemli problemin eksiklik ve yanlışlardaki rolünü geçiştirmek, durumu kavrayamamaktır.

Kaypakaya'yı aşmak

Sorunlarımızı nasıl aşabiliriz? Kaypakaya olgusunun derin anlamını bilince çıkararak; toplumsal pratiği çıkış noktası alıp, O'nun eskiyen ve yanlış yanlarından arınarak; O'nun yeni gelişmelerin istediği düzeye çıkararak ve devrettiği güçlü silahların verdiği avantajları kullanmasını bilecek; kısaca, her alanda yaşamın önüne geçebilecek bir yaklaşıma sahip olarak. Problemlerden paniğe kapılmıyoruz. Tam tersine, problemlerin olgunlaştırdığı doğru yaklaşımdan, geleceğe güven ve umutla bakılması gerektiğine inanıyoruz.

Kaypakaya'nın mirası, altınçağ için mücadele edenlere önemli bir hazinedir. Bu, hazinenin mirasyedi hovardalar gibi harcanmasını, kaba şekildeki tekrarlar ile geçiştirilmesini ve kullanılmasını değil; olumlu ve olumsuz yanlarının ayrıştırılması, bugünün gelişmelerinin önüne geçebilecek düzeye çıkarılmasını gerektirir.

Baş tehdit unsurları olan legalizme, tasfiyeciliğe, inkarcılığa, revizyonizme ve reformizme karşı uyanıklığı elden bırakmadan, bu görevin üstesinden gelmek önemlidir.

Ultra devrimci laf kalabalığıyla gerçeklerden kopanların, bu yaklaşımımızı "afaroz" edeceklerini biliyoruz. Zerre kadar değer verilmemesi gereken demogojilerden, medet umulmamalıdır. Toplumsal gelişmenin önünde olmak istiyorsak, Kaypakaya'nın gerçeklerle çelişen yanlarını değiştirmek zorundayız. Bunu, İbrahim'in değil, yaşayanların omuzlaması gerektiği ortadadır.

Kaypakkayacılık, gerçeklerden kopmakla olmaz. O'nun yanlışlığı ve eksiklerinin olması normaldi. Hiç kimse, hemen işin başında, gerçekleri dört-dörtlülük yakalayamaz.

Sorunun kavranmasına hizmet edeceğini düşünerek, bu konuda Mao'nun yaklaşımına baş vuruyoruz:

"... genel olarak söylemek gerekirse; doğayı olsun, toplumu olsun değiştirme pratiğinde ilk fikirler, teoriler, planlar ya da programlar değişikliğe uğramaksızın pek az gerçekleştirilebilirler. Bunun nedeni, gerçeği değiştirme işine giren insanın çoğu zaman yalnızca, bilimsel ve teknolojik koşulların yarattığı sınırlamalara değil, bir de nesnel sürecin her yanının ve özünün tamamen bilinmemiş olması nedeniyle, nesnel oluşumun kendisinin gelişme ve anlaşılma derecesinin de ortaya çıkardığı sınırlamalarla karşılaşır. Bu gibi durumlarda fikirler, teoriler, planlar ya da programlar çıkan umulmadık koşullar yüzünden kısmen, hatta bazen tamamen değiştirilir. Öyle zamanlar olur ki, ilk fikirler, teoriler, planlar ya da programlar gerçeğe kısmen veya tamamen uymaz ya da kısmen veya tamamen yanlıştır." (Mao, Teori-Pratik, sf: 21-22)

Söylenilenlerden

öğrenmek isteyen, sorunu anlayabilir. Kaypakkaya açısından, bu sözlerin anlamı nedir?

Kaypakkaya, teorisini deneyim eksikliği, kısa bir zaman süresi, Türkiye devrimci hareketinin siyasi ve ideolojik zayıflıkları ve güçlü bir mirastan yoksunluğu gibi, son derece ciddi elverişsizlikler, sınırlamalar atmosferi içinde oluşturdu. Nesnel sürecin çok yönlü tanınması için, gerekli zamana ve pratik deneye yazık ki sahip olmadı. Bir çok sınırlama, O'nun nes-

nel süreci, bütün özü ile yakalamasını olumsuz yönde etkiledi. Böyle bir objektif ortamda, teorisi yine de oldukça ileri ve sınırlamalar içerisinde değerlendirilirse, doruk bir noktayı temsil ediyordu.

O'nun zayıflıkları ve yanlışları, Mao'nun da işaret ettiği gibi gerçeği değiştirme işine, yeni giren bir insanın ilk fikirleri, planları ya da programında genelde görülebilecek olan şeylerdir.

MAHİR ÇAYAN-ULAŞ BARDAKÇI: Kemalizmi hâlâ dost görüyorlardı.

Tarihsel süreçten koparmamak

Kaypakkaya'nın çizgisini ele alırken, onu ortaya çıktığı tarihsel koşullardan koparmamaya özen göstermeliyiz. Diğer taraftan, onu pratik gelişme sürecinin dışında mutlak doğru haline getirme biçimindeki, dinci yaklaşıma karşı da uyanık olmalıyız.

O'nu, pratiğin çıkış noktası olarak değerlendirmeliyiz. Dün doğru olan bazı görüşlerin, bugünün ortaya çıkan ye-

ni gelişmelerine bağlı olarak eskiyen veya pratiğin gelişme yasalarıyla çelişkiye düşen yanlarına, cesaretle işaret etmek, Kaypakkaya'yı aşma ve yaşamı değiştirmeye yetenekli duruma getirmede önemli bir unsurdur.

1- Öncünün, bugünün gerçekleriyle çatışma halinde olan en temel yanlışlarından birisini, ekonomik-sosyal yapıda savunduğu belirlemeler oluşturmaktadır.

Günümüzün gerçekleriyle uyum-

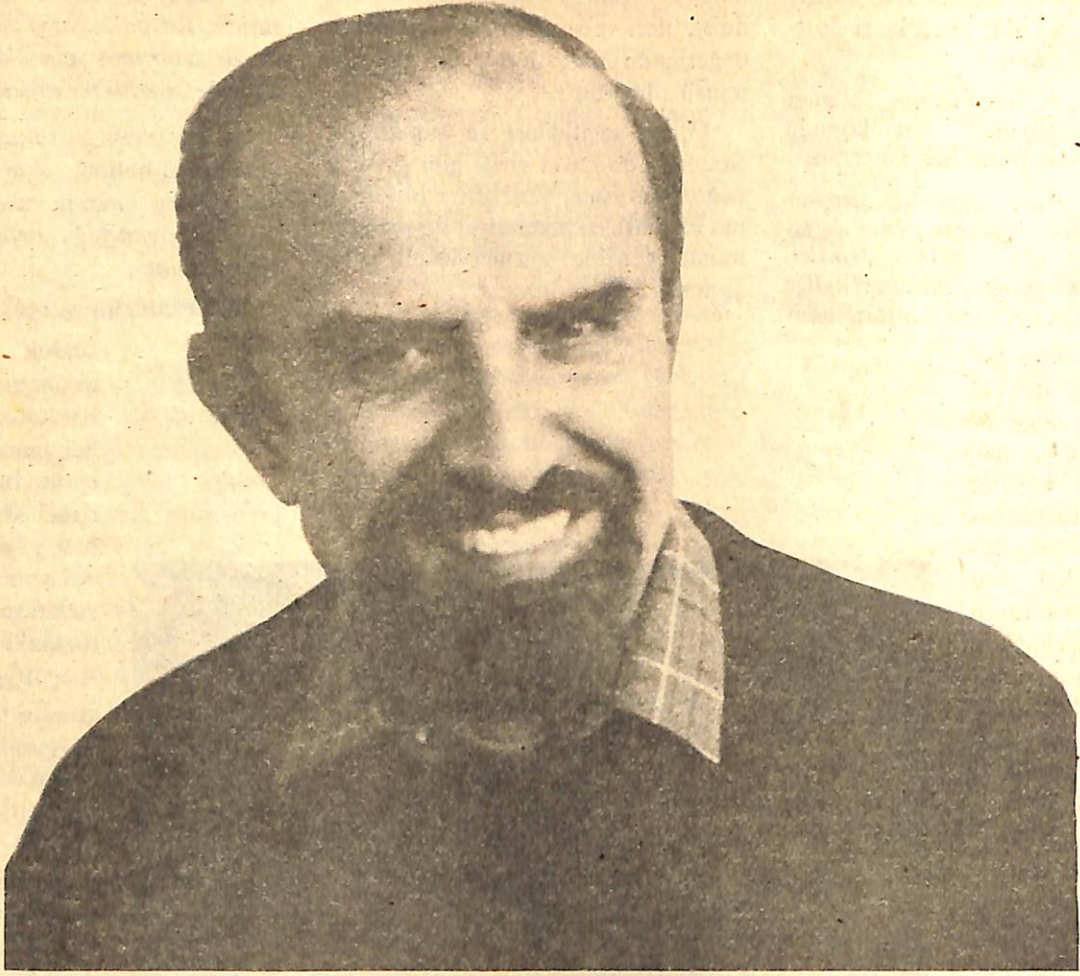
suzluk içinde olan ekonomik sosyal yapı hakkındaki çizgi, diğer yandan ülkemizin içinde bulunduğu devrimci süreç, devrimin özü, görevleri, niteliği ve yolu konularında da hatalı sonuçlara götürmektedir.

2-Ezilen ulus için günün gerçeklerini ifade etmemektedir. İbrahim açısından bu bağtıda şunları söylüyoruz.

a) Hakim ulus egemenlerinin işgali altında olan ezilen ulus topraklarında, devrimci proletaryanın karşı karşıya bulunduğu özgül görevleri ortaya koymadı. O günkü atmosferde de bu görevler, pekâlâ görülebilirdi. Özgül durumu görmeyip, tüm uluslara aynı görevleri içeren bir plan sunmak hatalıydı. Çin'i örnek ver-

mek istiyoruz. Japonların Çin'in bazı bölgelerini işgal ettikleri dönemler Mao, Çin sömürge-yarı sömürge yarı-feodal bir ülkedir tahlili yaptı. İşgal altındaki bölgeler, Komüntang bölgeleri ve kurtarılmış alanlar için ayrı özel programlar önerdi. Keza Çin'de, çeşitli dönemlerde gündeme gelen değişikliklere bağlı olarak, bir çok özel programın uygulandığı da başka bir gerçektir.

Görüşümüzce, ayrı özel program-

MİHRİ BELLİ: Darbecilik kuramının önde geleni.

lar için devrimci hareketin soruna, "sömürge mi, değil mi" ikilemiyle cevap aramaya çalışması yanlışır. "Sömürge" ile "ezilen bağımlı ulus" arasındaki çok ince farkı, bütüne ilişkin farklılıkmiş gibi sunmasıdır. Bugüne kadar böyle yapıldı.

b) Devrimci proletaryanın, tarihi haksızlıklar sorununa genel yaklaşımı konusundaki teorik belirlemeleri İ.Kaypakkaya doğru yapmıştır. Ancak, somut olarak, Kürt sorununda öyle açıklaması hatalıdır. Nitekim bugünkü somut gelişmeler ve bunların gelecekte alabileceği boyutlara ilişkin işaretler ve eğilimler sorunun kavranmamasını daha da kolaylaştırmaktadır. Ezilen ulus proletaryasının bugün *baş görevi*, ülkesinin bağımsız, demokratik bir yapıya kavuşturulması ve durmaksızın sosyalizme, giderek altınçağa doğru yol alınmasıdır. Ezilen ulus topraklarının birleştiril-

mesi, gelişmelere bağlı olarak, proletaryanın gündemine gelebilir ve bunun bugünden nüveleri de vardır. Proletarya, programını bugünkü gerçeklere göre ifade ederken, mutlakçı bir çizgiye de düşmemeli. Olası gelişmelere açık olmalı ve programını objektif gelişmelere, değişikliklere bağlı olarak şekillendirmesini bilmelidir.

Hakim ulus egemenlerinin işgali altındaki yarı-feodal yapı, "milli demokratik devrim" sürecindedir. Emperyalizm ile halk yığınları, burjuvazi ile proletarya, feodalizmle geniş halk kitleleri, hakim ulus egemen güçleri ile ezilen ulus, egemenlerin kendi aralarındaki *başlıca gelişmeleri* içeren toplumsal süreçte; bugün, diğer tüm gelişmeleri yönlendiren, etkileyen ve çözümü, durumunda diğer gelişmelerin çözümünü gündeme getirip hızlandırma misyonu oynayan *çelişme, milli çelişmedir. Ve işte bu baş-*

çelişmedir. Bazıları bunu doğru tespit etmiyor ve dolayısıyla, "milli demokratik devrim" sürecindeki milli yönün baş, demokratik yönün, bugüne bağlı ele alınması gerektiği gerçeğini görmüyor. Devrimin özünü yanlış şekilde toprak devrimi olarak ilan edip, siyasetini bu yanlış belirleme zemininde yükseltiyor.

3- Emperyalizmin yarı-sömürgesi ve geri kapitalist ülke kategorisinde olan Türkiye gerçeğini, bazı arkadaşlar yarı-feodal yarı-sömürge ilan etmekle hatalı tespitler yapıp, yanlış güzergâhlar çizmektedirler. Türkiye gerçeği, devrimci proletaryanın önüne bağımsızlık, demokrasi ve tarım sorunu gibi görevleri, ilk temel problemleri olarak koyuyor. Türkiye gerçeğinde; kompador burjuvazi-toprak beyleri (tefeciler, büyük tüccarlar, toprak ağaları, kapitalist büyük çiftlik beyleri vb.) ile geniş halk yığınları

arasındaki çelişme başçelişmedir. Ve Türkiye bu gerçeklerden ötürüdür ki, "demokratik devrim" süreci içerisinde

Türkiye için söylenen: "Feodalizmle halk yığınları arasındaki çelişme başçelişme, Demokratik Devrimin özü toprak devrimi, iktidarı almanın yolu şehirlerin kırlardan kuşatılması" tespitleri günümüzün gerçekleriyle uyusmamaktadır.

Türkiye'de çalışmanın, örgütlenmenin esas alanları, devrimin kaleleri şehirleridir. Türkiye'de devrim, Çin yolu temelinde ele alınamaz. Aynı şekilde bu, Sovyet modelinin de kaba tekrarı olmayacak, ancak bir kategori olarak belirtirsek: Genel, Jakoben halk ayaklanması yolunu izleyecektir. Gerçekler, böyle ele almamızı (kendini özgü yasalarını reddetmeden, kesin reçeteye dönüştürmeden) emretmektedir.

4- Devrimin yolunun, ezilen ulus ağırlıklı kılınması önemlidir. İ. Kaypakkaya Çin Devrimi'nin derslerini bu ve diğer konularda, Aydınlık revizyonizmine karşı doğru olarak temsil etmiştir. Bu evrensel ilkelerin Türki-

ye ve bağımlı ulus özgüleriyle birleştirilmesinde eksikliklere düşmüştür. Ayrıca genel açısından, bazı hatalı sonuçlar da çıkarmıştır. "Kızıl Siyasal İktidarlar" sorusunda özetlediği doğru görüşleri, bağımlı ulus ve Türkiye gerçekleriyle birleştirmede, bazı tali hatalara düşmüştür. Bütün yarı-sömürgelerde, geri kapitalist yapıya sahip olsalar da halk savaşçı stratejisini mutlaklaştırma hatasından kurtulmamıştır.

5- Türkiye ve bağımlı ulus için, aynı görevlerle yüklü tek bir program, tek bir parti gibi noktalarda, (o günün koşulları içinde anlaşılabilir olsa da) hata ve eksikliklere düşmüştür. Sözkonusu hataların bugün devam ettirilmesi kabul görmemelidir.

Kaypakkaya'nın "Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı" noktasında, meseleyi esasta doğru çözümleyişine sıkı sıkıya sarılırken, vurguladığımız hatalarını aşmamazlık edemeyiz.

Ayrıntılara değil, önemli gördüğümüz hatalara işaret etmeye çalışıyoruz. Kaypakkaya'nın çizgisi, bugüne kadar uygulanmaya çalışıldı. Sorunların temelinde uygulanmamak değil,

bazı yönleriyle de olsa, uygulanamazlık yatıyor. Bu, teorisinin bugünkü pratikle uyumsuzluk halinde olan yönlerinden geliyor. Gerçek görülmedikçe, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da sorunları sırtlarına yıkıp çıkmak için, başkaları aranacaktır. Temel hatalardan biri olan teori pratik uyumsuzluğu devam edecektir. Nitekim, şimdi de aynı hata devam ediyor. Ele aldığımız konuların içerdiği gerçeklerin, bugün görülmesi çok, ama çok kolaydır. Ancak bazıları "görmeyi arzu etmiyor" ve görmeyi "kendileri için avantaj telakki" ediyorlar. Böyle bir tutum kötüdür. Lenin'in deyişiyle "ucuz heyecan tahrikçiliği", "skandal simsarlıklarla" mücadeleyi hedefinden şaşırtma, yozlaştırma yolunu seçmeyelim. Gerçekleri yakalayıp ileri atılma yerine, bir noktaya kazığı çakıp beklemeyi tercih etmeliyim. Birliğin, mücadele yolunda daha üst seviyede kurulması yerine; eskiye, değiştirilmesi gereken yerlerde çulu sererek darlık, sıklık, ezbercilik ve tahammülsüzlük rolüyle bölücülüğe düşmeyelim. Bilim karşısında, her türlü önyargıdan uzak duralım.

BİRAĞIZDAN

Mehmet Çetin

ZAMANI DURDURABİLMEK

Metris'den Röportajlar

Mecit Ünal

'89 Yunus Nadi Ödülü

Yeni Sesler: 13

ÇIKTI

İki Asgari, Tek Azami Program

Bugün, bağımlı ulus topraklarında, devrimci proletarya enternasyonalist bir perspektifle, birinci derecede ulusal kurtuluş görevlerini omuzlamakla karşı karşıyadır. Oradaki devrimci sürecin her zerresini yönlendiren başçelişme, ulusal çelişmedir. Dolayısıyla, Türkiye devrimci sürecinden ayrı bir asgari program gerektirir.

Süleyman YAŞIN

Kürt sorunu, bugün, Ortadoğu'nun en temel sorunu durumundadır. Günümüz dünyasının başta gelen çözülmemiş ulusal sorunlarından birisidir. Devrimi, Ortadoğu'nun görüntüsünü köklü şekilde değiştirecek dinamığa sahiptir. Kürt sorunu, en zayıf noktayı oluşturmaktadır. Ulusal ve uluslararası gündemi meşgul eden baş problemidir. Sadece bölge ülkelerini değil, emperyalistleri, özellikle bölgede önemli çıkarları olan emperyalist güçleri, ciddi şekilde düşündüren bu sorunun, kendisini yakıcı şekilde dayatması boşuna değildir. Bu dayatma, çelişmelerin dört parçada alabildiğine derinleşmesi, Stalin'in deyişiyle "tek bir düğüm içinde" toparlanmasının sonucudur. Proleter ve ulusal hareketin, devrimci savaşının hızlanması için, oldukça elverişli olanaklar sunmaktadır. Bugün, Ortadoğu'da devrimin kalesi durumunda olabilecek bir atmosfer içermektedir. Bu durumun ortaya çıkardığı olanaklar, bu sorunun doğru şekilde tahlil edilip, sağlıklı politikalar oluşturulmadan ve bu temelde, sürece bilinçli müdahale yapılmadan ne yakalanabilir ve ne de devrim için kullanılabilir.

Ne yazık ki, "öncüyüm" diyenler kendisini dayatan gerçeklere rağmen, halen bağımlı ulusun içinde bulunduğu tarihsel süreci yanlış değerlendirmeye devam ediyorlar. Sürecin, her zerresini yönlendirme ve tayin etme durumunda olan ulusal çelişme gerçeği görülüyor. Toprak ağalığıyla, köylülük arasındaki çelişmenin,

baş çelişme olduğu tekrarlanıyor. Bu yanlış saptamayla, bağımlı ulus gerçeğinde, baş sorun olmayan toprak devrimi planı, iradeci temelde takip ediliyor. Devrimin içeriği, hedefleri, ittifaklar gibi, diğer temel konularda da doğası gereği hatalı pozisyonda duruluyor. Gerçeklerle çatışan bu siyaseti izleyenlerin sözkonusu topraklarda kuvvetli toplumsal bir güç durumuna gelmesi, gelişmelerin önüne geçebilmesi veya onlara kumanda etmesi olası değildir. Tarihsel ve sosyal koşullarla uyum halinde olmadıkça, siyasetin dünyayı doğru temelde değiştirmesi olanaklı mıdır? Yalnız başına mücadele azmi ve kararlılık yeterli midir? Hayır. Kararlılık ve azim önemlidir. Ama tek başına, yeterli değildir. Tayin edici olan, politik çizginin doğruluğu veya yanlışlığıdır.

Devrimin özü, görevleri, hedefleri, itici güçleri gibi diğer önemli konularda doğru çözümler getirmek, baş çelişmenin doğru belirlenmesinden geçer. Daha doğrusu bu anahtar bir sorundur. Bağımlı ulusun içinde bulunduğu süreçte, çelişkiler arasındaki ilişki ve bu süreçteki bütün diğer çelişmeleri yönlendiren, etkileyen, gelişimi ve çözümünü belirleyen çelişme ya da başçelişme hangisidir?

Her tür önyargıdan uzak, bilimsel kafa ile ele alındığında, gerçeği görmek hiç de zor değil. Gerçeğin keşfine çıplak şekilde girilir ve görüldüğünde kabul edilirse, söyleyeceklerimize bugüne kadar yapılan anlamsız karşı çıkışlardan vazgeçilecektir. Bilimsellik budur. Soruna baktığımızda ilk elde nelerle karşılaşırız?

● Geçmişle kıyaslanmayacak ölçüde güçlenmiş bir ulusal bilinç, sadece potansiyel bir kuvvet olarak değil, aynı zamanda pratik olarak da önemli bir ulusal hareketlenmeyle karşı karşıyayız. Artık İbrahim döneminin, kısmen durgun olarak adlandırabileceğimiz, ulusal bilinç, potansiyel ve ulusal hareketin bugüne göre çok daha gerilerde olduğu, insanların önemli bir çoğunluğunun Kürt olup olmadıklarını tartıştığı, Kürt olduklarını cesaretle söyleyemedikleri, daha doğrusu geri bir ulusal bilinç seviyesinde bulundukları durum yok. Kürtlerin psikolojisi de değişiyor. Mücadelelerine daha bir sempatiyle yaklaşım ve harekete geçme eğilimi gösteriyorlar. Bunlar birer sonuçtur. Bu sonuca yolaçan kaynak kavranmalıdır. O kaynak, milli çelişmenin İbrahim dönemindekini kat kat ilerisinde bir durumda, toplumsal gelişmeleri, süreçteki tüm diğer çelişmeleri yönlendirme ve etkileme durumunda oluşu gerçeğidir.

● Genel olarak ulusal hareket, İbrahim dönemiyle kıyaslandığında, çok daha ileri taleplerle ortaya çıkmaktadır. Çok daha radikal konuşmaktadır. Gündük ya da kısmi talepler, yerini radikal taleplere bırakmaktadır. Ulusal hareketin en reformcusu dahi, daha yaman konuşmaktadır. Böyle konuşuran nedir? Halk dilinde "söyleyene değil seyletene bak" diye bir özdeyiş vardır. Sahi söyleten nedir?

Söyleten, milli çelişmenin geçmişe nazaran çok daha kuvvetli şekilde, gelişmeleri yönlendirmesidir. Geçmiştekinin aksine bugüne

İSMAİL BEŞİKÇİ: Bağımlı ulus gerçeğine yaklaşımda örnek aydın tavrı.

nün küçük, bazı orta çaplı feodal-leri dahi, ileri talepler formüle etmektedirler. Emekçilerin ötesinde, bazı Kürt egemenlerinin manevi dünyasında dahi değişiklikler olmaktadır. Bunlar en azından bazı kısmi taleplerin savunucusu olabilmektedirler. Durum, Kaypakkaya'nın yaşadığı dönem gibi değildir.

O döneme ilişkin İbrahim'den bir aktarma yapalım:

"Türkiye'de Kürt milli hareketi, henüz ayrılma talebini açıkça formüle etmiş değildir. Bugün Kürt milli hareketinin açıkça formüle ettiği talepler, Kürtçenin okuma yazma ve konuşmada serbest bırakılması, radyoda Kürtçe yayınlar yapılması, 'milli kültür'ün (gerçekte Kürt burjuva toprak ağalarının kültürünün) serbestçe yayılmasını destekleyen engellerin kaldırılması, asimilasyon politikasına son verilmesi, Kürtçe eğitim yapan okulların olması, kendi kaderinin tayin hakkının tanınması ve benzeridir. Yukarıda saydığımız çeşitli nedenler Kürt milli hareketinin bizzat ayrılma talebini açıkça formüle etmesine engel olmaktadır. Kürt halkının değil ama 'Kürt milletinin kendi kaderini tayin için' mücadele ettiğini söylemek, bu sebeple hiç değilse bugün doğ-

ru değildir. Biz bunu söylerken, Kürt burjuva ve küçük toprak ağaları arasındaki güçlü ayrılma arzusunu da gözden uzak tutmuyoruz. Fakat bu istek, milli hareketin açık bir talebi haline gelmemiştir diyoruz. (İ. Kaypakkaya, *Seçme Eserler* Sf: 2350-236)

Bugünün çehresinin, böyle olmadığı yadsınamaz bir olgudur. Tüm bu sonuçlara yolaçan, hakim ulus egemen güçleriyle ezilen ulus arasındaki çelişmenin, başçelişme olması gerçeğidir. Bu gerçekleri görmemekte diret-mek, çelişiyorsa, görüşleri somuta uyumlu hale getirmeyip, (san-ki bir amaçmış gibi) grup çıkarlarına saplanmak doğru değildir. Marksizm-Leninizm, gerçekler savunularak temsil edilebilir. Birlik, bu zeminde yükselmelidir. Yaşamı değiştirme misyonu oynayamayan ve oynamamakta ısrar eden birlik, aslında bölücüdür. "Pire biçmek istemiyorsak", dönemin görevlerini kavrayan seviyeye çıkmamız şarttır. Lenin'in de-yimiyle, "pişman marksistler" olmamak için, bu zorunludur.

● Kürt sorununun parlamentolarda tartışma konusu olması-na, tabu ilan edilen şeylerin ele alınmasına yolaçan nedir? Bu gelişmeler kendiliğinden mi gündeme geliyor? Egemenler, bugün

neden yeni politikalar üretme uğraşı içindedir? Başının çok daha sıkışması halinde, devreye sokmak üzere bugün çekmecelerine kilitledikleri, "Kültürel Özerklik" veya "Otonomi" alternatiflerine götüren nedir? Sorunu, Pentagon ve Avrupa Topluluğu'nun gündemine getiren ve onları sahte çözüm alternatifleri arayışına iten kaynak hangisidir? Tüm bu sorular doğru şekilde yanıtlanmalıdır. Kürt sorununu Türk hükümetinin, Avrupalı ve ABD emperyalistlerinin siyaset gündemine sokan gerçek, hakim ulus egemenleriyle bağımlı ulus arasındaki çelişmenin, başçelişme olması gerçeğidir. Çelişme, bugün çok daha boyutlu ve sonuç olarak güçlü bir ulusal dalgaya yolaçmaktadır. Bu da bölge ve emperyalist egemenler için ciddi bir tehdit unsuru. İşlerin artık eskisi gibi sürdürülemeyeceği açığa çıktı.

Bağımlı ulus hareketini gelişmeye, daha radikal konuşmaya, ulusal bilinç ve potansiyelde sıçramalara; egemenleri sahte çözümler aramaya; devrimci hareketi, yeni arayış ve tartışmalara, ayrışma ve saflaşmalara iten; kısacası, her kesimi derinden etkilemenin yanı sıra, politikalarını da gözden geçirmeye götüren çelişmenin başçelişme olmasıdır. *Şüphesiz başçelişme kendiliğinden sözkonusu sonuçlara otomatikman götürmüyor. Ulusal hareketin bu gelişmeyi yakalaması, bu zemine denk düşen Jakoben mücadele metodlarıyla müdahale etmesinin gelişmelerdeki rolünü görmeliyiz.*

Devrimci proletarya, dar ulus-salcı bir yaklaşımla değil, proleter enternasyonalist perspektifle birincil derecede ulusal kurtuluş görevlerini omuzlamakla karşı karşıyadır. Burada devrimin milli görevleri öndedir. Toprak sorunu gibi, son derece önemli diğer demokratik görevler, milli devrime bağlı olarak ele alınmalıdır. Bağımlı ulusun somut gerçeğinde, toprak devrimini esas almak, hedef şaşırmaktır. Devrimci proletarya, ilhaka karşı mücadele görevlerini, asgari programının asıl unsuru olarak ele almalıdır. Sosyal kurtuluş, ulusal kurtuluş mücadelesine bağlı olarak, elbette

proletaryanın asgari gündeminin sorunları olacaktır. Öte yandan, bağımlı ulus devrimci proletaryasının elbette kendi burjuvazisi ve egemen güçlerine karşı da yürütmek zorunda olduğu sınıf mücadelesi vardır. Bu mücadele rastgele değil, yaşamın gerçeklerine uygun siyaset temelinde yürütülüp başarıya götürülebilir.

İttifaklar sorunu

Bağımlı ulus özgülünde ittifaklar politikamızın asıl içeriğini "Milli Birleşik Cephe" siyaseti oluşturmali. Bu, proletaryanın temel stratejik silahlarından birisidir. Diğer temel silahlar, Parti ve Jakoben Halk Kuvvetleridir. Bunları inşa etmeden veya onlara sahip olmadan devrimi başarmak mümkün değildir.

Milli Birleşik Cephe; proletarya önderliğinde, işçi-köylü temel ittifakı üzerinde yükselen, hakim ulus egemen güçleriyle kaynaşmış bir avuç komprador-feodal hariç, ulusun diğer tüm sınıf ve tabakalarını kapsayan bir içeriğe sahip olmalıdır. Hakim ulus egemenlerinin milli kısıtlama ve imtiyazlarına karşı, belli bir derecede ve belli bir yere kadar tavır alan bağımlı ulus burjuva ve bazı toprak ağaları, güvenilmez müttefikler olsa da dikkate alınmalı. Cephenin ana yönünü, proletarya önderliğinde işçi-köylü temel ittifakı oluşturur.

Proletarya öncülüğü ve temel güç köylüler. Diğer müttefiklerle, bu çerçevede birleşilirse ip göğsülenebilir.

Milli Birleşik Cephe, devrimin dost ve düşmanlarının belirlenmesiyle otomatikman bir gerçek haline gelmez. Bunun gerçekleşmesi için proletaryanın, sabırlı ve uzun vadeli bir mücadele ile alternatif hale gelmesi, en başta Öncüsü ve Jakoben kuvvetleriyle ayakları üzerine doğrulması, işçi-köylü ittifakında önemli mesafeler katetmesi gerekir. Proletarya, hem kecdi öncüsü, hem sınıf ile birliği ve hem de dostlarıyla ittifakını adım adım inşa etmeyi saksaklamamalıdır. Ayrıca aynı perspektifle, devrimci halk güçlerinin eylem birliğine gereken önemi vermeli, daha ileriye gitenin bir aracı olarak bunlara ti-

Artık sadece potansiyel bir kuvvet değil.

tizlikle eğilmelidir. Bağımsız siyasal çizgisini kaybetmemek koşuluyla devrimci proletarya, ilhaka karşı mücadele platformu temelinde, diğer ilerici-devrimci güçlerle çeşitli seviyelerde politik birlikler ve bu birliğin önderliğinde, jakoben kuvvetleri birleştirme perspektifine açık olmalıdır.

Devrimci proletaryanın ittifaklar sorununda akıldan tutması gereken bir başka konu da şudur: Ezilen ulus proletaryası, ezen ulus proletaryası ve devrimci hareketiyle birliğe önem vermemelidir. İki ulusun devrimleri, ayrı asgari programlara sahip olsa da ve karşı karşıya bulundukları görevler nedeniyle çeşitli farklılıklar içermiş olsa da aynı somut düşmana yönelme durumundadır. İki devrimin de önündeki engellerin, ortaklığına göz kapamaz. Ortak düşmanlara karşı mücadelede, güçlerin birleştirilmesinin önemi tartışma götürmeyecek açıklıktadır. Bu birlik: Birilerinin diğerine tabii olması, ana-yavru ikilemiyle değil; tamamiyle eşit, gönüllü ve ortak amaçların gerçekleştirilmesi için birlikte yürüyüşün önemi perspektifiyle ele alınmalıdır.

Bağımlı ulusun devrimci proletaryası, özel olarak diğer parçalardaki proleter devrimcilerle bir-

lik sorununa da önem vermeli-
dir. Her parçadaki mücadelenin gündeme getirdiği birlik eğilimine göz kapanamaz. Diğer parçalardaki ulusal hareketlerle ve genel olarak da bölge devrimci hareketleriyle çeşitli düzeylerde eylem birlikleri, ittifaklar sorununa da gereken önemi vermek ve pratik adım atmak, ciddi görevler arasındadır. Egemen güçler arasındaki çelişkilerden azami ölçüde yararlanma siyasetini reddetmemeliyiz. Düşmanı parça parça yutmak, baş ve diğer düşmanlar arasında ayırım yapmak, devrimci darbeyi asıl olarak baş düşmanlar üzerinde yoğunlaştırmak, hedefi daraltmak, dört bir yana yumruk sallamamak siyaseti, devrimci mücadele açısından oldukça önemlidir. Daha doğrusu, "geniş cephe" siyasetine sahip olmalıyız.

Düşmanlar arasındaki çatlaklardan yararlanmanın yolunu sadece anlaşma veya eylem birliği olarak görmek yanlıştır. Bu, işin sadece bir yanıdır. Yararlanmanın çok çeşitli yolları vardır. Sorunu yalnızca ittifak veya eylem birlikleri düzeyine indirmek hatalıdır. Dikkat edilmesi gereken başka konu da şudur: Düşmanlar arasındaki çelişmelerden yararlanma adına düşmanlara kuyruk olmak, onla-

rin yörüngesine oturmak, düşmanlarımız hakkında iyimserliğe düşmek, ya da iyimserlik havalarının yayılmasına şu ve bu şekilde hizmet etmek; pragmatist ya da dar çıkarıcı güzergâha saplanmak, hele hele işgalcilere dayanmak kötüdür.

Ulusal hareketin geçmiş tarihsel tecrübesi bu konularda sayısız derslerle doludur. *Takrir-i Huded, Cezayir gibi anlaşmalarda, işgalcilerin başları sıkıştığında ulusal hareketi bastırmak için, nasıl tüm çelişmelerini bir kenara bırakarak, kafa-kafaya verip birlikte saldırıya geçtiklerini* görebiliriz.

Devrimin Yolu

I. Kaypakaya'nın, devrimin olu konusundaki görüşleri, sonraki toplumsal pratik içinde doğruluğunu kanıtladı. Devrimci zor, marksist-leninist devrim teorisinin temel prensiplerinden biridir. Keyfi ya da öyle istendiği için değil, dünyamızın gerçekleri, bunu zorunlu olarak gündeme getirmektedir. Devrimci savaşım, her yerde aynı ya da düz bir çizgi izlemez. Her özgülün, kendi koşullarına göre biçimlenir. Çin'de, devrimin halk savaşı yolunu izlemesi, oradaki toplumsal, ekonomik, sosyal ve siyasal gerçeklerin, zorunlu bir sonucuydu. "Çin Devrimci Savaşımının Ayırdedici Özellikleri" yazısında, Mao Zedung bu gerçeği bilimsel temelde ortaya koydu. Keyfi dayatmalarda bulunmadı. Teoriyi gerçeklerden çıkardı. Evrensel teoriyi Çinileştirdi. Bizim de teoriyi yerleştirmemiz gerek. Konumuz bağlantısında şunları söylüyoruz: Biz-

deki, ekonomik-siyasi yapının temel özelliklerinden birisi, *ciddi dengesizlikler* içermesidir. Devrimin dengesiz geliştirmesi, küçükten büyüğe bir rota izleyeceğine, bu gerçek yanıtlanmaktadır.

Bağımlı ulus toprağındaki siyasal-ekonomik yapının temel özelliklerinden bir diğeri, kuvvetli bir feodalizmi bağrında taşımasıdır. Sanayinin zayıflığı, milli olan şeylerin gelişiminin, çok yönlü engellenmiş olmasındandır. Yarı-feo-

dal yapısı sonucu, oransal olarak zayıf bir işçi sınıfının yanı sıra, güçlü ve geniş köylü yığınlarına sahiptir. Ulusal toprak sorunu gibi problemlerin çözümünde; köylülüğün önemi ve misyonu bilince çıkarılırsa, devrimci proletaryanın bu gibi alanlarda, temel güç olarak köylülüğe dayanmasının önemi kavranılabilir. Proletarya önderliğindeki devrimin, neden bir köylü savaşımı olarak ele alınması gerektiği, bu doğru temelde yanıtlanabilir.

Bağımlılık, ezilen ulus gerçeğinde devrimci savaşımın, kırlarda şehirlerle bir rota izlemesini gerektiren, diğer temel faktörlerdendir. Devrimin güçleri, şehirlerle oranla kırlarda daha elverişli durum göstermektedir. Buranın kırları, egemen ulus güçlerinin, karınlarının en zayıf olduğu alanlar durumundadır. Egemen ulus güçleri, bu alanları kolay kontrol edememektedirler. Oysa şehirleri kontrolde, daha avantajlı durumdadırlar. Bu, bağımlı ulusun sosya-ekonomik yapısıyla ilişkilidir. Devrimin olacağı şekilde de, *çok önemli bir unsurdur.*

Diğer bir gerçek, ezilen ulus halkının nisbeten küçük kuvvetlerle, (taktik olarak güçlü) büyük bir hedefle karşı karşıya kalışıdır. Uzun süreli, çetin ya da uzatmalı bir yıpratma yolu izlenmesine kaynaklık eden unsurlar arasındadır bu.

Devrimin yolunun yerelleştirilmesi, önemli bir sorundur. Savaşım yolu, Çin'dekinin tıpa tıp benzeri olmayacaktır. Çünkü bu savaşım, her şeyden önce, bağımlı ulus topraklarında yürütülecek-

tir. Dolayısıyla buranın özellikle şekil alacaktır. Bugüne kadar, somut deneylerin değerlendirilmesi, gerekli derslerin çıkarılması ve bundan daha da kavramsal bilgilere ulaşılması gerekiyor. Bunu yaparken, diğer ülkelerin deneylerinden öğrenmeyi yadsıyan, başka pratiklerde gerçekliği kanıtlanmış doğruları görmezlikten gelen, dar-deneyci ve ampirist yaklaşımlara karşı uyanıklığı da, elden bırakmamalıyız.

Bugünkü süreçte, uzatmalı yolun ele alınmasının asıl biçimi jakoben köylü savaşımıdır. Dikkate alınması gereken, bir-iki noktaya işaret etmek istiyoruz.

Kızıl siyasal alanlar, bazı yönleriyle Çin'deki gelişimden farklılıklar içerecektir. Çin'e oranla, daha uzun süre ve yaygın bir savaşımı gerektirecektir. Bir ya da birkaç bölgede kalmak ve savaşımı dar sınırlar içinde ele almak ve giderek diğer alanlara yayılmak biçiminde bir yürüyüş, bulunulan somut alanla uyumsuzluklar taşımaktadır.

Alan, *yaygın bir savaşım* istiyor. Savaşımı, belli kesimlere hapsetmek yanlıştır. En geniş kesiminde sürdürülmesi perspektifi doğrudur. Ezilen ulusun, öteki parçalardaki ulusal hareketlerle diyalog ve birliği burada önem kazanıyor.

Çin'de, merkezi otorite son derece zayıftı. Tek tek alanları kontrol eden, esasta mahalli otoritelerdi. Şu ya da bu alanda, mahalli otorite devrimci savaşla yıkıldığında, kızıl iktidar kurulabiliyordu. Bu açıdan, çelişkilerin en derin olduğu, koşulların devrim

için en elverişli olduğu bölgelerde, yoğunlaşmak ve buraları ilk elden kurtararak, öteki alanlara açılmak şeklinde bir doğrultu izleniyordu.

Ne var ki, merkezi otoritenin Çin'e oranla, oldukça güçlü olduğu bizde, sorunu böyle ele alamayız. Bizde bu sorun, çok daha çetin ve yaygın savaşım emretmektedir. Yani "güçleri dağıtma"yı yanlış gören, "bir ya da birkaç bölgede yoğunlaşma" şeklinde ifadesini bulan sapta-

TALABANI: Her parçadaki birlik eğilimine göz kaptırmaz.

malar, bizim özgölümüzde değişikliğe uğramak zorundadır. "Kuvvetleri üç-beş bölgede yoğunlaştırma" siyaseti yerine, güçleri ve çalışmalarını yaygınlaştırma siyaseti geçirilmelidir. Çalışmayı, "beyaz rejim tarafından kuşatılmış bir ya da birkaç bölgede sürdürme" yerine, olanaklar ölçüsünde en geniş alana yayma politikası izlenmelidir. Bizde kızıl siyasi iktidarlar, Çin ve Uzakdoğu ülkelerindeki gelişmelerden ayrı biçimler içerecektir. Mao'nun kızıl siyasi ikti-

darlar öğretisinin derslerini, doğru özetlemesi ve açıklamasına karşın, İ. Kaypakkaya, somut koşullarla birleştirmede, yukarıda değindiğimiz yanlışlara düşmüştür.

Kopya Devrim Olmaz

Devrimci hareket, 1971'lerde bazı teorik sonuçlara ulaşmada özellikle diğer ülkelerin deneylerinden yola çıktı. Kuşkusuz, bu deneylerden öğrenmek gereklidir. Bilgi pratikten çıkar. Bu pratik, sadece kendi pratiğimizle sınırlı değildir. Hem kendi, hem de dolaylı pratikten çıkmış bilgilerle silahlanıp ilerlemeliyiz.

Türkiye'de, 1971'lerde devrimci hareket geçmişten gelen ve sağlam temelleri olan bir mirasa, özellikle de jakoben savaşım deneyimine sahip değildi. Bu teorisinin oluşturulmasında dolaylı bilgiye birincil derecede yaslanmaya neden oldu. Devrimci örgütler platformlarını, dünya görüşü kendine yakın ülke devrimlerinin deneyimlerini özetleyerek oluşturdular. Bu, teorik alanda dogmatizme düşme hatasına götürdü. Deneyimleri özetlenen ülke devrimleri yapısı gereği bizimle önemli bazı benzerlikler içindedi. Çin, Latin Amerika, Vietnam gibi. Devrimci hareket, genç ve deneyimsizdi. Güçlü, sağlam mirastan yoksundu. Dönemin bu ve benzer birçok özelliği, işaret ettiğimiz hatalara düşmenin objektif ortamını yarattı. İlk fikirlerin, sözkonusu zayıflıkları taşıması anormal değil, kendi koşulları içinde değerlendirildiğinde normaldi. Normal olmayan,

BÜLENT ECEVİT: O şimdi şövenizmin bayraktarlığını yapıyor.

ortaya çıkmış derslere ve toplumsal pratiğe karşın, daha sonra da hataların devam ettirilmesidir.

İbrahim'i, konumuz bağınıtısında değerlendirmemiz şöyledir:

Kaypakkaya, Çin Devrimi'nin derslerinden; Jakoben savaşım yaklaşımı, jakoben savaşım ile kızıl siyasi iktidarların gerçekleştirilmesi arasındaki ilişkiyi, jakoben savaşımı başlatma ile kızıl siyasi iktidarların yaratılması koşulları arasındaki ayrımı, esasta doğru ortaya koydu. Çin Devrimi'nin evrensel derslerini özetlerken, ikincil olarak değerlendirdiğimiz, bazı hatalı sonuçlar da çıkardı.

Halk savaş stratejisinin, 'tüm sömürge ve yarı sömürgelerde geçerli olduğu' şeklindeki anlayışı mutlaklaştırma hatasına düştü. Görüşümüzce, geri kapitalist bazı yarı-sömürgelerde, bu strateji geçerli değildir. Yunanistan, Portekiz, İspanya gibi ülkelerin gerçekleri ortadadır. Kaypakkaya'nın genelleştirdiği sonuçlara bakarsak, buralarda da halk savaş stratejisini geçerli saymak gerekir. Yarı-sömürge, çok önemli bir ölçüttür. Fakat, öteki unsurlar gözardı edilerek, tek yanlı olarak bu ölçütle sonuca varmak doğru değildir. Biz sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler açısından, halk savaşının genel geçerliğe sahip olduğu düşüncesindeyiz. Ancak bunun, tüm yarı-sömürgeler için geçerli olduğunu yanlış görüyoruz. Yarı-feodal olmayan, geri kapitalist yarı-sömürgeler var. Buralarda, devrimci savaşın ayrımlar göstereceği açık-

tır. Mao'nun, Latin Amerikalı devrimcilerle görüşmelerinde, "bizden öğrenebilirsiniz ama, olduğu gibi tekrar etme hatasına düşmeyin" şeklindeki, uyarılarına da dikkat çekmek istiyoruz. Beyaz rejim tarafından kuşatılmış, en elverişli bir ya da birkaç bölgede yoğunlaşmayı, kadroları, örgütü, çalışmayı yoğun şekilde buralarda seferber etmeyi; güçlerin geniş alanlara yayılmasını reddetmeyi, kısacası; tecrit edilmiş durumda bulunsa da bir ya da birkaç bölge-

de üstlenmeyi içeren anlayışımızın, çelişen yanları ortaya çıktı. Pratik savaşımın gereksinimleri ile çelişen bu yaklaşım, bugünkü bilinç düzeyinde olmasa da, zaman zaman değerlendirildi. Yoğunlaşma yerine, "açılma" siyaseti geliştirildi.

Kaypakkaya'nın bilinçli şekilde aşılmasını değil, pratiğin dayatmalarıyla yaratılan "yaygınlaşma" siyaseti, aslında O'nun, bu konulardaki anlayışıyla çelişme içerisindeydi. "Yaygınlaşma" siyasetini gerçeklerin zorlamasıyla kabul etmek, niyet ne olursa olsun, Kaypakkaya ile çelişkiye düşmektir. Bu çelişkili duruma, son verilmelidir. Bilinçli şekilde ya İbrahim aşılabilecektir, ya da doğru olduğuna inanılıyorsa, O'nunla çelişkili olan bugünkü görüşler değiştirilecektir. Bizim önerimiz, Kaypakkaya'nın eksik ve yanlışlarının aşılmasıdır.

Yaygınlaşma siyasetini savunurken, jakoben savaşımı, gezginci grupların devingen çalışması olarak görmüyoruz. Jakoben savaşımı, kitlelere dayanma ve onları örgütleyip seferber etme temelinde yükselmeli. Kitlelere karşın sürdürülmesi, ya da "öncü çalışması" biçiminde ele alınmasını, fokoculuğu reddediyoruz. Gezginci grupların devinimli çalışması değil, öncü önderliğinde yığınların örgütlendirilerek seferber edilmesi, kalıcı ve yerleşik anlayışla çalışma! Devingen jakoben gruplar ve çalışmaları da olacaktır. Ama savaşım, işin yalnızca bir yönü olan bu unsura indirgenemez. Savaşımı yaygın şekilde ele almak derken, örgütlenme-

de bazı yerleri esas almayı reddetmiyoruz. Birinci, ikinci, üçüncü derecede dayanılması gereken bölgeler olacaktır. Örgütlenmede, bazı alanlarda yoğunlaşmayı reddetmiyor, ancak siyasal savaşım taktiği olarak, çalışması yalıtılmış bir ya da birkaç bölgenin sınırlarına hapsetmeyi yanlış görüyoruz. Bu konuda yaygınlaşmayı savunuyoruz.

Gerçek kurtuluşun güvencesi

Enternasyonal karakterli olan proletaryanın, savaşımı da enternasyonal çapta savaşımıdır. *Proletaryanın, hangi parçada olursa olsun savaşımı, kendi başına amaç değildir. Onun savaşımı, dünya proletarya devrimi için savaşımın bir parçasıdır.* Nihai amacı, her parçada aynıdır. *Bu amaç altınçağdır!* Çeşitli parçalarda devrimci proletarya ayrımlı ve özel görevlerle karşı karşıyadır. Bu keyfi değil, bir dünya sistemi olan emperyalizmin bölgesel, ulusal, sosyal, ekonomik vs. ayrımları içeriyor olmasındandır. Ezen-ezilen uluslar biçimindeki ayrılığı, karakteristik özellik olarak taşımasıdır. Sözü ettiğimiz gerçekler, dünyanın değişik halklarındaki proletaryanın, ortak nihai amaç için savaşımında, değişik duraklardan geçmesine yol açmaktadır. Proletaryanın savaşımına yön veren, onun ideolojik birliğini sağlayan silah, marksizm-leninizmdir. Marksizm-leninizm, proletaryanın evrensel gerçekliğe sahip ideolojisidir. Her parçada ki savaşım ve örgütlenmesine yön veren temeldir. Proletarya enternasyonalizmi, hangi halkada olursa olsun, proletaryanın örgütlenme ve savaşımının ruhu olmalıdır. Dünya proleter devrimi için savaşımında, proletarya her parçada tıpa tıp benzer bir yürüyüş içerisinde olamaz. Çeşitli halkların değişik koşullarının ürünü olarak, biçimsel olsa da ayrımlar içerecektir. Proleter dünya devriminin, başlıca iki bileşeni sosyalist ve yeni demokratik devrimler gerçeğini gündeme getiren Lenin'in, çok önceleri saptadığı, dünyanın ezen-ezilen uluslar biçimindeki bölünmüşlüğüydü.

Uluslararası karakterli olsa da her parçadaki proletaryanın

savaşımı, bir yönüyle ulusal karakterlidir. Lenin'in dediği gibi: "İçeriğine göre olmamasına karşın, şekline göre proletaryanın burjuvaziye karşı savaşımı, önce milli bir savaşımıdır" Halklar, bölgeler vb. arasında ayrımlar vardır. Bu ayrımlar, proletarya diktatörlüğünün gerçekleşmesinden sonra da bir çırpıda ortadan kalkmayacaktır. Bu açıdan altınçağ için ortak savaşım, değişik halkalarda devrimci proletaryaya özel görevler, ya da bi-

çimsel de olsa ayrımlı yollarda yürümeyi emretmektedir. Proletaryanın savaşımının içerik olarak değil, biçimsel olarak her haldeki savaşımının- "önce milli bir savaşım olması" sözlerinde vurgulanan budur. Bu gerçekler nedeniyle ki, Lenin'in deyişiyle; "ulusal ve ulusal devlet ayrımlarını, doğru bir biçimde uyarlayacak ve uygulanacak bir uygulama gereklidir." Yine onun belirttiği gibi; "herkes için aynı olan uluslararası sorunu, (...) her ülkenin ele alışındaki somut tarzda, özel olarak, ulusal ve özgül olarak, ulusal ne varsa onu aramak, incelemek, sezmek ve kavramak..." zorunlu.

Sosyalist ve demokratik devrim, dünya proleter devrimi hedefinde birleşen, aynı nihai ortak amaca yönelen, aynı bütünün değişik koşullarda uygulanışının, somut iki biçimidir. Dünya proleter devrimi için savaşımında, proletaryanın ezen ve ezilen ülkelerde biçimsel olarak ayrımlar içeren bu iki özel yolda yürütmesine yol açan nedenlere, ana hatlarıyla işaret ettik.

Bu gerçekleri doktrinciler, lafta keskin enternasyonalciler, troçkistler anlayamıyorlar. Marksizm - leninizmin, genel geçerliliğe sahip evrensel ilkeleri, proletaryanın uluslararası olan savaşımı, değişik koşullarda birleştirilmeli, değişik koşullara uyarlanarak biçimlendirilmelidir. Tersisi durumda sağlam, doğru yürüyüş gerçekleştirilemez.

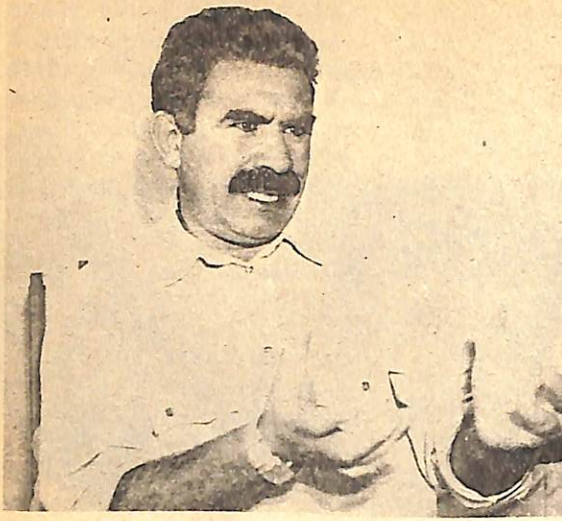

TURGUT ÖZAL: "Bende de Kürtlük var".
Söyleyene değil, söyletene bakmalı.

Bağımlı ulusa proleter öncü

Dünya proletaryasının bir parçası olan Kürt proletaryası da bulunduğu halkının koşulları sonucu çeşitli özel görevlerle karşı karşıyadır. Proleter dünya devrimi için yürüyüşünü, yörenin özgül koşullarına göre şekillendirmelidir. Evrensel olanı, kendi özgülüyle birleştirmelidir. Dünya proletaryasıyla birliği ve aynı ortak amaçlara sahip olduğunu bilinçte tutarken, bulunduğu parçadaki savaşımının, aynı zamanda, "milli bir savaşım" olduğunu da bilmelidir. Dünya devrimi için savaşımın bir parçası olarak ve onun kendisine yüklediği görevleri, bulunduğu alanda yerine getirmek için, kendi özgülünde birincil derecede çözümlenmesi gereken görevlerin üstesinden gelme perspektifiyle örgütlenmelidir. Kendi proleter öncüsünü yaratmalıdır. Bu, devrim için anahtar bir sorundur. Her sınıf nasıl çıkarları temelinde örgütleniyor ve yaşama müdahale etmeye çalışıyorsa, Kürt proletaryası da amaçları doğrultusunda kendi öncüsüyle tarih sahnesine çıkmalıdır. *Bu proleterlerin ana görevidir.*

Proletaryanın gücü, gerçek misyonunu öncüsüyle oynayabilir. Partisiz proletarya, kendisinden bekleneni veremez. Kürt proletaryası, dünya devriminin bir parçası olarak devrimini omuzlamak, öncülük etmek için, öncelikle kendi öncü gücüne ge-

ABDULLAH ÖCALAN: "Türkiye halkıyla birleşeceğiz".

reksinim duymaktadır. Ne yazık ki, devrimcilik adına çalışan bir çok güç, Kürt proletaryasının öz örgütü, ya da öncüsünün yaratılması gereksinimini görmüyor. "Bölücülük olur" diyerek şöven pozisyon sergiliyor.

Bu, egemenlerin bilinen resmi ve geleneksel politikasından (en azından bu noktada) etkilenmektedir. Ezilen ulusu, egemen ulusun bir şubesi gibi görme anlayışlarından vazgeçilmelidir.

Proletaryanın örgütlenmesine, savaşımına yön veren evrensel ilkelere dikkat çekmiştik. Bunların, Kürt özgülünde anlamı nedir? En başta kendine has bölgesel, sosyal, siyasi, ekonomik özellikleri ve Türkiye ile önemli ayrımlar taşıyan yapısı ve çelişkileri arasındaki ilişkileri, proletaryaya özgül görevler yüklemektedir. Bu görevleri, altınçağ-sosyalizm perspektifiyle Kürt proletaryasının omuzlaması zorunludur. Bağımlı ulus proletaryası, böyle bir araçtan yoksun bırakılamaz. Sorun tartışma konusu olunca, gariplikler sergileyenlere soruyoruz: Proletaryanın savaşımı, dünya çapında bir savaşımdır. Dil, din, ırk ve milliyet ayrımı yapmaz proletarya. Bu doğru anlayışlardan yola çıkarak, proletaryanın uluslararası örgütlenmesinin yanısıra, ulusal çapta da özel örgütlenmesini yadsıyabilir miyiz? Örneğin Komünist Enternasyonal'in yanısıra, neden her ülkede proletarya ayrıca örgütünü kuruyordu? Bizce, şüphesiz kurulmalıydı. Dünya devrimi süreci, ol-

dukça karmaşıklıklar içeriyor. Örgütlenme ve savaşım da bu gerçeklere göre şekilleniyor. Sorun, bizim açımızdan açıktır. Ama, bağımlı ulus proletaryasının, bugün kendi ayrı öncüsüne sahip olmasını anlamayanlar açısından, açık diyemeyiz. Bu konudaki "olmaz", "tövbe", "zinhar" tutumları, neden terkedilmiyor? Kürt sorununa gelince, neden gerçekler terkediliyor? Bizce nedeni açık: Şövenizmin etkilerinden, radikal tarzda sıyrılammak. Denilecek ki; "orası da aynı

devlet sınırları içinde bulunmaktadır." Biz, proletaryanın örgütlenmesinde, devlet sınırları meselesinin önem taşımadığını söylemiyoruz. Ancak biz, aynı şekilde proletaryanın örgütlenmesinde, bölgesel ve sosyal ayrımların taşıdığı öneme dikkat çekmek istiyoruz. Milliyetlere göre örgütlenme planı, proleter bir yaklaşım değildir. Bir Kürt partisi değil, sözkonusu alanda her milliyetten işçilerin sınıf örgütü olan, öncüsünü savunuyoruz. Bunun yaratılması gerektiğini söylüyoruz. Anadolu'nun iki yakasındaki devrimci sürecin, önemli benzer özelliklerini yadsımadan, temele ilişkin ayrımlar taşıdıklarını saptıyoruz. Sözü ettiğimiz temel ayrımlar, her iki alanda proletaryaya özgül görevler yüklemektedir. Her iki alan için, tek bir asgari program ve tek bir parti ya da ezilen ulus örgütlenmesini diğerinin bir şubesi olarak gören anlayışları reddediyoruz. Ulusların, kendi kaderini tayin hakkı ile bu anlayışlar bağdaştırılamaz.

Sovyet modeline sığınma

Ciddi ölçüde var olan hatalı yaklaşımları anlamadan, Sovyet modelini kendilerine dayanak yapmaya çalışmaktadır bazıları.

SBKP (B), Sovyetler Birliği'nde merkezi örgüttü. SBKP (B), Beyaz Rusya proletaryasının değil, onun da ötekiler gibi eşit temelde yer aldığı, birleşik-merkezi bir örgütlenmeydi. Bu örgütlenmenin yanısıra, 16 Cumhuriyet olarak örgütlenen bölgelerin

her birinde, ayrı komünist partiler vardı. (Ukrayna Komünist Partisi, Azarbaycan Komünist Partisi gibi..) Peki bu örneklerden çok sözedenler, neden bu gerçekleri göremiyor? Gerçekten neden? Düşünülmeli ve bu hatalar terkedilmelidir. Proletaryanın çıkarları bunu gerektirmektedir. Tüm ulusların tam hak eşitliği, ulusların kendi kaderini tayin hakkı, bütün ulusların işçileri ve ezilenlerinin birliği fikrini tutarlı şekilde savunan kafa, yanlışları devam ettirme yolunda gidemez. Sağı-solu milliyetçilikle suçlayıp aforoz edenler, en başta ciddi bir ders olarak, süregiden egemen ulus şövenizmine karşı çıkmalıdır.

Gelecekte, halk cumhuriyetleri birliği şeklindeki merkezi bir devlet örgütünün yanısıra, iki ülkenin iki ayrı cumhuriyet (başka özerk bölgeler olacağı işin diğer yanındır) örgütlenmesi biçimindeki bir çözüm açısından da ele alırsak, ezilen ulus proletaryasının kendi öncüsünü yaratmasının önemini görebiliriz.

Sonuçlandırırken; proletaryanın, kendi ayrı öncülerini yaratmalarının gerekliliğini yeniden vurguluyoruz. Bu iki öncü, eşit ve gönüllü temelde, bir üst örgütlerle birleştirilmelidir. Savaşımın gereksinimleri, birliğe de gereksinim duymaktadır.

Örgütlenme bir araçtır. Gelişmelere ve bunların gündeme getirdiği değişikliklere bağlı olarak biçimlenir. Sorun, yaşamı değiştirmeye yetenekli olmaktır. Örgütlenmenin, çalışmanın koşullarına ve yeni gelişmelere uydurulması gereklidir. Değişmeyen temel ilkedir. Evrensel ilkeler her ayrımlı duruma ustaca uygulanmalı, şematizme düşülmemeye çalışılmalıdır. Devlet örgütlenmesinden, parti örgütlenmesine değin değişmeyen temel ilkeler olduğu, biçimin ise, koşullara bağlı olarak ayrımlar taşıyacağına açık olmalıyız. Siyasetin kendi objektif mantığı vardır. Rastgele reçetelerle bu işin olmayacağı görülmeli. Gerçeklerden yola çıkılmalıdır.

DİP NOTLAR :

- 1) Mao, Teori-Pratik sf:20
- 2) Marks-Engels Marksizim, sf: 134
- 3) Mao, Teori-Pratik sf: 21-22
- 4) İ. Kaypakaya, Seçme Eserler sf:235-236

“İdeolojik Savaşımı İçermeyen Parti Ölüdür”

Ayrı fikirler arasındaki çatışma, “nesnel çelişmelerin” düşünceye yansımalarıdır. Çatışma, toplumun ayrı sınıf ve tabakalarının çıkarlarını ifade eder. Proletarya partisinin, bu çatışmayı kendi bünyesinde yaşamaması olanaksızdır.

Ali KORCAN

İki çizgi savaşımı, doğru ile yanlış arasındaki savaşımıdır. Kesintisiz ve sürekli olan bu savaşım, sınıflı toplumlarda sınıf savaşımı içeriğini kazanır. Parti içinde, çeşitli düzeylerde durmaksızın süren bu savaşım, toplum içindeki sınıf çelişkilerini ve bu zeminde yükselen, yeni ile eski arasındaki kavgayı yansıtmaktadır. Partide ayrı fikirler arasındaki çatışma, nesnel çelişmelerin düşünce alanındaki ifadesidir. Bu çatışma, toplumun ayrımlı kesimlerinin nesnel çıkarlarını içerir.

Doğrular, yanlışlara karşı savaşım zemininde gelişebilirler. Partinin gelişmesinin motorunu, kökleri toplumda bulunan, parti içindeki sınıf savaşımı oluşturur. Savaşımından kaçınılamaz, görmezlikten gelinemez.

"Çizgi"yi doğru tanımlamak

Çizgi, sadece bütünlüklü bir platformla sınırlandırılmamalı. "Sapma" ya da daha alt düzeylerdeki "yanlış görüşleri", çizgi olarak adlandırmayan yaklaşım hatalıdır. Bu yaklaşım, söz konusu düzeylerdeki görüşlerin, bağlı olduğu düşünce sistemini görememektedir.

Mao şöyle der:

"İnsan kavramlarındaki her farklılığa, nesnel bir çelişkiyi yansıtır gözünüyle bakılmalıdır. Nesnel çelişkiler, öznel düşüncede

yansır ve kavramların karşılığı hareketini meydana getirerek, düşüncenin gelişmesine yol açar ve insan düşüncesinden doğan sorunların çözülmesini sağlar.

Parti içinde, çeşitli fikirler arasında durmadan karşıtlık ve çatışma olur. Bunlar, parti içindeki sınıf çelişkilerini, toplumdaki yeni ve eski şeyler arasındaki çelişkileri yansıtır. Partide çelişki ya da çözülecek ideolojik savaşım yoksa, partinin yaşamı son bulur." (Mao Teori ve Pratik, sf:35)

Demek ki, ayrı fikirler arasındaki çatışma, "nesnel çelişmelerin" düşünceye yansımalarıdır. Bu çatışmada, toplumun ayrı kesimlerinin nesnel çıkarlarını ifade eden niteliği görmek önemlidir. Mao haklı olarak; "Sınıflı toplumda, herkes belli bir sınıfın üyesi olarak yaşar ve düşünce biçimi, bir sınıfın damgasını taşır." demektedir. (age, sf: 8) Yanlış fikirler, burjuva düşüncesinin partideki yansımasıdır. Sınıflı toplumda, doğru ile yanlış arasındaki savaşım, iki sınıfın savaşımıdır. Marksizm - Leninizm, bu savaşım içinde gelişir ve ilerler.

"Doğru, daima yanlış ile savaşım vererek gelişir. Doğru, iyi, güzel; daima yanlış, kötü ve çirkinle karşılaştırma içinde varolur ve bunlarla çatışarak gelişir. İnsanlık genellikle doğru olmayanı reddedip, doğruyu kabul ettiği için, yeni doğrular da, yeni yanlışlarla ister istemez savaşıma tutuşacaktır. Bu savaşım hiç bitmez. Bu, doğrunun ve doğal olarak marksizmin gelişme yasasıdır."

(Mao, age, sf: 104)

Doğru ile yanlış, eski ile yeni arasındaki savaşım, toplumsal gelişme sürdüğü sürece devam edecektir. Sınıflı toplumlarda bu çelişki, sınıfsal bir öz kazanır. Parti ve toplum içindeki yanlış fikirler, tutucu düşünceler burjuva düşüncesinin yansımalarıdır. Marksizm, bu düşüncelere karşı tutarlı savaşım vermelidir. Bunda temel biçim, ideolojik savaşımıdır. "İdeolojik savaşım, başka savaşım biçimlerine benzemez. Kaba baskı yöntemleri değil, bıkıp usanmaz bir akıl ve uslamlama yöntemi kullanılmalıdır." (Mao) Tek doğru yöntem budur.

İdeolojik savaşımın önemi

İdeolojik savaşımın amacı, yanlış düşünceleri dönüştürerek doğru düşünceler durumuna getirmektir. Kavranamayan öteki nokta da budur. Onlar, burjuva çizgisinin "kokusu" peşinde iz sürerken, doğru olmayan bir yöntem kullanıyorlar. İki çizgi savaşımını, yanlış ile doğru arasındaki savaşım olarak kavramadığı için, savaşım yöntemini de yanlış biliyorlar. "Uyanık olma", "koku alma" ve "İz sürme" gibi yöntemlerle, çizginin "doğuşunu" yakalamaya çalışıyorlar. Parti içinde iki çizgi savaşımı, gizli bir olay değildir ve sürekli vardır. Her kesimde kendisini gösterir. Tek tek sosyalistler bile kendi iç savaşımalarında, yanlış ile doğrunun, "maymun ile aslan"ın varlığından kendilerini kurtaramazlar. Bunun için, esrarengiz havalara girmenin anlamı yoktur. Yanlış düşüncelere karşı savaşım ve onu

dönüştürme çalışmasının önemi ni gizlemeye hizmet eden bu anlayışlar, öncünün uyanıklığını öldürür. İki çizgiyi, burjuva ve proleter sınıflarının bütün cephelerde karşı karşıya gelmiş bir savaşım biçimi olarak sunmak, sosyalistler arasında, halk arasında sınıf arasında süren ve kaçınılmaz olarak sürecek olan savaşımı gizlemeye götürür. Bu çatışmanın sınıf arasında, halk arasında ve sosyalistler arasında süreceğini görmemiz gerekir. Yıkılan eski toplumu, yeni bir topluma dönüştürmenin temel yöntemi olduğunu görmek gerekir.

İki çizgi savaşımında esas yöntemimiz, ideolojik savaşımdır. İdeolojik savaşımın hedefi ise, *tasfiye değil, dönüştürmedir*. Bu savaşımında idari önlemler ve tasfiye yönteminin esas duruma gelmesi yanlıştır. "Yanlış fikirleri yasaklasanız bile, bu fikirler oldukları yerde kalırlar." (Mao) Halbuki asıl olan, bu fikirleri ortadan kaldırmak ve karşıtına dönüştürmektir. Bunun bir tek yolu vardır; o da, ideolojik savaşımdır. Yasaklama, dönüştürmenin yolu değildir. Ancak, proletarya dönüştürme çalışmasında egemenliğini korumak ve ideolojik savaşım ile bunu pekiştirmek zorundadır.

Bazıları, iki çizgi savaşımında yanlış anlayışlara sahip. İki çizgi savaşımı, "sistemleşmiş, değişmez düşünceler" arasında çatışma değil, doğru ile yanlış, eski ile yeni arasındaki savaşımdır. Bu savaşım belli 'dönemler'de doğmaz, ama, her zaman ve her kesitte varlığını sürdürür. Burjuva fikirlere karşı savaşım, onların yaygın etkilerini kırarak kararlı ideolojik savaşım olur. Toplumdaki düşünceleri devrimcileştirmenin yolu budur. Yasaklama bu fikirleri gizler ve yayılmasını engelleyemez.

İç - demokrasinin gerekliliği

Öncü içinde tartışma, fikir alış veriş, deneyimlerin aktarımı ve pratik çalışmanın sonuçları üzerine, tüzük kuralları çerçevesinde tartışılmasının önemi bü-

İki bakış, iki çizgi.

yüktür. Kadrolar, siyasetin oluşturulmasında ve pratiğe geçirilmesinde aktif olmak zorundadırlar. Bunu sağlamak, öncünün yönetici kademelerinin görevidir. Kadroları, itaatkâr emir kulları olarak görmek; onları tartışan, öğrenen, öğreten, parti yaşamına aktif müdahalede bulunan öncüden çok yönlü sorumluluk duyan, somut koşullara uygun hareket etme esnekliği olan, devrimci onur ve kişilik sahibi militanlar olarak ele almamak, proletarya öncüsünün tavrı olamaz. Böyle bir yaklaşım öncüyü ilerletmez, kadroların insiyatiflerini geliştiremez ve onları önderler durumuna getirmez. Öncü içinde keşme-keşliğe ve karışıklığa yol açan başıbozukluğu körükleyen, bir demokrasi anlayışında değildir. Eğer doğru temelde bir demokrasi uygulanmazsa, bunun sonucu başıbozukluk, karışıklık ve uluorta tartışmanın doğuşu kaçınılmaz olur. Biz, merkeziyetçiliği güçlendiren ve gönüllü birliği sağlayan, belli bir disiplin altında sürdürülen demokrasiden yanayız.

Bazıları demokratik merkeziyetçiliği anlamıyor ve demokrasi-den söz edilince, hemen "başıbozukluğu istiyorlar" diye bağırıyor. Onlar demokratik merkeziyetçiliği, bürokratik bir içerikle karşıımıza çıkarıyor.

Öncüler, yığınlardan gelen eleştirilerden korkmazlar. Yığınların ve kadroların eleştirisinden korkanlar, tahammülsüzlük gösterenler ve sekterleşenler, iflah olmaz bürokratlardır. Onlar, kendilerini herşeyin alimi sanıp, dünyanın merkezine koyarlar. Önemli olan onların düşünceleridir! Gerçekleri, ancak onlar bilebilir ve söyleyebilirler!.. Kim ne derse desin, onlar bildiklerinde "sonuna kadar yürüyecek!", "ilkeli" ve "tavizsiz"dirlar. Aşağı kademelerin, sıradan insanların eleştirileri, bu insanlar için aşağılayıcı ve ağır gelir. Tahammülsüzlük ve sekterlikleri bunun sonucudur. Bürokratlar, ya kendilerini enginliğe vererek, "varsın çocuklar konuşsun" derler, ya da bu enginliğine yerine tahammülsüz ve sekter saldırılarla, eleştirileri bastırma-ya, susturmaya çalışırlar. Farklı görüşlerin, "değişik" seslerin yükselmesinden korkarlar. Bürokrasi, ister hoşgörülü ve babacan, isterse saldırgan tavrı olsun, sonuçta ortak bir noktada durur. O da, kadroların ve yığınların eleştirisi ve denetimini kabul etmemek, onlardan öğrenmemektir. Marksist - leninistler kitlelerin ve kadroların eleştirisinden korkmaz ve rahatsız olmazlar. Tersine onları özendirir, görüşlerini açmalarında yardımcı ve örgütleyici olurlar. Bu, hem onlardan öğrenmenin ve hem de onları eğitip geliştirmenin yoludur.

Azınlığın haklarına saygı

Parti, Mao'nun dediği gibi, hem merkeziyetçilik, hem özgürlük, hem disiplin ve hem de kişisel gönül rahatlığının olduğu bir ortama sahip olmalıdır. Merkeziyetçilik demokrasiyle anlam kazanır. Zaten o, demokrasi yoluyla merkezileştirilmiş iradeyi içerir. Çoğunluğu bu temelde merkezileşmiş görüşlerini uygularken, öncünün irade ve eylem birliğinin gereken özenini gösterirken, azınlığın haklarını korumaya önem vermelidir. Demokrasi en başta bunu gerektirir. Bu, birliği tehdit etmez, pekiştirir.

Hiçbir Biçimi Reddetmemeli Varolanla Yetinmemeliyiz

Her ülke ekonomik evrimindeki değişik anlarda, politik durumda, ulusal kültürde, varoluş koşullarında değişiklikler ortaya çıkar. Mücadele biçimleri de bunun sonucu olarak değişir.

Erdal EMRE

Marksist-leninistler, somut ve tarihi koşulları, her gelişme aşamasının kendine özgünlüğünü, sınıflar arası ilişkileri, devrimin ve karşı-devrimin durumunu vb. özenle incelemeyen, o kesit için, şu veya bu mücadele biçimi esastır demezler. Mücadele biçimlerini kafalarında icat edip, yığınlara dayatmazlar. Çünkü, mücadele biçimleri irademizin dışında ve objektif birer olgu olarak hareketin bizzat içinde doğarlar. Yapmamız gereken, bu yöntemleri alıp genelleştirmek, örgütlemek ve bilinçli kılmaktır. Bu konuda, subjektif faktörün konumunu küçümseyen kuyrukçu, kendiliğindenci anlayışlara da karşıyız. Bugün önde olan bir mücadele şeklinin bir başka durumda, ortaya çıkan yeni koşullara bağlı olarak, ikincil duruma düşebileceğini göremeyen, hareketin dinamiğini anlamayan, soyut, formülcü ve dogmatik çizgi, diyalektik ve tarihsel materyalizmden uzaklaşmaktadır.

Süreçler ve taktikler

Ülkemizin sosyo-ekonomik ve siyasi yapısı nedeniyle, jakoben mücadele bazen daha olgun, bazen daha geri düzeylerde de olsa varolacaktır. Bu, jakoben mücadelenin her zaman, her taktik evrede, önde olduğu anlamına gelmez. Genel ekonomik sosyal ve siyasal yapının tahlilinden strateji çıkar. Bu, her taktik dönemde izlenmesi gereken politik taktiğin,

ne olması gerektiğini yanıtlamaz.

Ülkemizin genel yapısı savaşım biçimleri konusunda, genelde esas alınması (stratejik olarak) gereken yöntemlerin neler olduğuna yanıt verebilir. Şu ya da bu özgül döneme değil. Dogmatizm, her özgülün özel ve ayrıntılı incelemesini yapma yeteneğinde değildir.

Evrensel özgül arasındaki diyalektik ilişkiyi anlamaz. Genel, her özgülde de tekrar etmekle yetinir. Her somutun kendine özgü çelişkilerini ve bu çelişkilerle nasıl biçimlendiğini, hareketin her somutta aldığı, alacağı özel biçimleri dogmatizm anlayamaz. "Türkiye yarı-sömürge, yarı-feodaldır. Bunun için jakoben mücadele, her zaman esastır" teorisi, bu kadar baştan kestirmeci ve düzdür.

İktisadi ve siyasi bunalımların derinleşmesi ya da hafiflemesi, hareketin dinamiği nedeniyle sürekli gelişim halindeki sınıflararası ilişkiler, devrim ve karşı-devrimin durumunda ortaya çıkabilecek yeni değişiklikler, farklılıklar ve bütün bunların, eski yöntemleri yerine daha başka yöntemleri gündeme getirebileceğini anlamalıyız.

Bazılarına göre, değişiklik yalnızca genel (ekonomik, siyasi) yapının yerini, yepyeni başka bir yapıya bırakmasıyla oluyormuş! Yarı-feodal ülke kapitalist olmadan ya da kapitalist yapı, nitelik olarak başka bir kategori durumuna gelmeden, toplumsal gelişmelerde değişiklikler olmaz! "Mücadele biçimleri değişmez" Bu tür genellemelerle, sorunlar tahlil edilemez. Marksist-Leninistler her dönem düşmanın ve kendilerinin durumunu, bölgesel ve uluslararası koşulları,

kitlelerin (ileri - orta - geri ayrımını unutmadan) ruh halini tahlil ederler. Mücadele biçimlerinde, bu önemlidir. Bunun ayrıntılı bir analizi olmadan, genel planın yaşama geçirilmesinde, o somutta hangi aracı esas almak gerektiği çözülemez.

Dar yaklaşım, varolanla yetiniyor. "Esas alma"da, bir tek mücadele biçimini tanıyor.

"Esas olan" değişmez mi?

Gelişmelere bağlı olarak, geçmişte esas olanların eskiyebileceğini, yerlerini yenilere terk edebileceğini, bunu dikkatle incelenmesi gerektiğini kavrayamayarak statükoculuğa ve muhafazakarlığa düşüyor. Tam bir sistematikçi, doktriner gibi davranıyor.

"... Marksizm, mücadele biçimleri sorununun tarihi yönüyle ele alınmasını gerektirir. Bu sorunu somut ve tarihi şartları hesaba katmaksızın ortaya koymak, diyalektik materyalizmin ABC'sini bilmemektir. Ekonomik evrimin değişik anlarında politik durumdaki, ulusal kültürdeki, varoluş koşullarındaki vs. değişik koşullara bağlı olarak farklı mücadele biçimleri, birinci plana geçer, başlıca biçimler halini alır, ikinci derecedeki yardımcı yöntemler de değişir." (1)

Söylenenler oldukça açık ve çarpıtlamaz. Nedir bunlar?

a) Savaşım biçimleri, tarihi yönüyle ele alınır. Tarihi yönü, yüzeysellerin yaptığı gibi, sadece genel ekonomik-sosyal yapının tahlili ile ele almak değildir. Ayrıca, her özgül dönemin tahlili ile de ele almayı gerektirir. Dar bir bakış, işin bu yönünü gör-

"İŞÇİ BAHARI" :Birçok eylem biçimi yaşandı.

müyor.

b) "Somut ve Tarihi şartlar hesaba katılmaksızın", savaşım biçimleri sorunu çözülemez. Somut ve tarihi koşullar, yine yalnızca ülkenin genel ekonomik-sosyal yapısından ibaret değildir. Her özgülü de kapsar.

c) Yalnızca ekonominin ve sosyal yapının yerini nitelik olarak başka bir şeye bırakması durumunda değil, Lenin'in söylediği gibi, "ekonomik evrimin değişik anlarında", siyasal durumda, ulusal kültürde ve varoluş koşullarında değişiklikler ortaya çıkar. Savaşım biçimleri de bunun sonucu olarak değişebilir.

Yani, "sosyo-ekonomik yapı değişmeden, jakoben mücadele esas olmaktan çıkmaz" anlayışına, Lenin açıkça vurmuştur. "Ekonomik evrimin değişik anları" devrim değildir. Nitel değişiklik değildir. Ama Lenin, "evrimin değişik anlarında" mücadele yöntemlerinin değişebileceğini vurguluyor.

Lenin'in belirttikleri, ya da yukarıdaki alıntı, Rusya ile sınırlı değildir. Mücadele biçimleri sorununa, marksist-leninist yaklaşımın genel ve temel prensiplerinden birisidir. Genel ekonomik ve sosyal yapı, nitel olarak değişmeden politik durumda, ekonomik gidişatta, kültürde, varoluş koşullarında, yığınlarda, düşmanda ve bizde hiçbir değişiklik olmuyor mu? Eğer oluyorsa, bu mücadele biçimlerini hiç etkilemiyor mu? Yığınların kendiliğinden mücadelesini ve mücadele biçimleriyle ilişkisini doğru kurmak gerek. Bu noktada yapılacak yanlış yaklaşım, iki hataya götürür: Bir yandan, kitlelerin gerisine düş-

meye, esas mücadele biçiminde öncünün örgütleyici ve genelleyici, bilinçli kılma çalışmasını inkara, kitlelerin kendiliğindenci hareketinin arkasına takılmaya götürür. İkinci olarak, kitlelerin mücadelesinin ulaştığı düzeyi görmezden gelmekle ve sadece onun adına hareket ederek, öncüyü yığınlardan kopuk savaşımına sürer. Kitle mücadelelerinin düzeyi ile öncünün yaygınlaştırmak istediği arasında bir birlik olma-

lıdır. Bu alanda kopukluk olursa, öncü yığınlardan soyutlanmış olacaktır.

Esas ve tali arasındaki ilişki

Esas ve tali arasındaki ilişkilerin, koşullara bağlı olarak değişebileceğini görmeyen, karşıtlar arasındaki özdeşliği anlayamaz. Çelişki yasanında, tam bir metafizik tutum alır. Lenin'den devam edelim:

"En başta marksizm, hareketi herhangi tek ve belirli bir savaş biçimine bağlamamakla, sosyalizmin bütün ilkel biçimlerinden ayırır. En çeşitli mücadele biçimlerini kabul eder, fakat onları icat etmez. Hareketin kendi içinden, kendiliğinden doğan devrimce sınıf mücadelesi yöntemlerini genelleştirmekle, örgütlemek ve bilinçli kılma ile yetinir. Bütün sosyal formüllerin, bütün doktriner reçetelerin mutlak biçimde düşmanı olan marksizm, hareketin geliştiği, kitlelerin bilincinin ilerlediği, ekonomik ve politik bunalımların şiddetlendiği ölçüde savunmanın ve saldırının daha çeşitli yeni yöntemlerini doğuran kitle mücadelesinin dikkatle ele alınmasını ister. bu nedenle marksizm, mutlak biçimde hiçbir mücadele biçimini reddetmez. Hiçbir zaman belirli bir anda varolan ve olanaklı bulunan mücadele biçimleriyle sınırlı kalmaz." (2)

Ülkemizde iki alan da jakoben mücadele, stratejik açıdan, temel ve esas mücadele biçimidir. Genel yapının, genel koşulların emrettiği bu gerçek kavranmalıdır. Ancak buradan yola çıkarak, her özgülün özel durumu yokmuş gibi her taktik evrede de jakoben mücadelenin hep önde olduğunu söylemek, marksizm, leninizm

sahasından uzaklaşmaktır. Bu noktadaki baştan kestirmeci mantık, proletaryanın, savaşın bütün biçimlerine, savaş bilimine egemen olabilmelerini ve hazır olmasını önler. Sınıf mücadelesini geriye itmeye, marjinalliğe götürür. Bunu anlamayan anlayış jakoben mücadeleyi, devrimin siyasal görevlerinin yerine getirilmesinin bir biçimi olarak değil, onu bir amaç noktasına çıkarır. Salt askeri bakış açısından kurtulamaz.

Bu sorunların ele alınmasında tutarlılık, kimin "en keskin" ya da "kızıştırıcı", "yaman" gözüken biçimi savunduğu değil, kimin;

a) Genel planı hayata geçirmede, içinde bulunulan anda yakalanılması gereken halkayı doğru tespit edip, etmediğidir.

b) Devrimci kitleleri stratejiye yakınlaştırmada, o anda gerekli olanı yapıp, yapmadığıdır.

c) Geri ya da orta kitlelere göre değil, ileri kitleleri esas alma, diğerlerini dikkate alma ve ileri kitlelerin önüne geçebilecek, orta kitleleri ilerletebilecek, geri kesimi kazanabilecek ya da tarafsızlaştırabilecek politikaya hizmet edecek o andaki yöntemi genelleştirip örgütleyip ve bilinçli kılıp, kılmayacağıdır. Devrimi ilerletip, ilerletmediğidir.

d) Yığınların dışa vurulmuş olmasa da, ruhlarının derinliklerindeki açığa çıkarmaya, onları harekete geçirmeye uygun yöntemleri kullanıp, kullanmayacağıdır.

e) Nesnel koşulları değiştirme dönüştürmede, bilinçli unsurun rolünü duruma uygun şekilde kavrayıp, yerine getirip, getiremeyeceğidir. Varolana tapma, kitle seviyesinde siyasetten sıyrılıp, sıyrılamayacağıdır.

Amaç, devrimi ilerletmedir. Araçlar, bu amaca hizmet ettiği oranda anlamlıdır. "Araçlar her şey, amaçlar hiçbir şey", bizim düşüncemiz değildir. Varsın bazıları, geri duygulara hitap etmeyle, görünüşü kurtarmaya çalışsınlar.

DİP NOTLAR :

- 1) Lenin, Partizan Savaşı sf. 78
- 2) A.p.e. sf. 77-78

Kitleler Herkesi Savaşımında Sınıyor

Lafazanlık değil, kitlelerin savaşımına kararlı ve sabırlı bir katılım... Ekonomizm ve fokoculuğa karşı savaşmalıyız. Revizyonizmin ve reformizmin etkisini, bizzat savaşımın içerisinde kırabilirsek kitlelerle birleşebiliriz.

Savaş YAKAR

Yığınları, onlardan öğrenerek ve onların kendi deneyleri üzerinden eğitmek gerekir. Devrimci kadroların görevi, yığınların yetersiz fikirlerini toplamak ve marksist-leninis süzgeçten geçirerek yine yığınlara götürmektir. Amaç, ne onların seviyesinde kalmak ve ne de onları hesaba katmayan bir mevziye düşmektir. Siyasetin saptanması ve uygulanmasında, en ileri kesime dayanma temel alınmalıdır. Bu arada unutulmaması gereken; ortadakileri ilerletme, geridekileri -en azından- tarafsızlaştırma ve hedefi daraltma. Bütün bunlarla, seferber edilebilecek en geniş güçlerle birlikte yürüme perspektifi, yeterince kavranmamaktadır. Partinin, yığınları devrim için harekete geçirmenin öncüsü ve aracı olduğu anlaşılmamaktadır. Öncü, yer yer sınıfla eşitlenebilmektedir. Devrimi kitlelerin değil, öncünün yapacağı anlayışları güç bulabilmektedir. Yığın çalışmasına müdahalenin küçümsemesi, seyircilik ve yığınların örgütlenmesine kafa yormamak, bu anlayışlardan beslenmektedir.

Bazı genel ilkelerin kalıplar durumunda yinelenmesi yetmez. Genel ilkelerin somut gerçeğe birleştirilmesi, nesnel siyasetler oluşturulması zorunludur. Bazıların yaptığı ne? Kuru emirler vermek! Yığın-

ların istemleri, bilimsel tarzda formüle edilerek, yine yığınlara götürülemiyor.

Daha doğrusu, "kitlelerden kitlelere" ilkesi, lafzının ötesinde kavranamıyor. Açıktır ki, yığınlar kendiliğinden savaşımınla marksist-leninist bilinç seviyesine çıkamayacaklardır. Onlara bu bilinci götürecek olanlar, devrimci kadrolardır. Bu bilinç götürme işinin, can alıcı silahı, siyasal kampanyalardır. Siyasal kampanyalar, stratejik sloganların kaba tekrarı ve ders vermek değildir. Siyasal gerçekleri açıklamayan, propaganda ile eylem sloganları arasındaki ikişkiyi kavrayamayan kendiliğindenci ve dogmatik çizgi, ne yığınları partiye yakınlaştırabilir, ne de partinin sınıf ile birliğini istenilen şekilde derinleştirebilir.

Kitlelerin ekonomik ve demokratik güncel savaşımın, devrim ve sosyalizm için verilen savaşımın bir parçasıdır. Her süreçteki, ekonomik ve demokratik güncel savaşım, devrim ve sosyalizm savaşımını ilerlettiği oranda önem kazanır.

Marjinal mevzilerden çıkılmalı

Kendiliğindenciliğin iki türü olan, ekonomizm ve fokoculuğa karşı savaşmalıyız. Devrimin, yalnızca öncü tarafından yapılacağı-

nı vaazeden fokoculuğa karşı çıkarken, kitleler düzeyinde siyaset yapan, kuyrukçu eğilimlere de düşmemeliyiz.

Devrim savaşımıyla birleştirerek, yakın hedefler için savaşımın önem verirken, nesnel şartların kuyruğunda yürüyen, onların dönüştürülmesinde bilinçli müdahalenin rolünü inkar eden, plan olarak taktik değil kuyrukçu bir yol izleyen mantıkla, aramıza gereken ayırım çizgisini çekmeliyiz. Yükselen kitle savaşımına, devrimci güçlerin bilinçli müdahalesi oldukça zayıftır. Burada suç yığınlarında değil. Uygun siyasetlerle müdahale edemeyen, diğer taraftan da sözkonusu mücadeleye dudak büken, küçük gören, eleştirmenlikten başka bir şey yapamayanlarda aranmalıdır.

Kitle hareketini, sadece izleyen marjinal mevzilerden çıkılmalıdır. Kitlelerin, bilinçli siyasal savaşım arenasına öncünün doğru ve gerçekten öncü olduğunu pratikte onlara gösteren müdahalesiyle çıkacağını söylüyoruz.

Öyleyse kendimize gelmeliyiz. Bugün yığın hareketi, keskin görünüm-
lü çoğu marjinalleri bile, aşma yönünde geliyor. Yığınlar, bu savaşımında herkesi sınavacaktır. Yüksek perdeden atıp, onu küçümseyenlerin ezilmesi kaçınılmaz görünüyor. Lafazanlık değil, yığınların savaşımına kararlı ve sabırlı bir katılım. Revizyonizmin, reformizmin etkisini, canlı ola-

rak bizzat savaşımın içerisinde kır-
mak ve gerçekleri bu savaşımın içeri-
sinde göstererek yığınlarla birleşibili-
riz.

Örgütlü kitlelilik

Emekçileri örgütleme ve hareke-
te geçirmenin önemli silahları olan yı-
ğın örgütleri, çok çeşitlidir. Bunları
genel olarak askeri - siyasi ve ekono-
mik - demokratik örgütler olarak, iki
kategoride toplayabiliriz. Askeri ve
siyasi kitle örgütleri dahi, yalnızca ön-
cünün programını benimseyenlerin
girecekleri örgütler değildir. Bunun
içindir ki, söz konusu örgütlerin pro-
gramları, öncünün görüşlerini savu-
nanların dışındaki devrimci ve ilerici
kesimleri de kapsayacak içerikte ol-
malıdır.

*Öncünün savunucusu dışında-
ki öteki güçlerin, askeri ve siyasi
kitle örgütlerinde bugüne değin bir-
leştirilmemiş olması, geçirilecek
bir sorun değildir. Deneyimler ve
uygulanan siyasetler gözden geçiril-
melidir. Halk güçlerinin, söz konu-
su örgütlerde birleştirilmesi için,
somut siyasetler koşuldur.*

Özellikle, halk demokrasinin
emrettiklerine uygun siyaset ve
pratik, ileriye adım atmada vazge-
çilemez önemdedir.

Demokratik kitle örgütlerine
gelince: Çeşitli (meslek kuruluşla-
rı, sendikalar, kooperatifler, öğ-
renci dernekleri vs.) farklılıklar içe-
re de ve görevleri bu farklılıklara gö-
re biçimlense de şu ortak yönleri taşı-
mak durumundalar:

a) Ekonomik, demokratik, akade-
mik ve kültürel mücadele zemininde
yükselmeliler.

b) Doğrudan siyasi iktidar müca-
delesini veren örgütler olarak değil, do-
ğuşlarına yol açan özgül görevleri te-
melinde mücadele ederler. Bu müca-
delelerini, elbette kendi dar çıkarları-

nın çerçevesine hapsedmez, aksine
dolaylı da olsa, iktidar mücadelesine
bağlı olarak ele alırlar, almalıdırlar.

c) Bu örgütler, mesleği devrimci-
lik olanların örgütü önceden temele
ilişkin farklılıklar gösterir. Farklılık,
mücadele programları, örgüt biçimi
vb. her konuya yansır, yansmalıdır.
Demokratik kitle örgütlerinin yaşamı-
nı da demokratik merkezîyetçilik dü-
zenler.

d) Bu örgütler, tarafsız değildir.
Olmalıdır. Ama bu, onları kendi
görevlerini aşan programlarla yüküm-
lü kılma anlamına gelmez.

*Bu örgütleri, öncüye yakınlaştı-
rmak gerekir. Fakat bu, kitle örgütlerini
öncüye emir-komuta ilişkisiyle ele al-
ma, oraları öncünün büroları olarak
görme, öncünün direktiflerine mutlak
uyumla bağlı kılma, çoğunluk toplan-
mış olsa dahi, onlara öncünün ast ör-*

Her fraksiyona bir kitle örgütü anlayışı yansır.

*gütleri etiketi asma saçmalığına götür-
memelidir.*

Bu örgütleri, öncüye yakınlaştı-
rma direktifleri yolunu reddediyo-
ruz. İkna, inandırma siyasetini temel
alıyoruz. Onlar içinde, bu temelde ça-
lışmalıyız. Kitle örgütlerini, öncünün
emrinde görmemeliyiz. Aksi yol, kit-
le örgütlerini formaliter kılan, elini
kolunu bağlayan yoldur. Kitle örgüt-
lerini, emretme ve zorlama yöntemi-
yle idare etmeye çalışan, ya da bu

emir ve zorlamalara mutlak uyulması-
nı öneren anlayış, bizim anlayışımız
değildir.

e) Demokratik kitle örgütlerinde
Troçkist, anako-sendikalist, Trade-U-
nioncu anlayışları reddediyoruz. Bir
kitle örgütünün tutarlılığının ölçütü,
mücadele programı temelinde en ge-
niş kesimi barındırmaya uygun çalış-
ması ile ölçülür. Emperyalizme, uşak-
larına ve gericiliğe karşı olmalıdırlar.
Bu, onların demokratik olmasının
önemli koşuludur. Ulusal eşitsizlikle-
re karşı çıkmalı, ulusların kendi kade-
rini tayin hakkını savunmalıdırlar.

En geniş birlikler için.

Devrimci, demokrat güçlerin de-
mokratik kitle örgütlerinde, birarada
yürümemesi için bir neden olamaz.
Kitle örgütleri, bu güçlerin birleştiril-

mesine uygun bir nitelik göster-
meliler. Her grubun, kendi
sempatizanlarını toplamasının
aracı olarak değil, yığınları dev-
rimci-demokrat zeminde topla-
manın aracı olarak çalışmalı-
dırlar. Bu örgütlerde "kapalı
kapı"cı, sekte ve grupçu anla-
yışlara karşı savaşım vermeli-
yiz.

Sendikalar, gençlik örgütle-
ri, meslek kuruluşları, halkey-
ri gibi kitle örgütlerinde, enaz
ortak noktalarda birlik ve ba-
ğımsız siyasal çizgiye saygı te-
melinde, en geniş ilerici, de-

mokrat ve devrimci güçlerle birlikte
yürüme siyasetine sahip olmalıyız. Sa-
dece, demokratik kitle örgütlerinde
değil, devrimci güçlerle daha ileri po-
litik birliklerde beraber olmaya hazır
olmalı ve savaşımını yürütmeliyiz.

Madalyonun Türkiye Yüzü

Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve siyasal yapısı, devriminin niteliği, ittifaklar sorunu ve devrimin yolu vb. unsurları içeren asgari programı, bağımlı ulusunkinden farklı olacaktır.

Zeki KARA

Türkiye'nin iktisadi, siyasi yapısı hakkında yapılan "yarı-feodal, yarı-sömürge" çözümlemesi, Türkiye gerçekleriyle uyumsuzluk arz etmektedir. Yine, Türkiye ve bağımlı ulusun aynı iktisadi ve siyasi yapıya sahip olduğu saptaması da, yüzeysel ve yanlıştır.

Söz konusu olan ekonomik, sosyal ve siyasal farklılık içeren, iki ayrı yapıdır. Türkiye'nin siyasi ve iktisadi yapısını tartışarak, daha ileri ve net görüşlere ulaşmak, görevlerimizden biridir. Görüşlerimize bitmiş, tamamlanmış gözüyle bakmıyoruz. Soruna yaklaşımımızı öz olarak ortaya koyuyoruz.

Türkiye, bağrında Oraçağ kalıntılarını da barındıran, geri kapitalist, yarı-sömürge bir yapıya sahiptir. Ülkeyi yağmalayan emperyalist güçler içerisinde, ABD emperyalizmi ve güçleri, Türkiye halklarının başdüşmanlarıdır.

Emperyalizm ile halk, burjuvazi ile proletarya, feodal kalıntılar ile halk kitleleri, egemen güç komprador burjuvazi ve toprak ağalarının kendi aralarındaki çelişkiler; Türkiye'nin başlıca çelişmeleridir. Bu çelişmeler içerisinde, feodal artıklar ile komprador kapitalizm içiçedir. Sömürünün asıl biçimi komprador kapitalisttir. Böylesi bir Türkiye gerçeğinde, komprador burjuvazi-feodal artıklar ile geniş halk yığınları arasındaki çelişme, başçelişmedir.

Bu gerçekler, Türkiye'nin demokratik devrim sürecinde olduğunu yeterince açıklamaktadır. Türkiye için, sosyalist devrim programı ileri sürenler, Türkiye'nin içinde bulunduğu tarihsel süreci kavrayamamaktadır.

Bunlar, Türkiye toplumsal sürecinin en yakıcı problemleri olan, bağımsızlık, demokrasi sorunlarını es geçmektedirler. Niyetleri ne olursa olsun, Türkiye'nin bağımlılık diye bir probleminin olmadığını, tarım siyasal özgürlükler sorununu çözümlediği, ya da bunun gibi demokratik görevlerin çözüldüğü propagandasına hizmet etmektedirler. "Hayır, bu sorunlar var" deniliyorsa, öyleyse neden sosyalist devrim?... Söz konusu problemler, demokratik devrimin görevleri değil midir? Neden bu aşama atlanıyor? Leninist aşamalı devrim teorisi, bu anlayış sahiplerince kavranamıyor. Troçkist görüşlerin etki alanından çıkamıyorlar.

Türkiyenin devrim süreci

Türkiye, "Yeni Demokratik Devrim" süreci içindedir. Bu devrimin amacı, kapitalist bir toplum inşa etmek değildir. İlk görev olarak emperyalizm, komprador kapitalizmi ve feodal artıkları tasfiye etmektir. Bu devrim, söz konusu noktaya kazığı çıkıp duran bir perspektifle hareket edemez. Devrim, her şeyden önce proletarya önderliğinde bir devrim olmalıdır. Durmaksızın sosyalizme geçmek ve altın çağ doğrultusunda ilerlemektir amacı..

Yeni Demokratik Devrim, kapitalizmin bütün unsurlarına ateş açan bir güzergahta yürümeyecektir. Ekonomik programı; yeni ekonomik politika, siyasal programı; demokratik halk iktidarındır. Bu stratejik hedefler, doğrultusundaki devrim, biz amaca ulaştıktan sonra son bulmayacaktır. Sosyalizmin inşasına geçecek, yani devrimi devam ettirecektir. Yeni Demokratik Devrim Programı, zengin köylü ekonomisi ve milli kapitalizmi hedeflemez. Sosyalizm için gerekli, ön koşulları yaratmak için bunları

kullanır. Belli bir yere ve belli bir dereceye kadar destekler. Gelişmesine izin verir. Devrimin proleter sosyalist karakterli olmaması, bu gerçekleri anlamamıza yeter. Bu aşama atlanarak, sosyalizme geçilmez.

Yeni Demokratik Devrimin itici gücü şunlardır: Öncü ve temel güç proletarya, temel müttefik köylülük... Diğer stratejik müttefikler, küçük-burjuvazi ve milli burjuvazinin sol kanadıdır. İttifaklar politikamızı, Türkiye'de halkın birleşik cephesi şeklinde somutlaştırabiliriz. Bu cephe proletarya önderliğinde, işçi-köylü temel ittifakı üzerinde, küçük-burjuvazi ve milli burjuvazinin sol kanadının birleştirilmesi demektir.

Cephe programı, bu güçleri birleştirecek bir içerikte olmalıdır. Cephe, devrimde, proletaryanın stratejik silahlarından biridir.

Öteki stratejik silahlar, öncü ve jakoben halk kuvvetleridir. Bunlar, devrimci proletarya tarafından adım adım inşa edilmelidir. Devrimci proletarya, düşmanlar arasında ayrım yapma; darbeyi, esas olarak başdüşman üzerinde yoğunlaştırma; düşmanlar arasındaki çelişkilerden, yararlanma siyasetine önem vermeli. Bu, başdüşman dışındakilerle ilişkisizliği zorunlu kılmaz. Koşullara ve proletaryanın uluslararası çıkarları bağlamında, somut olarak ele alınması gereken bir konudur. Sorunun özü, bu çeşit geçici anlaşmaların, devrimi ilerletmeye hizmet edip, etmediği sorunudur.

Öz toprak sorunu değil

Türkiye'de devrimin özü, toprak sorunu olmaktan çıkmıştır. Devrim, iktisadi komprador kapitalizm ve feodal artıkların tasfiyesi; siyasal alanda, bağımsızlık ve siyasal özgürlüklerle

Türkiye'de sömürünün asıl biçimi, komprador kapitalist.

rin gerçekleştirilmesi göreviyle yükümlüdür.

Türkiye'de demokratik devrimi, Çin ve Sovyet Şubat devriminin, kaba tekrarı biçiminde ele alan anlayışlar yanlıştır. Türkiye'de demokratik devrim, bu iki devrim ile bazı ortak özellikler taşısa da, kendine özgü biçimde gelişecektir. Devrimin yolu, Çin ve Sovyet modelinin şabloncu tekrarı şeklinde ele alınamaz. Devrim, Türkiye koşullarına göre biçimlenecektir. Genel yol olarak belirtirsek; Türkiye devrimi, genel jakoben halk ayaklanması güzergahında olacaktır. Şehirler ve bunun içinde büyük sanayi merkezleri, esas çalışma alanlarıdır. Stratejik değil, bugün, asıl savaşım biçimleri barışçıl ve bunlar içerisinde de kitle savaşımı esastır. Diğer biçimler, buna bağlı olarak ele alınmalıdır.

Öte yandan, Türkiye'de savaşımın barışçıl biçimleri ve bunun içinde de kitle savaşımı birincil durumda bulunsun da; Jakoben savaşım koşulları, giderek daha iyi mayalanmakta ve önem kazanmaktadır. Bunun örgütlenmesi gerekmektedir.

Savaşımın barışçıl biçimlerinden söz edilirken, dogmatiklerimizin aklına hemen legal savaşım ve örgütlenme ile parlamenterist biçimler geliyor! Bu, şablonculuktur. Evet, sözkö-

nusu biçimler de savaşımın barışçıl biçimleri ve *bugün bunlar esas değildir*. Ancak, barışçıl savaşım, sadece bunlarla sınırlı değildir. Jakoben savaşımın da birçok biçimi, - sokak çatışmaları, gerilla savaşı vb. - vardır. Günümüzde, bağımlı ulus topraklarında jakoben savaşımın ilk aşama biçiminde ele alınması esas görevdir. Dogmatiklerimiz, bunu nasıl anlayabiliyor gözüküyorsa, savaşımın kanısız şekillerinin çeşitliliğini de anlamaya çalışmalıdır.

"Bunlar legal örgütlenmeyi, parlamentoyu esas alıyorlar" biçimindeki "elestiri"ler demagogidir. Biz, bunlara dayanmayı esas alan bir çizgiyi; reformcu ve tasfiyeci olarak değerlendiriyoruz. Liberal-burjuva ve reformcu rüzgarın, "yasadışı savaşım ve örgütlenmenin darlaştırıcı"lığından dem vurarak; gerici anlayışlarını dayandığı "en kabul edilebilir", "en yaygın", "en kolay ulaşılabiliyor" şeklindeki reformcu ve ekonomist anlayışlarla aramıza, başından beri net bir çizgi çektik.

Genel anlamda, jakoben savaşım koşulları, Türkiye'ye oranla bağımlı ulus topraklarında daha elverişli durum göstermektedir. Bu, oranın ekonomik, sosyal ve siyasal yapısıyla, ilişkilerin daha çok derinlik göstermesiyle vb. ile doğrudan bağlantılıdır.

Kapitalist gelişmenin daha ileri düzeyde, feodalizmin daha geri konumunda bulunduğu ve sosyal, siyasal, ulusal, kültürel vb. koşulları gereği; Türkiye'de, jakoben savaşım koşullarının durumu, bağımlı ulus devrimci sürecinden farklılıklar içermektedir. Türkiye'de jakoben savaşım çizgisi, ileri kapitalist-emperyalist ülkeler gibi bir doğrultu da göstermemektedir. Söz konusu ülkelerin aksine, jakoben savaşım, Türkiye'deki devrimci çalınmada, daha büyük önem taşımaktadır. Bu gerçek bilinçte tutulmalı, genel jakoben halk ayaklanması ve bunun hazırlanması, ileri kapitalist-emperyalist ülkelerdeki savaşım ve çalışma tarzı gibi ele alınmamalıdır. Dogmatik-şabloncu aktarmalar, Türkiye açısından katı sağcı bir çizgiyi getirecektir. Jakoben savaşım koşulları bazen asıl, bazen ikincil düzeyler gösterse de, Türkiye'de olacaktır. Kapitalist-emperyalist ülkelerle ayrımı anlayabilmek için, Türkiye'de somut tarihsel gelişmenin kavranması önemli kaynak olacaktır.

Dağınık güçlerin birliği

Devrimci proletaryanın güçleri bugün dağınıktır. Ayrım noktası olarak, Mao'nun ve esasa ilişkin konularda, İ. Kaypakaya'nın çizgisinde olanlar, öncünün güçleridir. Öncünün güçlerinin, açık savaşıma dayalı aktif bir ideolojik savaşım yoluyla birleştirilmesi görevidir.

Amaçladığımız birlik, ülke ve dünya gerçeklerini doğru kavrayan; ideolojik, siyasal, örgütsel çizgisi ile onu değiştirmeye yetenekli olması gereken birliktir.

Sınıfın sorunlarından kopmamak, akademizme düşmemek, teoriyi pratik savaşımın gereksinimleriyle birleştirmek, sürece müdahale temelinde ideolojik, siyasal, örgütsel ve pratik olarak marksist-leninist öncünün, yeneden ayakları üzerinde oturtulması; bugün, kavranması gereken asıl hal budur.

Marksist-leninistlerin birliği için

LAZLARIN TARİHİNE KISA BAKIŞ

Trebizond-Ahbazya arasındaki sahil ülke

Cemal ŞENER

Ülkemiz kamuoyunda, Lazların tarihi, sosyolojik, etnolojik özellikleri hemen hemen hiç bilinmemektedir. Laz denilince akla gelen; Laz fıkraları, kemençe ve hamsi balığı. Bundan öteye gidemiyoruz. Gerçi son yıllarda, ekonomi ve siyasette, bir Laz lobisinden söz etmek olası. Fakat bu da mahalli bir dayanışma örneğinden ileri gidemiyor.

Bu yazıda, Lazların tarihsel ve sosyolojik özelliklerine kısaca göz atmak istiyorum.

Mozaik bir başka rengi

Lazlar, Asya Anadolu'su'nun en eski halklarından. Bu durumlarıyla, "zengin Anadolu uygarlıkları"nın, ayaklarından birini oluşturur.

Osmanlı'da, Lazların yaşadığı bölgeye Lazistan adı veriliyordu. Dahası, Cumhuriyetin ilk yılların-

da, ilk meclislerde Lazistan milletvekillerinden söz etmek, Kürdistan milletvekillerinden söz etmek, bugünkü İstanbul, Kars vs. milletvekilliğinden söz etmek gibi, doğal bir tanımlamaydı.

Çünkü, Osmanlı Devleti bir uluslar ve dinler mozaigi idi. Lazlar da bu mozaik, bir rengini oluşturuyorlardı. Ulusal devrimler çağında, bu mozaik yapıyı teşkil eden birimler dağıldı. Ayrı ulusal devletler kuruldu. Balkanlar'da bulunan bazı uluslar, Osmanlı bayrağını indirip, kendi bayraklarını göndere çekerek, bu işi hallediyorlardı. Osmanlı, bu tür olaylardan aylar sonra haberdar oluyordu.

İşte bu tarihi gelişim sürecinde, kapitalizm ve burjuva devrimleri, Osmanlı Devleti açısından görevlerini, bu devleti ulusal devletlere bölerek yerine getiriyordu. Oysa, bu devletin egemen unsuru olan Türkler, çözülüş sürecini objektif olarak değerlendirme gücünden yoksundu.

savaşım süreci, bilinçli müdahaleyle, daha üst bir aşamaya çıkarılmalıdır.

Sekreterlik ve dogmatizm, marksist-leninistlerin birliğini gerçekleştirmeye işlevine sahip değildir. Kronikleşmiş dar grup anlayışı, bu güçleri yeni gruplaşmaların eşiğine getirecektir. Ayrıntılardaki görüş ayrımlarından yola çıkarak, birbirlerini revizyonistlikle, oportünistlikle suçlayan, iki çizgi savaşımını kabullenemeyen, ideolojik, siyasal savaşım yoluyla dönüştürme siyasetini değil; sorunları, idari önlemlerle, tasfiyelerle çözümlemeye çalışan anlayışlar, marksist-leninistlerin birliğini gerçekleştiremezler.

"İkinci büyük yenilgi"

Biz, öncünün ikinci yenilgisinin te-

melini oluşturan ideolojik kaynağı, dogmatizm ve sübjektivizm olarak saptıyoruz. Sağ ve sol sapmalara, bu hataların yol açtığını düşünüyoruz. İkinci yenilgiyi, dönemin sol sübjektif değerlendirilmesi ve bu zeminde izlenen sol taktik hat ile açıklıyoruz. Kısacası, yanlış sol oportünist çizgi, yenilgide esas rol oynamıştır. Bu çizgi, daha sonraki gelişmeler içerisinde, sağ hatalara dönüşmüştür.

Türkiye'ye ilişkin görüşleri, kısa tezler biçiminde sunduk. Tezlerin herbirinin gerekçeleriyle açıklamasını, gelecek sayılarda yapmaya çalışacağız. Marksist-leninistlerin birliği ve II. yenilgi sorunlarını da, aynı şekilde ele aldık.

Sözkonusu "tarihsel şans", ayrılıp devlet kurma biçiminde kullanılan uluslar olduğu gibi, bu tarihsel hakkı, şu ya da bu nedenle kullanmayıp, aynı devlet sınırları ve tarihsel kader birliği içinde bulunan uluslar da oldu.

Tarihte bu ve buna benzer sayısız örnek vardır. Her ulusal devlet, mutlaka tek bir ulusu kapsayan devlet olmak zorunda değildir. Birden fazla ulusun ve milliyetin, ortak bir devlet oluşturduğu ve demokratik hak ve eşitliklerin korunduğu örnekler de çoktur. Örneklerin başında, Avrupa'da İsviçre ve kıta Amerikasında ise, bizzat Amerika Birleşik Devletleri gelir.

Lazi ya da Tçani

Lazların tarihi, M.Ö. V-I. yüzyıla kadar gider. Karadeniz'in güneydoğu kıyısında, Osmanlıların Lazistan dediği bölgede yaşayan Lazlar, Güney Kafkasya halklarından. Bugünkü Trabzon ile Batum arasındaki, coğrafi bölgede yaşamışlardır.

Kafkasya'daki sistematik etnik sınıflandırma konusunda, değişik görüşler olduğu için, Lazların tarihi konusundaki bilgiler de oldukça karışıktır. Yüzyıllar boyunca, farklı topluluklara benzer adların verilmesi, sorunu karmaşıktır.

Lazi yada Tçani halkının tarihi, eski Kolhida ülkesi ile bağlantılıdır. Kolhida Krallığı'nın nüfusunu, esas olarak Gürcü topluluklarından olan Laz-Tçaniler ile Megreller oluşturuyordu. Bunların ortak olarak kullandıkları dil ise Lazca idi.

Lazlar (Tçani), Gürcü topluluğunun bir üyesi kabul edilir. Tçani adı zaman içinde, yerini Laz ismine bırakmıştır. Ama, hiçbir za-

man unutulmadı. Gürcü yazarlar, bu halka Tçani, ülkelerine de Tçaneti demektedirler.

Hellenistik çağda (M.Ö.V-I. yüzyıl), Lazlar ve onların akrabaları sayılan Megreller Trabzon ile Abhazya ülkesi arasındaki, Karadeniz sahil şeridinde yaşamışlardır. Dil benzerliklerine rağmen Lazlar ve Megreller iki ayrı özerk bölge statüsündedirler. Lazlar, daha çok Çoruh Vadisi'nde, Megreller Rion Vadisi'nde yaşamışlardır. Bu iki kardeş halkı ayıran sınır, bugün Guria denilen sırtlardan geçmekteydi.

Megreller, Lazlara göre daha büyük gelişme gösterdiler. Kolhida Krallığı'nı kurdular. Kolhida Krallığı'nın batı sınırı, Trabzon'a kadar uzanıyordu. Lazlar, bu krallığın uyuşundaydı. Krallar ve yöneticiler, Megreller arasından seçiliyordu.

Bu Krallık, M.Ö.I.yüzyılda Roma egemenliğine girdi. Krallık, bu dönemde Lazlara geçti. Bundan sonra, ülkelerinin adı da değişti. Artık Laz krallığının adı, Lazika ya da Lazike oldu. Yönetim merkezi ise, Arkeopolis kenti idi. Bu kent, Lazika'nın kültür, sanat ve ticaret olanaklarıyla kalabalık ve şirin bir kentti.

Lazika kralları, monarşik değillerdi. Seçimle işbaşına gelirlerdi. Krallık, Romalılara bağlı olduğu için nişan ve mühürleri onlar verirlerdi. Ama Lazika Krallığı, Romalılara asker ve vergi vermezdi. Krallık, Doğu'dan yapılacak saldırılara karşı, sınır bekçiliği görevini yapardı.

Stratejik topraklar

Laz Krallığı'nın elindeki toprakların, büyük stratejik önemi vardı. Avrupa'yı İberya-Albanya üzerinden, İran ve Hindistan'a bağlayan karayolu bu ülkeden geçmekteydi.

Lazika Krallığı'nı, Hunlar, bir çok Kuzeyli kavimler ve Persler, sürekli tehdit ediyorlardı. Persler, Lazların en büyük düşmanıydı. Çünkü Persler, Lazika Krallığını, Romalıların Küçükasya'da varlığı olarak görüyorlardı. Ona tahammül edemiyorlardı.

Lazlar, İran tehlikesine karşı, Doğu Roma sınırlarını savunmak amacıyla, bir çok kale ve sur inşa ettiler. Laz Kralı Justin sur zamanında inşa edilen kentin ve kalenin kalıntıları, bugün Batum yakınlarında, Tsıhisdziri antik kentinde görülmektedir.

Lazların, Perslerle mücadelelerine, din anlaşmazlığı da eklendi. Lazika Krallığı'nda, eski İran dini Mazdeizm ile Hristiyanlık kıyasıya çarpışmaya başladı. İranlılar, bu kez Lazika'yı dini inanç ile elde etmek istiyorlardı. Diğer yanda Bizanslılar da (Romalılar), Lazika'da Hristiyanlığın yayılması için, olmadık çaba harcıyordu. Nitekim, Lazika Krallığı'nı, dini olarak elde etme savaşı'nı, Hristiyanlar kazandı.

Lazlar, yaklaşık olarak 6.yüzyıl başlarında, Hristiyanlığı kabul etmişlerdi. Bizans'ın egemenliğinde, Kuzeyin göçebe kabilelerine karşı, Kafkasya'nın Batı geçitlerini koruyorlardı. Kral Gobazes, 458'de Bizans'ın ticaret tekeline karşı çıkarak, Sasani kralı 2. Yezdegerd'den yardım istedi. Lazistan, 539-562 yılları arasında, Bizanslılarla Sasanilerin çatışmalarına sahne oldu.

Bu dönemde, başlıca Laz şehirleri; Arkhaiopolis, Sebestopolis, Pitius, Skanda, Sarapanis, Rhodopolis, Mokhoresis ve Trebizond'du. Trabzon'un dışındaki şehirlerin tümü, Phasis ırmağının kuzeyinde bulunuyorlardı. Et-

nik açıdan Lazlardan farklı olmayan, ama Bizans uyruklu olan "Roma Pontusluları" ise, Trabzon'un yakınında yaşıyorlardı.

Yeni bir imparatorluk

1204 yılında Aleksisos Komnenos, Gürcistan Kraliçesi Tamara'nın desteğiyle, Trabzon İmparatorluğu'nu kurdu. Bu imparatorluğun tarihi, Güney Kafkasya'nın tarihi ile iç içedir. Prenses Anna Anakhutlu, Lazların yardımıyla 1341'de tahta çıktı.

Lazistan'ın, Osmanlıyı tanıması 1461'de gerçekleşir. Fatih Sultan Mehmet (2.Mehmet), Trabzon'u ele geçirdi. Lazlar müslüman oldular ve şafii mezhebin benimsediler.

Trabzon, 1519'da Batum'u da içine alan, bir eyalet merkezi oldu. Bu eyalet; Canik, Trabzon, Günye (Gonia), Aşağı ve Yukarı Batum sancakları oluşturuyordu. 19. yy.'a kadar Lazistan, feodal bir derebeylikti. Bu bağımsız feodal derebeyliğe ilk darbeyi, Trabzon Valisi Osman Paşa indirdi. Sözkonusu 15 Laz derebeyliği şunlardı: Atina (2 tane), Arhavi, Artasın (Ardeşen), Bulep, Viçe, Kapiste, Kisse, Hopa, Makria, Günye, Batum, Maradit, Perlevan ve Çat.

Daha sonraki yıllarda, vilayetler oluşturulunca Lazistan sancağı, Trabzon vilayetinin parçası oldu. Önceleri Batum'da bulun-

sancak merkezi, 1878'de Rus işgalinden sonra Rize'ye taşındı. Sancak kadılıklarını Rize, Pazar, Of ve Hopa oluşturdu. Bir kaynağa göre, 1880'de sancaktaki 364 yerleşim bölgesinde, 138.467 kişi bulunuyordu. Bunların 689'u Rum, diğerleri Laz ve Türk'tü.

Lazca ve yakın akraba Megrelce

Lazca, Güney Kafkas Dilleri ailesine mensup bir dildir. Türkiye'nin, Gürcistan'a komşu bölgelerinde günümüze kadar konuşulagelmıştır.

Bazı dilbilimcilere göre, Lazca ve yakın akrabası Megrelce ayrı diller değil, aynı dilin farklı lehçeleridir. Lazca ve Megrelce, ses özellikleri ve dilbilimi kuralları bakımından, Gürcüceye oranla daha fazla değişim geçirmiştir. Lazca, Megrelce, Gürcüce ve Svanca'nın, Güney Kafkas dil ailesine mensup olduğu kabul edilir.

Türkiye sınırları içinde, kendilerini Laz olarak adlandıran ve Lazca konuşan toplum bugünkü Hopa, Arhavi, Fındıklı, Ardeşen, Pazar, vs.'de yaşamaktadır. Bu ilçelerin tümünde, günümüzde de Lazca konuşulmaktadır. Bu sayıya, 16 Mart 1921 Anlaşması'yla Sarp'a gönderilen Lazlar da ilave edilebilir.

Günümüzde, giderek kendi dillerini unutan, asimile olan Lazlar, onun yerine, Türkçeyi Karadeniz şivesi ile konuşmaktadırlar. Son yıllarda, "Lazistan uşakları" kendi tarihlerini, yurt sorunlarını, uluslarının yüzyıllardır terk edilmişliğine son verip yaptıkları araştırmalarla, maddi ve manevi kültür varlıklarına sahip çıkmaktadır. Bunlardan seçkin bir örnek; geçen yıl sınır kapısı açılan Sarp Köyü'nden, iki Laz araştırmacının Lazların Tarihi üstüne yaptıkları araştırmalardır. Bu iki araştırmacı M. Vanilişi ve A.Tandliara'dır. Yazarlar, yaptıkları araştırmalarla ilgili özet olarak şöyle diyorlar:

"Bugüne kadar, Laz olmayan yazarlar bize halkımız hakkında sağlam bilgi vermekten uzak kaldılar. Çünkü onlar, Laz ulusu-

Lazlar da, uluslar mozayigimizin bir rengi.

nun dilini, geleneğini bilmediklerinden, yöresel kaynaklardan yararlanamadılar. Bu yüzden bize bıraktıkları belgeler, uydurma ve hatalıdır.

"Araştırmalarımızı yaparken, Gürcistan'ın başka bölgelerinde bizi yakından ilgilendiren ilginç belgelerle karşılaştık. Bu belgeler özellikle Samegselo Bölgesi'ndeki Zugdidi, Tshakaia, Gali ve başka kent ve köylerde yaşayan Megrel halkının, çok eskiden beri Lazcaya tıpatıp benzer bir ağızla konuştuklarını ortaya koydu."

Kelaynaklar, kaplumbağalar derken...

Günümüzde, bir dizi ulusal ve

uluslararası kuruluş, kültür varlıklarını yaşatmaya çalışıyor. İki büyük devlet, nesilleri azalan ve buz arasına sıkışan iki balınayı kurtarmak için uzlaşıyor. Ortak seferberlik ilan ediyor. Ülkemizde, kelaynak kuşlarının yaşatılması için milli parklar açılıyor; Dalyan'daki kaplumbağalar için yer yerinden oynuyor. Bu ve benzeri çabalar, elbette güzel şeyler. Desteklenmeli, teşvik edilmelidir.

Herhalde, Lazlardan ve Lazcadan söz etmek, kelaynak kuşları, kaplumbağalar, balinalardan söz etmekten daha kötü bir niyet değildir. Sosyolojik ve kültürel bir gerçekle karşı karşıyayız.

MAO ZEDUNG VE DOGMATİZM

Evrensel gerçek ve somutun özgüllüğü

"Çin tecrübesini. mekanik bir biçimde aktarmayın. Herhangi bir yabancı ülkenin tecrübesinden sadece yararlanılabilir."

Tonguç GÜLEÇ

Uluslararası proletaryanın öğretmeni Mao Zedung'un, Marksizm-Leninizm bilimine yaptığı katkıları sıralamadan ziyade, ülkemiz devrimci hareketinin, ciddi derecede muzdarip olduğu dogmatizm hastalığına ve Mao'nun dogmatizme karşı yürüttüğü mücadeleye değineceğim.

Yeni bir dönemecten geçmekte olan ülkemiz devrimci hareketinin en belirgin özelliği, toplumsal hareketliliğin gerisinde kalmasıdır. Başta işçi sınıfı olmak üzere, yığınların kendiliğindenci mücadeleleri önemli bir artış gösteriyor. Örgütlü yapılar ise, henüz geçmişin ciddi bir muhasebesini yapıp, en kaba hatalarından bile arınamadılar. Böyle bir muhasebeyi yaptıklarını söyleyenler de var. Aslında onlar da bunca tecrübe ve deneyime rağmen, geçmişin bir kez daha olduğu gibi onayından başka hiçbir şey yapmamışlardır.

Mao, "geçmişi olmayanın gele-

ceği olmaz" der. Şüphesiz ki, bir geçmişe sahip olmak iyi bir şeydir. Ama, daha da önemlisi iyi bir geçmişe sahip olmaktır. Geçmişin iyi ve güzel özellikleri üzerinde yükselip, gelecek kuşaklara iyi bir geçmiş bırakmaktır. Yoksa mirasyedi hovardalar gibi, geçmişin bütün güzel şeylerini tüketiriz.

Mevcut örgütlü yapılar bu konuda başarılı değildir. Sanki kendilerinin bugün yaptıkları, yarın geçmiş olmayacakmış gibi, hep daha önceki basit bir tekrardan öteye gidememektedirler. Hatta bazıları, bugün, çok doğru bir rotada olduğunu, geçmiş olduğu gibi savunmakla kanıtlamaya çalışmaktadır. Oysa Mao'nun da dediği gibi, "Marksizm mutlaka ilerlemek zorundadır. Pratiğin gelişmesiyle o da gelişmelidir. Marksizm yerinde saymaz. Marksizm durağan ve tekdüze olsaydı, canlılığını yitirirdi. Ama marksizmin temel ilkeleri asla çiğnenmemelidir. Aksi takdirde hatalar işlenir. Marksizme, metafizik bir bakış açısından yaklaşmak ve onu katı bir şey olarak görmek dogmatizmdir." (1)

Genç bir hareket olarak, reformizmin kuyruğunda gelişen Türkiye devrimci hareketi, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin dünyayı sarsan görkemli etkisiyle, derinden sarsıldı. Reformizmin kuyruğundan çıkıp, ihtilalci bir zemine basan hareket, hızlı bir gelişme gösterdi. Bu dönem, aynı zamanda yeni devrimci örgütlerin kuruluşunu da beraberinde getirdi. THKO, THKP-C TKP/ ML, bu dönemin ürünleridir.

Kuruluştan gelen dogmatizm

Türkiye devrimci hareketinin tarihi açısından, bu dönem, önemli bir sıçrama noktasıdır. Adı geçen örgütlerin tümü, teorilerini ve programlarını bu dönemde oluşturdular. Oluşturulan yapılar, mevcut durumda ileri bir düzeye tekabül ettiği için, belirli bir maddi güç yaratabiliyordu. Ancak, bu döneme damgasını basan en tipik özellik, oluşturulan teorilerin ve programların dolaylı bilgiye dayanmasıydı. Genç ve siyasal deneyden yoksun olan devrimci hareketin şekillenmesinde, diğer ülke devrimleri ve onların deneyimleri,

önemli ölçüde etkili oldu. Her örgüt, sahip olduğu ideolojinin önderliğinde gerçekleşen ülke devrimine veya deneyimine yöneldi. THKO Gueveracılıktan, THKP - C Tupamarolar'dan, TKP/ML ise Çin Devrimi'nden büyük oranda etkilenmiş ve onların deneyimleri üzerinden, ülkeye ilişkin önermelerde bulunmuşlardı. İşte tam da bu durum, kuruluş döneminde bütün bu örgütlerin teoride dogmatizme düşmelerine yolaçtı.

Çeşitli otoritelerin etkisinde kalınarak, dogmatizme düşülebileceğinin bilincinde olan Mao Zedung, daha 1956 yılında, Latin Amerika Komünist partilerinin temsilcileriyle yaptığı bir görüşmede, onları uyarıyordu:

"Çin devriminin tecrübesi, yani köylük bölgelerde üs bölgelerinin kurulması, şehirlerin köylük bölgelerden kuşatılması ve en sonunda şehirlerin ele geçirilmesi, ülkelerinizden birçoğu için tamamen geçerli olmayabilir. Ama bunlardan yararlanabilirsiniz. Lütfen Çin tecrübesini, mekanik bir biçimde aktarmayın. Herhangi bir yabancı ülkenin tecrübesinden sadece yararlanılabilir. Fakat bu asla bir dogma olarak alınmamalıdır. Marksizm - Leninizmin evrensel gerçeği ve kendi ülkelerini somut koşulları; işte bu ikisi kaynaştırılmalıdır." (2) (a.b.ç)

Türkiye devrimci hareketinin

genç ve deneyimsiz oluşu, teorik dogmatizm ile birleşince, oluşturulan teoriler, birçok yönden nesnel gerçekliğe uygun düşmedi. THKO ve THKP-C ile kıyaslandığında, TKP/ML esas olarak marksist-leninist bir pozisyonda olmasına karşın, bu bile, onu bu eleştirilerden kurtaramaz. Yalnız biz bunu söylerken, o günkü objektif durum içinde, bunun biraz da kaçınılmaz olduğunun altını, özellikle çizmek istiyoruz.

Çünkü, "insan yalnızca bilimsel ve teknolojik koşulların yarattığı sınırlamalarla değil, bir de nesnel sürecin her yanının ve özünün tamamen bilinmemiş olması nedeniyle, nesnel oluşumun kendisinin, gelişme ve anlaşılma derecesinin de ortaya çıkardığı sınırlamalarla karşılaşır." (3) Böylesi durumlarda hata yapmak kaçınılmaz olur.

Kuşkusuz ki, iş yapan her insan, hata da yapacaktır. Hata yapmamayı, iş yapmamakla garanti altına almayı düşünen bir kişi büyük yanılgı içindedir. İlke-miz; hata yapmamaya özen göstermek, başarısızlığa uğramaktan korkmamak ve bunlardan gerekli dersi çıkarmak.

Bu seviyeye yetmez

'70'li yıllardan buyana geçen süre içinde, yaşanan iki büyük yenilgi ve yirmi yıla yakın pratik deneyime karşın, Türkiye devrimci hareketi, bugün ulaşması gereken seviyenin çok gerisindedir. Dogmatizm, bu gelişmeyi önleyen önemli öge olarak, bugün de bütün ciddiyetini korumaktadır. Bırakalım programda yapılacak değişiklikleri, en basit siyasal bir saptamada bile yapılmak istenen değişiklik, örgütlerin muhafazakar kesiminin hismine uğrar. Geri bilinçlerin duygularına hitap edilerek, gelişme engellenmeye çalışılır: Bu muhafazakar dogma-

tik kesimlere göre, oluşturulan ilk teoriler Kuran'ın kutsal ayetleri gibidir. Ona dokunanlar da kâfirdir.

Teori olayına böyle yaklaşmak, Marksist bilgi teorisinden bihaber olmak demektir. Marksizmi, emperyalizm ve proleter devrimleri çağına uyarlamaya çalışan ve dönemin dogmatikleriyle amansız bir mücadele yürüten Lenin, bu konuda şöyle der:

"Biz Marks'ın teorisini, bitirilmiş ve dokunulmaz bir şey olarak asla görmüyoruz; tersine bizim inancımıza göre, bu teori yalnızca sosyalistlerin, yaşamın gerisinde kalmak istemiyorlarsa, her yönde daha da geliştirmek zorunda oldukları bilimin temelini atmıştır. Bizim kanımızca, Marks'ın teorisini bağımsız olarak daha çok geliştirmek, özellikle Rus sosyalistleri için zorunludur. Çünkü bu teori, yalnız ayrı ayrı İngiltere'de, Fransa'da olduğundan başka türlü, Almanya'da Rusya'da olduğundan başka türlü uygulanan genel ilkeleri verir." (4)

Bugün, Türkiye devrimci hareketinin kavraması gereken en önemli sorun, eski teorilerin artık yaşamın gerisinde kaldığıdır. Eğer mevcut tıkanıklık aşılacak ve dağınık güçler toparlanmak isteniyorsa, işe buradan başlanılmalıdır. Bugün birçok örgüt, bu zor ama canalıcı olan görevden alabildiğine uzaklaşmakta ve varlıklarını devam ettirebilmek için, "yeni kuşaklar" edebiyatı yapmaktadır. Yeni kuşakların örgütlenmesi iyi bir şeydir. Ama, varolan bu çelişkinin de görülüp çözülmesi gerekir. Bugün, geçmişin deneyimli kadroları esas itibarıyla örgütsüzdür. Varolan örgütlerin hiçbirine yanaşmamaktadır. Bunların durumunu "bittiler", "yıldılar" biçiminde açıklamak, hiç ama hiçbir şeyi çözmemektedir. Bu kesimin en büyük sorunu, siyasal sorunlarda takınılacak ciddi tavırlar ve güven sorunudur. Örgütler, partiler dışındaki bu kesim, onlardan öğrenilmesi gereken önemli birikimlere sahiptir ve bu mutlaka gerçekleştirilmelidir. Genç kuşaklara gelince;

bunlar düzenden hoşnut olmayan ve bütün içtenlikleriyle, aktif savaşıma atılan kesimdir. Harekete bu kesimin katılması iyidir, ama bunlar önemli derecede deneyimsizdir. Dahası bunların önemli bir kesiminin, geçmişten haberleri bile yoktur. Bugün birçok örgüt, bir dizi hatalı görüşlerine karşın bu kesimleri çevresinde toparlayarak, kitle sayısını biraz daha artırmaktadır. Eski hatalar ve anlayışlar düzeltilmediği sürece, bunun pek bir anlam taşımayacağı ve bir anda eriyip gideceği açıktır. Bu konuda çok yakın geçmişimizden öğrenmeliyiz. Siyasal çizginin, tayin edici olduğunu akıldan çıkarmamalıyız.

Kötü hekim, öldüren reçete

Teori ve bunun pratikle olan ilişkisi sorunu ele alınırken, dogmatizm, kendi pratiğinden öğrenme ve bunun dersleri ışığında daha ileri noktalara varma sorunu-na sırt döner. Çünkü o, daha önceden eline tutuşturulmuş olan teorinin nesnel gerçekliğe uyup uymadığına bakmaz. Onun için tek amaç, mutlak doğru olarak gördüğü teoriyi uygulamaktır. Mao, pratiğin doğurduğu sonuçları hesaba katmayıp, yalnızca amaçtan hareket edenler için şöyle der:

"Bir insan, yalnızca amaçtan hareket eder ve yaptıklarının ne sonuç doğuracağını düşünmezse, habire reçete yazan ve yazdığı reçeteler yüzünden kaç hastasının öldüğünü aklına bile getirmeyen bir hekime benzemez mi? Ya da yalnızca bildiriler yayınlayan, ama bunların uygulanıp uygulanmadığına aldırmayan siyasi bir parti düşünelim. Doğru bir tutum mudur bu? Burada iyi niyetten söz edilebilir mi? Hiç kuşkusuz, sonuçlar daha önceden hesaba katılmış olsa bile, hatalar yapılabilir. Ama gerçekler, sonucun kötü olduğunu kanıtladıktan sonra da bildiğini okumaya devam eden bir kimsenin, iyi niyetli olduğu söylenebilir mi? Bir partiyi ya da hekimi değerlendirirken, pratiğe yani sonuca bakmalıyız." (5)

Pratik sorunu ve bunun teoriy-

le olan ilişkisi, çeşitli çevrelerce kavranmamaktadır. Sözümona teorinin önemi dile getirilmeye çalışılır. Ama bu konuda pratiğin tayin edici önemi hemen yadsınarak, materyalizmden uzaklaşılır. Lenin'in "devrimci teori olmadan devrimci hareket olmaz" sözünün, neyi ifade etmek için söylendiğini kavrayamazlar. Oysa, materyalist bilgi teorisi açısından canalcı olan sorun, doğru fikirlerin ve teorilerin nereden geldiğidir. Gökten zembille inemeyeceğine göre, maddi bir zemin-den kaynaklanması gerekir. Ki, bu maddi zemin de pratikten başka birşey değildir.

"Bilgi pratikle başlar; teorik bilgi, pratik aracılığıyla edinilir ve yeniden pratiğe dönmek zorundadır. Bilginin etkin işlevi, kendini yalnızca algısal bilgiden, ussal bilgiye etkin sıçrayışta göstermez; aynı zamanda daha da önemlisi, kendini ussal bilgiden devrimci pratiğe sıçrayışta da göstermek zorundadır. Yeryüzünün yasalarını kavrayan bilgi, yeniden dünyayı değiştirmenin pratiğine yöneltilmeli, yeniden üretim pratiğine, devrimci sınıf mücadelesinin ve devrimci milli mücadelenin pratiğine ve bilimsel deney pratiğine uygulanmalıdır. Bu, teoriyi sinama ve geliştirme sürecidir, bütün bir bilgi sürecinin sürdürülmesidir." (6)

Materyalist bilgi teorisini kavrayamayan dogmatizm, bilgi sürecini kesintiye uğratar. O, sadece eldeki mevcut teorinin pratiğe uygulanması gerektiğiyle yetinir. Halbuki gerek eldeki ilk bilgi ve gerekse de bundan sonra oluşturulacak olan bilgiler, pratiğin ürünüdürler. Ayrıca, bir teorinin pratiğe uygulanma süreci, aynı zamanda yeni teorilerin başlangıç sürecini içermektedir.

Mao'nun kavrayışı, salt askeri bakış açısı değildi.

Hem revizyonist, hem dogmatik

Dogmatizm eleştirilirken, dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan birisi de, revizyonizmin gözden kaçırılmamasıdır. Çünkü, sözümona onlar da dogmatizmi eleştirirler. Ama, onların asıl amacı marksizm - leninizmin, evren sel ilkelerini çarpıtmaktır. Bazı insanlar, revizyonistlerin de şablöncü olabileceği gerçeğini kavrayamamaktadırlar. Bunun anlaşılması için, çok orijinal örneklerle gerek yoktur. Yine ülkemiz devrimci hareketinin durumuna gözetmemiz yeterlidir. Örneğin, "Sovyetler" Birliği, onlar kez politika değiştirdi. Her gelen, bir öncekine veryansın etti. Fakat yine de ne hikmetse, ne "Sovyetler" in "sosyalistliğine" hallel geldi, ne de ülkemiz de buna bağlı olarak, politika değiştirenlerinkine... Şablonculuk, öyle kronik bir halde ki, bu güçler "Moskova'da yağmur yağıyor dense, hemen Ankara'da şemsiye açmaya" çalışıyorlar. Kendi beyinleriyle düşünüp politika üretme yerine, hazır reçetelerle hareket etmeyi tercih ediyorlar.

AEP revizyonizmi ve onun uzantılarına gelince: Bunların durumu da diğerlerinden çok farklı değildir. Mao'yu reddetme tavırları üzerinde durursak, müthiş

bir şablonculuk ve formel mantık örneği sergilemişlerdir. Kuran'a el basar gibi, Mao üzerine yemin edenler, en çok kendilerinin "Maocu" olduğuyla övünenler, Tiran'ın bir tavırla tam zıddına dönüştüler. Mao sorununa yaklaşımlarındaki ölçüt, Sovyetler Birliği'nin sosyalizmi inşa tecrübeleridir. Bakıyorlar, Çin'deki herhangi bir uygulama, Sovyetler'den farklı mı olmuş? Tamam, bu iş burada biter. Çünkü, ya Sovyetler'deki doğrudur ya da Çin'deki. Farklı yapılardan dolayı, bu değişik siyasetlerin gündeme geldiğini ve ikisinin de doğru olduğunu, olabileceğini kavrayamıyorlar.

Lenin'in, "sömürücülerin oy haklarından yoksun olmaları, dikkat edelim özsel olarak bir Rus sorunudur, yoksa genel olarak bir proletarya diktatoryası sorunu değil" (7) biçimindeki uyarısına rağmen; Mao'nun, Çin'in özgül koşullarından hareketle, milli burjuvaziye karşı izlediği politikayı eleştirenler ve buradan belirli teoriler yaratıp, Mao'yu reddederler, hem revizyonist hem de dogmatiktirler...

Enternasyonal içerik, milli biçim

Proleter devrimler tarihine, ismini altın harflerle yazdıran Çin Devrimi'nin en büyük başarı şansı, belki de başında marksizm-leninizmin evrensel ilkelerini Çin'in somut koşullarına uyarlayan ve Çin tarzıyla hareket eden, Mao gibi bir otoritenin bulunmasıydı. ÇKP içinde, başından beri sağ ve 'sol' oportünist çizgilere karşı savaşım yürüten Mao Zedung, bütün siyasetlerini Çin gerçekliği üzerinde üretmiştir. O, dönem dönem Stalin'in ve Komüntern'in Çin'e ilişkin, bazı hatalı önermelerine rağmen, otorite hayranı bir tavırla, bu önermelere gözü kapalı bir şekilde sarılmamış, tam tersine bunları eleş-

FİLİPİN YENİ HALK ORDUSU: Ülke şartlarına uygun halk savaşı stratejisi.

tirmiş ve kendi özgüllüğüne uygun siyasetini üreterek, devrimini zaferle taçlandırmıştır.

Mao'nun bu konudaki mantığı, şu paragrafta çok güzel ifade-sini bulmaktadır.

"Komünistler Marksist oldukları için enternasyonalisttirler; ama, Marksizmi pratiğe geçirebilmemiz için, onu ülkemizin somut özellikleriyle kaynaştırmamız ve ona milli bir biçim kazandırmamız zorunludur. Marksizm-Leninizmin büyük gücü, ayrı ülkelerin somut devrimci pratikleriyle bütünleştirilmesinde yatmaktadır. Çin Komünist Partisi açısından sorun, Marksizm-Leninizm teorisinin, Çin'in somut koşullarına nasıl uygulanacağını öğrenme sorunudur. Çin komünistleri, büyük Çin milletinin tıpkı etle kemik gibi ayrılmaz bir parçasıdır; eğer Marksizmden, Çin'in özelliklerinden kopuk bir biçimde söz ederlerse, ortaya yalnızca soyut bir marksizm, kof bir marksizm çıkar. İşte bu yüzden, marksizmi Çin'in canlı bir gerçekliğine dönüştürmek, marksizmin pratikteki her yansımasını, Çin'in vazgeçilmez özellikleriyle donatmak, başka bir deyişle, marksizmi Çin'in somut özelliklerine uygun bir biçimde uygulamak, bugün bütün partinin kavraması ve hızla çözmesi gereken bir sorun olmaktadır.

Yabancı taklitçiliğine son verilmeli. Boş ve soyut sözlerden vazgeçilmeli, dogmacılık bir yana bırakılmalı ve bütün bunların yerini, Çin halkının çok sevdiği diri ve canlı Çin üslubu almalıdır. Enternasyonalist içeriği, milli biçimden koparmak, enternasyonalizmi zerre kadar anlamayanların tutumudur. Biz, tam tersine bu ikisini birleştirmek istiyoruz. Bu konuda, saflarımızda ciddi olarak düzeltilmesi gereken önemli yanlışlar vardır." (8)

Mao, ÇKP saflarındaki subjektivizmin iki türü olan, dogmatizm ve dar-deneyciliği, felsefi kökleriyle açığa çıkarıp, partiyi eğit-

mek amacıyla, ünlü *Pratik Üzerine* adlı makalesini kaleme alır. Makalenin dip notunda, aynen şöyle demektedir:

"Bir zamanlar, partimizde bazı dogmacı yoldaşlar vardı. Bunlar uzun bir zaman 'Marksizm bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur' şeklindeki gerçeği, inkar ederek ve insanları Marksist eserlerden yerli yersiz aktardıkları sözler ve cümlelerle yıldırarak, Çin Devrimi'nin tecrübesini reddettiler. Bir zamanlar bazı deneyci yoldaşlar da vardı. Bunlar, uzun bir zaman kendilerini kendi bölük pörçük tecrübeleriyle sınırladılar. Teorinin, devrimci pratik için ne kadar önemli olduğunu kavramadılar ya da devrimi bir bütün olarak görmediler. Vargüçleriyle, ama önlerini görmeden çalıştılar. *Bu iki türden yoldaşların, özellikle de dogmacıların hatalı fikirleri, 1931-1934 yıllarında, Çin Devrimi'ni ağır kayıplara uğrattı. Ama gene de marksist kisvesine bürünen dogmacılar, epeyce yoldaşın kafasını bulandırmaya devam ettiler.*" (9) (a.b.ç) '*Pratik Üzerine*' yazısı, parti içindeki dogmacılığın ve dar deneyciliğin öznelci hatalarını, özellikle de dogmacılık hatasını marksist bilgi teorisinin bakış açısından, gözler önüne sermek amacıyla yazılmıştı. Yazıya '*Pratik Üzerine*' adının verilmesinin nedeni,

pratiği küçümseyen öznelciliğin dogmacı türünün açığa çıkarılmasına ağırlık tanınmasıdır.

Bu makalede, teori ve pratik arasındaki ilişki sorununda, doğruluğun biricik ölçütü olan toplumsal pratiğin önemi vurgulanır. Diyalektik materyalist bilgi teorisinde, başlıca ve temel bakış açısının, pratiğin bakış açısı olduğu gerçeği, zengin bir anlatım tarzıyla ele alınır. Makale, marksizmin hazinesine kazandırılmış olan, önemli bir eserdir.

Marksist bilgi teorisini, zerre kadar kavramayan dogmatikler ve revizyonistler, Mao'ya tam da bu makalesinden dolayı, dar - deneycilik suçlamasını yöneltiliyorlar. Güya Mao, teorinin önemini yadsıyıp, her şeyi kendi pratiğine bağlıyormuş. Hatta O, Çin'in somut özellikleri gerekçesiyle, marksizm-leninizmi inkar ediyormuş.

Bunun çok basit bir suçlama olduğu açıktır. Mao, hiçbir zaman Çin'in somut özelliklerinin ardına gizlenerek, temel teoriyi inkar etmemiştir. Tam aksine, temel teorinin bütün ülkelerde aynı olduğunu özellikle vurgulamıştır. Bu konuda şöyle der:

"Temel teori, yabancı ülkelerde de Çin'de de aynı olmalıdır. Temel teoride, Çin'e özgü şeylerle Batıya özgü şeyler arasında hiçbir ayırım bulunmamalıdır.

"Marksizm, Batı'da oluşturulmuş bir temel teoridir. Peki öyleyse, biz bu açıdan Çin'e özgü olanla, Batı'ya özgü olan arasında nasıl bir ayırım yapabiliriz? Marksizmi, inkar mı edeceğiz? Çin Devrimi'nin tecrübeleri, marksizmi inkar etmenin, bizim için çok kötü olacağını kanıtlamıştır. Marksizmi inkar etmek, hiç akıl kârı değildir. Bir zamanlar 2. Enternasyonal, Marksizmin temel teorilerini reddetmeye ve revizyondan geçirmeye kalkmış ve bunu gerçekleştirebilmek için de ortaya bazı görüşler atmıştı. Ama Lenin, bu görüşleri tepeden tırnağa çürüttü. Marksizm, evrensel geçerlilik taşıyan genel bir doğrudur. Bunu kabul etmemiz gerekir. Ama bu genel doğ-

ru, her ülkedeki devrimin somut pratiğiyle birleştirilmelidir. Çin halkının, Çin Devrimi'ni zafere ulaştırmasının biricik nedeni, marksizmi benimsemiş ve onu Çin Devrimi'nin pratiğiyle bütünleştirmiş olmasıdır." (10)

Marksizm - Leninizm Türkiyelileşmeli

Daha önce de belirttiğimiz gibi, kendi pratiğinden öğrenmesini bilmeyen dogmatizm, bilgi sürecinin diyalektiğini yarıda keser. O, bilgi sürecinin biri özelden genele, diğeri de genelden özele olan, gelişim seyrinden sadece biriyle yetinir. Mao, 1937 yılında kaleme aldığı '*Çelişme Üzerine*' adlı makalesinde, çelişkinin evrenselliği ve özgüllüğü sorununu inceledi. Dogmatizmin, konuya yaklaşımındaki metafizik anlayışı ortaya koydu ve şöyle dedi:

"İki bilgi süreci vardır. Biri özelden genele, öteki ise genelden özele. Dolayısıyla, bilgi her zaman döngüler halinde ilerler ve (bilimsel yönüme sınıksız bağlı kalındığı sürece) her döngü, insan bilgisini bir adım daha yükseltir ve böylece gittikçe derinleşir. Bu sorunda, bizim dogmacılar şu noktada yanılıyorlar. Bir yandan, çelişmenin evrenselliğini ve şeylerin ortak niteliğini yeterince öğrenebilmemiz için, çelişmenin özelliğini incelemek ve tek tek şeylerin özel niteliğini öğrenmek zorunda olduğumuzu kavrayamıyorlar; öte yandan da şeylerin ortak niteliğini öğrendikten sonra, daha da derine inme-

miz ve henüz derinliğine incelenmemiş ya da daha yeni ortaya çıkmış olan somut şeyleri incelememiz gerektiğini kavramıyorlar. Bizim dogmatikler, çok tembel adamlar. Somut şeylerin özenli bir incelemesine girişmeye yanaşmıyor, genel doğruların gökten zembille geldiğini kabul ediyor, onları tamamen soyut, anlaşılabilir formüller durumuna getiriyor ve böylece insanın gerçeği öğrenme sürecini tamamen inkar ediyor, tersine çeviriyorlar. İki bilgi sürecinin, yani önce özelden genele ve sonra da genelden özele doğru olan iki sürecin, birbirine bağımlı olduğunu da anlamıyorlar. Marksist bilgi teorisini, zerre kadar kavramıyorlar." (11)

Mao, Marksizmin bir dizi sonununda olduğu gibi, bu sorunda da uluslararası proletaryaya önemli deneyimler sundu. Eğer var olan açmazlar giderilmek, dağınık güçler toparlanmak ve hareket, hem teorik hem de pratik açıdan bir üst noktaya sıçratılmak isteniyorsa; her şeyden önce dogmatizm bir yana bırakılmalıdır. Deneyim aktarımı adına yapılan, taklitçilik terk edilmeli. Marksizm-leninizmin genel evrensel ilkeleri, somut koşullarla ustaca birleştirilmelidir. Yani daha açık ve özlü bir deyimle ifade edecek olursak; Marksizm-leninizm Türkiyelileştirilmelidir. Yoksa, yapılan bütün teorilerin ayakları havada kalacaktır.

DİPNOTLAR

- 1) Mao, cilt 5, sf: 498
- 2) Mao, cilt 5, sf: 372
- 3) Mao, cilt 1, sf: 389
- 4) Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, sf: 165
- 5) Mao, Kültür ve Sanat Üzerine, sf: 78-79
- 6) Mao, cilt 1, sf: 388-389
- 7) Lenin, Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, sf: 44
- 8) Mao, Kültür ve Sanat Üzerine, sf: 14-15
- 9) Mao, cilt 1, sf: 376
- 10) Mao, Kültür ve Sanat Üzerine, sf: 103-104
- 11) Mao, cilt 1, sf: 406

"EV SANAYİSİ" PROLETARLERİ: KADINLAR

İksirden Tatlı Zehir

Devlet, özel mülkiyet ve aile varoldukça, kadın sorunu da varolacaktır. Bu temel gerçeğin unutulmaması önemli. Kadın hareketinin uzun soluklu olabilmesi için, özel mülkiyete karşı savaşımlı programına koyması, ilk koşuldur.

Muzaffer ORUÇOĞLU

Kadına karşı en güçlü saldırı, Ortadoğu'da ortaya çıkan üç büyük semavi dinden geliyor. Bu dinlere göre kadın, Adem'in ege kemiğinden yaratılmıştır. Üstelik, ege kemiğinin de eğri tarafından. Bu bakımdan, kadını doğrultmak olası değildir. Doğrultmaya kalkışsan kırılır. İnsanoğlu'nu cennetten yeryüzüne de sürdüren kadındır. Cennette uzun saçlarıyla çırlıçıplak dolaşırken, yasak meyveyi ilk yiyen ve Ademî de yemeye özendiren kadındır. Cennetin haşmetlisahibi Cenab-ı zül Celal, bu nedenle, yeri göğü inleyen o öd çatlatan sesiyle, kadına şöyle bağırır: "Gebelik zahmetini fazlasıyla çoğaltırım, ağır evlat doğuracaksın ve sen kocana bağlı olup, o da sana hükmedecektir."

Peygamber Muhammed'e göre ise, "dünya bir metadır. Dünya metanın, en hayırlısı da iyi kadındır." Kuran erkekleri, cehennemle korkutup cennete özendirirken, kadını, yani bu en hayırlı metayı, ballı bir incir gibi erkeğin nefesine durmadan sunar. Sık sık şu ödül cümlelerine yer verir: "Orada tertemiz kızlar bulacaklar", "Çadırların içinde beyaz tenli, kara gözlü huriler vardır" (Vakıa suresi), "bahçeler, üzüm bağları, memeleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar ve dolu kadehler vardır" (Nebe suresi) vs. vs. Büyük kervan ticaretini ellerinde tutan kabile şeyhlerinin çölde sığındıkları cennet, çölün parlak ay ışığı altında

gülümseyen yaşıt kızların, delirmiş çifte tomurcuklarıdır. Hiç kimse, en tatlı hazzın kaynağı olan bu "hayırlı meta"nın yerinde olmaz istemez. Musa'nın kavmi her sabah, "tanrım beni kadın yaratmadığın için sana şükürler olsun" diye dua eder.

Kuşkusuzadı-na kadın denilen, bu "cehennem kapısı"na

karşı, öteki dinler de saldırı halindedir. Kadim Hind hukukunda kadın, kara bir keçiden ayrımsızdır. "Manu" yasası kadını, çocukken babasının, evlenince kocasının, dul kalınca da oğlunun mülkü olarak görür. Veda'lar, kadını kasırgadan, ölümden, zehirden ve yılanlardan daha beter bir nesne olarak görür. Budizmin babası Buda, "kadını dine kabul etmeseydik Budizm saf bir şekilde uzun asırlar devam ederdi. Fakat, artık kadın aramıza girdikten sonra, bu dinin uzun yaşayabileceğini sanmıyorum" diye yakını.

Kara fırtınanın kopuşu

Sınıfların ortaya çıkışı, yeryüzünde kadına karşı güçlü bir kara fırtınanın ortaya çıkışıdır. Bu fırtına, her ça-

CENAB-İ ZUL CELAL: "Sen kocana bağlı olup, o da sana hükmedecektir."

ğın nice ileri kafalarını etkilemiş, yedeğine alıp sürüklemiştir. Platon, tanrısına, kendisini kadın değil, erkek yarattığı için şükreder. Herisiodos, "kadına kanan kişi, dolandırıcılara kanmış bilsin kendini" der. Ona göre, Pandora kutusunu açıp, tüm kötülüklerin yeryüzüne yayılmasına yol açan kadındır. Aristo, "Erkekler dişi arasında, erkek doğadan üstün, dişi aşağı ve uyruktur" görüşünü savunur. St. Thomas, J.J. Rousseau gibi ünlü düşünürler, kadını ikinci bir unsur olarak görürler.

Meta, sahibine itaat etmelidir. Onun direktiflerine harfiyen uymalıdır. Sahiplik ve mülkiyet duygusu, metada ilkin itaat arar. Tartışmasız, taş dilsizliğinde, sağır bir itaat. Sahibiyle çatışma eğilimi gösteren her meta, onun dikkatini ve düşmanlığını

üzerine çeker. Bu bakımdan en tehlikeli meta, bilinci olan metadır. Kadın, metalar aleminin başındaki altın tacın pırlantasıdır. En göz alıcı, en değerli metadır. Bu metanın, insanlığın yarısının düşmanlığını üzerine çekmesinin nedeni, en başta, başından bilinç ögesini taşıması nedeniyledir. İşte onu, Manu'nun deyişiyle "kararsızlık çıkmazı, ahlaksızlık tapınağı, binlerce cilve serpili bahçe, yarılgılar toplamı, göğün kapılarını insana kapayan set, cehennem alev, ağzı, yalan çiçekleriyle dolu sepet, ikirden tatlı zehir, ölümlüleri değersiz dünyaya bağlayan zincir, tek kelimayle kadın" haline getiren şey, onun kellesindeki bu belalı bilinçtir.

Kadına karşı böylesine kara, mantıksız ve cinni bir kelleye yürüyen dünyayı kadın nasıl durduracak, nasıl sigaya çekip altedecektir? Her şiddetli saldırı, o denli şiddetli bir savunma ile kırılabilir. Kadının geçmişindeki direniş, bu ağır saldırıyı göğüsleyebilecek güçte miydi? Son üçyüz yıl içinde ortaya çıkan, kadınların kitlesel demokratik hareketlerini küçümseyemeyiz. Ama, bu denli ağır bir tarihsel baskı altında kalan kadınların, çok güçlü ve yaygın bir savaşıma ve örgütlenmeye girdiklerini de söyleyemeyiz. Tarihte kadın hareketi, asıl olarak burjuvazinin yükselme çağında, burjuva demokratik hareketin yedeğinde, ve onun bir parçası olarak, tarih sahnesine çıkmıştır. Fransız ihtilali'nde, kadınlar çok ciddi kitlesel bir vurucu güç haline gelmiş, devrimci terörün ateşli savunucuları olarak tanınmışlardır. Bu, feodal aristokrasinin ve kilisenin cizvitvari sağır baskısına karşı kadınların birikmiş ihtilalci öfkelerinin patlayışıydı. Kadınlar, burjuva ihtilallerine kendi bağımsız güçlü örgütleriyle katılma yeteneğini yeterince gösterememelerine rağmen, dağınık yığınlar halinde, burjuvazinin saflarında gayretle savaştılar. Kurtuluşlarının, asgari ve azami programlarını hiçbir zaman net bir şekilde koyamadıkları ve böylesi programlar etrafında kitlesel, bağımsız, güçlü, demokratik örgütlenmelere gide-medikleri için ve sistemli militan bir mücadele hattında sonuna kadar yürüyemedikleri için, en temel demokratik haklarını, burjuvazinin ihtilalci

Zincirlerini henüz kırmış değiller.

döneminde elde edemediler. İhtilalde kadınları yedeğine alan, onları sokaklarda bir vurucu güç olarak seferber eden burjuvazi, onların örgütlü, bilinçli baskısını ensesinde hissetmeyince, küçük kırıntıların dışında, hiç bir hak tanımadı.

Burjuvazinin gericileştiği, proletaryayla savaşa başladığı dönemde ise, demokratik kadın hareketi, temel hakların kazanılması yolunda burjuva iktidarlara yöneldi. Bu kez, proletaryanın doğal müttefiki haline gelen kadın hareketi, örgütlenmede ileri adımlar attı. Sınıf bilinçli proletarya ona elini uzattı. "Gel birlikte mücadele edelim. Benim programım gerçekleşmeden sen kurtulamazsın" dedi. Önderliğini, orta sınıflardan gelen kadınların yaptığı feminist hareket, yani demokratik kadın hareketi, proletaryaya bir türlü güvenemedi. Çünkü aynı sınıfın yarısı, kadın olan diğer yarısını baskı altında tutuyordu. Evin burjuvazisiydi ve ev içi imtiyazların kaldırılmasına pratikte pek yanaşmıyordu. Teoride iyiydi, hoştu ama pratikte evin egemeni, kapitalist kapitalistiydi. Sınıf bilinçli proletarya, kadına çok net bir şekilde şunu diyemiyordu: "Benimle birlikte hareket et, ama bağımsız olarak örgütlen. Programını, stratejini, taktiklerini sapta ve tüm dünyaya ilan et. Senin asıl düşmanın sınıflı toplum ve burjuvazidir. Ama sen bana karşı da mücadele etmek zorundasın. Çünkü,

ataerkil kültür ve geleneğin etkilerini tam anlamıyla hayatımdan ve davranış hattımdan atmış değilim."

Kadın hareketi, temel haklardan bazılarını yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde elde edebildi. Bu hakların genişlemesi bundan sonra giderek hızlandı. Günümüzde kadın hareketi krizini ve sessizliğini yaşıyor. Ufku dar olan bir hareket, düzen sınırları içinde durumuna makul bir çözüm arayan demokratik-reformist bir hareket, belli başlı reformların elde edilmesiyle elbette ki hızını kaybedecekti. Bugün, özellikle ileri kapitalist ülkelerde kadın hareketi pörsüme, şaşkınlık ve sağırlık dönemini yaşıyor. Hareketin zıvanadan çıkan kanadı, çatışmayı erkek kadın zıtlığı üzerine inşa etmeye çalışmaktadır. Koca yumruğunun gazabına düşer olanlar, hiçbir erkekte aradığı mutluluğu bulamayanlar, lezbiyenler vs. genellikle bu uç kanatta yer alıyor. Fakat, kadın hareketinin içinde bulunduğu bu kriz ve arayış geçicidir. Sınıflar ve sınıf savaşımı var olduğu müddetçe kadın hareketi var olacaktır. Kadınlar zincirlerini henüz kırmış değiller.

Beyine çivilenecek gerçek

Devlet, özel mülkiyet ve aile varoldukça kadın sorunu varolacaktır. Bu gerçeği, her kadın beynine çivilemek zorundadır. Hareketin uzun soluklu olabilmesi için, programına

özel mülkiyete karşı mücadeleyi koyması şarttır. Tarihsel deneyim ve varolan durum, bize neyi gösteriyor? 1- Gelecekte nikahın tamamen ortadan kalkacağını, klasik evliliğin yerini aşk arkadaşlığının alacağını; 2- Doğumun teknolojiye devredileceğini ve kadının doğum acısını tatma zevkinden mahrum kalacağını 3- Kadının kendi çocuğunun bakıcısı ve eğitici olmaktan çıkacağını, çocuk bakıcılığının angarya ol-

Koca dayagını besleyen militarist devlet gücü.

maktan çıkarak piyano çalmak, balık avlamak gibi özel bir zevk dalı haline geleceğini; 4- Genel ve yaygın bir "sanayi" dalı olan ev içi aşıcılığın ve temizlikçiliğin, kollektif hizmet kurumlarına kayacağını; 5- Aşkın ve birlikteliğin güçleneceğini; cinsel birleşmelerin, arzuya ve içtenliğe bağlı olarak, her türlü toplumsal kural ve yasaklardan, özel mülkiyet güdülerinden, çıkar hesaplarından, bir nevi bekaret kemeri olan "namus bekçiliğinden" azade olarak, sohbet derecesinde doğallaşacağını, yani tabu olmaktan çıkacağını, vs. vs. gösteriyor.

Kadınların kurtuluşu, işte bu tip gelişmelere bağlı olarak çok uzun bir zaman dilimi içinde gerçekleşecektir. Ama onlar her ülkede, kendi devrimci demokratik yığınsal örgütlerini kurmak, proletaryanın yanında, bizzat iktidar mücadelesine katılmayan bir kadın kitlesinin, yarın, "bana iktidarda çok az yer verdiler, taleplerimizi tam anlamıyla yerine getirmediler" diye yakınmaya hakkı yoktur. Her şeyden önce, "ben kendimi kurtarmalıyım" saplantısından kendisini kurtarmalıdır kadın hareketi. Toplumu kurtuluşu uğruna mücadele etmeyen, perspektifini sadece kendi sorunlarıyla sınırlayan bir hareket, kendisini kurtaramaz. Bununla birlikte, kadın hareketinin "proletaryanın iktidarı almasından sonra benim mücadele görevim sona eriyor, bana, proletaryayı

desteklemekten başka bir şey kalmıyor" şeklinde düşünmesi de yanlıştır. Kadın kitlesi, proletarya iktidarı döneminde kendi bağımsız örgütünü güçlendirmek, bu iktidara karşı, tarihsel ilerleyişinde onu desteklemek, hatalarına karşı ise mücadele etmek şeklinde, ikili bir taktik izlemek zorundadır. Proletaryanın mutlak direktifi altına geren bir kadın örgütü, bağımsız inisiyatifini ve yaratıcılığını zamanla yitirir. Kaldı ki sınıf bilinçli proletarya böyle bir talepte bulunmaz. Onun kendi proletar kadın kolunu kurma hakkı vardır. Ama genel demokratik, kitlesel kadın örgütünü zorla kendi direktifi altına alarak, kendisine ram etme hakkına sahip değildir. Bu demokratik örgüt içinde çalışmak, onu yönlendirme çabası içinegirmek proletaryanın hakkıdır. Ama, bir kızıl ordu gibi, onu kumandası altına alamaz. "Herşeyi ben bilirim, tek yanılmaz benim" anlayışıyla hareket eden bir sınıf kesinlikle gaf içindedir.

Kurtlar sofrası bir toplum

Toplumun yarısı kadındır. Kadınların önemli bir bölümü de proleterdir. Proleter kadınlara, proleter erkeklerin politik, ideolojik ve örgütsel zeminini aynı olmasına rağmen, bir çok noktalarda sorunları farklıdır. Daha önce belirttiğim gibi, proleter bir ailede de erkek burjuva, kadın ise pro-

leterdir. Kadın, "ev sanayinin" biricik emekçisidir. Bu bakımdan proleter kadının, sadece kapitalizme karşı değil (bu onun esas görevidir), aynı zamanda ataerkilliğin derin etkilerini ruhunda taşıyan proleter erkeğe karşı da bir mücadele görevi vardır. Demokratik kadın örgütlerinde, proleter kadınların yönetiminde genel faaliyetlerde aktif görevler almaları, canlılık, tutarlılık ve kararlılık açısından çok önem-

lidir. Günümüzün demokratik kadın hareketinin, çıkmazlara girmesinin nedenlerinden birisi de budur. Önderliğin tamamen, burjuva-demokrat ya da liberal-burjuva kadınların elinde olması...

Bugünkü toplam, korkunç bir kurtlar sofrasına benziyor. Aileler, kâr yasasının hükümlerini sürdürdüğü bu çirkef sofradan bir şeyler kapmanın yarışı ve hırsı içindeler. Bu kurum, bir yandan dumura uğrarken, bir yandan içine kapanıyor, endişe vekör bir hırsla yoğruluyor, yıkılmanın ve zenginleşmenin arasında çığlık atarken, bencilliği kutsal, vazgeçilmez bir ilke haline getiriyor. Kurtlar sofrasındaki çelişkiler, gerginlikler, çatışmalar olduğu gibi aileler içinde de yankısını buluyor. Sonuçta aile denilen bu kurum, mülkiyetin bu eski kalesi seri bir halde kadın katiller, erkek düşmanı feministler, lezbiyenler, orospular, isterik homolar vs. üreten bir fabrika gibi çalışıyor.

Sonuç gayet açıktır. Kadınlar proletaryadan öğrenmeli, kendi güçlerine güvenmeli, örgütlenerek proletaryanın yanbaşı, mücadele okyanusunu şevkle dalmalıdır. Bileklerdeki bileziklerin ya da kulaklardaki parlak güvercin kamı gibi ışıltıya yansıyan kılıç demirine çevrilmesi gerektiği bir çağda yaşıyoruz. İksirden tatlı zehir, düzenin gırtlığına akmak zorundadır. Aksi taktirde kurtuluş "haram"dır.

PROLETARYA, DİKTATÖRLÜK VE DEMOKRASİ-I

Sınıf savaşımını kabul etmek yetmez

Marksist-Leninist olmanın kıstası, sınıf savaşımını kabul etmek değil. Sorun, bunu proletarya diktatörlüğünü kabulle bütünleştirmek. Sınıfların tümünden kaldırılması ve sınıfsız toplama geçişin yolu buradan geçer. Öte yandan, bugün proletarya diktatörlüğünün kabulü, sınıf savaşımını bu diktatörlük koşullarında da kabule var dırmak şart.

YALÇIN ALEV

Proletarya diktatörlüğü sorunu Marksizm-Leninizm ile her tür revizyonizm arasındaki savaşımın odak noktasını oluşturur. Mao, isabetli şekilde, "bu sorunda yeterince açık olmamak revizyonizme götürür." der. Bu yazıda "proletarya diktatörlüğü" sorununun genel yönlerine kısaca değinilecek.

Marks, Engels, Lenin dönemi

"Sınıf savaşımını kabul etmeyi, proletarya diktatörlüğünü kabul etmeye vardırır"lar (1) Marksist-Leninist olarak değerlendirilirlerdi. Mark, Engels, Lenin açık olarak, sınıf savaşımını kabul etmenin bilimsel sosyalist olma anlamına gelmeyeceğini vurgulamıştır. Sınıf mücadelesinin kabulüyle, "burjuva düşünce" ve "burjuva siyaset" sınırlarının dışına çıkılamayacağını, bilimsel sosyalizmi sınıf mücadelesi derekesine düşürmenin, içeriğini boşaltmak, "kesip biçmek", anlam-sızlaştırmak ve burjuvazi için benimsenir duruma sokmak olduğunu belirtmişlerdi. Proleter devrimciliğin merkezine, sınıf mücadelesinin kabulünü, proletarya diktatörlüğünü kabul etmeye vardırıp, vardiirmamayı koymuşlardı.

Marks şöyle diyordu:

".... Modern toplumda sınıfların varlığını ve bunlar arasındaki savaşımı keşfetmiş olmak şerefi bana ait değildir. Burjuva tarihçileri bu sınıf savaşımının tarihi yapısını benden çok önce açıkladılar. Benim yeni olarak yaptığım sadece şunları kanıtlamak olmuştur:

"1- Sınıfların varlığı, sadece üretimin gelişmesindeki belli tarihi aşamalara bağlıdır. 2- Sınıf savaşımını kaçınılmaz olarak proletarya diktatörlüğüne yol açar. 3- Bu diktatörlüğün kendisi, sadece tüm sınıfların ortadan kaldırılmasına ve sınıfsız topluma geçişi meydana getirir." (2)

Bir dogma ve kalıplar yığını değil, yaşayan, canlı, gerçek ve bilimsel bir öğreti olan Marksizm-Leninizm, tarihsel gelişim içinde ortaya çıkan yeni sorunların çözülmesi, uluslararası proletaryanın tarihsel deneyiminden çıkarılan dersler ile sürekli gelişmiştir. Proletarya bilimi Mao'nun nitel katkılarıyla, yeni bir seviyeye ulaşmıştır. Bunu anlamayanlar, Marksist bilgi teorisinden bihaberdir. İnsan düşüncesinin, gelişiminin pratikle orantılı olduğunu anlamıyorlar. Her şey gibi, Marksizm-Leninizm de ilerliyor ve her türden burjuva görüşlere karşı, mücadele içinde geliyor.

Sormak gerekiyor: Lenin ve Stalin'le birlikte, Marksizm yeni bir şey kazanmamış mıdır? Gelişmeyi ancak skolastik, dinci doktriner kafalar görmeyebilir. Ancak onlar yukarıdaki soruya "evet" diyebilirler.

Marks ve Engels, sorunu açık koydu: "Bizim görüşlerimiz bir dogma değil bir eylem kılavuzudur", "biz söylediklerimize tamamlanmış şeyler olarak bakmıyoruz." Sormak istiyoruz: Dogmatiklere en güzel yanıt bu değil mi?

Ne olduğumuzun kriteri ne?

Bugün Marksist-Leninist olmanın temel kriteri, Marks ve Engels döneminde ortaya konulanla sınırlandırılmaz. Böyle bir yaklaşımın gözü, Marks ve Engels sonrası tarihsel döneme, uluslararası proleter hareketin tarihsel deneyimine kapalıdır. Bili-min kolunu kanadını kıran ve onu bayat, cansız bir ayetler yığınına indirgeyen, ilkel bir yaklaşımdır. Marksist-leninistliğin temel ölçütü, Mao ile ulaşılan yeni düzeyi yakalayabilmektir. Daha özlü ifade edersek: Sınıf mücadelesinin ve proletarya diktatörlüğünün kabulü ile sınırlanamamak, bunların yanısıra proletarya diktatörlüğü altında sınıf savaşımının objektif bir gerçek olduğunu

Proletarya, devrimini sosyalizmin tüm dönemi boyunca sürdürmelidir.

anlamak, tüm sosyalizm dönemi boyunca antagonist sınıf çelişkileri ve bundan kaynaklanan savaşımın varolacağını kavramaktır. "Bugün Marksist-Leninist olmanın temel kriteri nedir?" sorusuna, verdiğimiz bu yanıtı benimsemeyenler, proletarya diktatörlüğünün gerekliliğini nasıl açıklayacaklar? Mao'nun bu canalıcı, belirlenici katkısını anlamayanlar, Leninist devlet öğretisinin en öz lü ifadesi olan, "devlet uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının ürünüdür" gerçeğini de tahrif etmektedirler. Sosyalizmi, uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarıyla bağdaştırmayanlar ve "sınıfsız sosyalist toplum" safsatasını savunanlar, proletarya diktatörlüğü üzerine ne kadar şatafatlı laflar ederlerse etsinler, hatalı konumdadırlar. Onlar bu görüşleriyle, burjuvaziye karşı çok yönlü savaş ilanı olan proletarya diktatörlüğünü, sosyalizmde gereksiz bir süs düzeyine indiriyorlar.

Proletarya, devrimini sosyalizmin tüm dönemi boyunca sürdürmeli. Burjuvaziyi, her alanda baskı altında tutmak ve çok yönlü direnişini kırmak, bütün eşitsizlikleri ortadan kaldırmanın bir koşulu. Her alanda sürekliliği sağlamış bir savaşımı örgütlemenin, bu yolla, eski toplumun sosyalizmdeki unsurlarının gelişmesini önlemenin ve ortadan kaldırmanın koşullarını yaratma aracı ol-

mayacaksa, proletarya diktatörlüğüne ne gerek var? İstendiği kadar, onun savunulduğu üzerine yemin edilsin, çarpıtma ve revizyonist dejenerasyon saklanabilir mi?

Burjuva-liberal çarpıtmalar

Marks, proletarya diktatörlüğü teorisini de kapitalist üretim ilişkilerindeki gelişme yasalarının analizinden çıkarmıştır. Sınıf savaşımının proletarya diktatörlüğüne götüreceği; objektif gerçeğin ve bundan kaynaklanan gelişmelerin bilimsel açıklamasıydı. Gerçekler gösteriyordu ki, kapitalist toplumdan sınıfsız topluma, devrimci geçiş dönemi vardır. Proletarya diktatörlüğü, bu geçiş dönemine tekabül eder. Bütün sosyalizm dönemi boyunca, proletarya diktatörlüğüne olan gereksinim, sosyalist toplumun bağrında taşıdığı çelişkilerin sonucudur. Burjuvazi yıkılmış ama yok edilmemiştir. Sosyalizmde de onu besleyen, varlığına yol açan maddi bir temel vardır. Bu temel, sürekli geriletilebilir ve gelişmesi önlenemez. Bunu yapmak zorunludur. Fakat bu temel, sosyalizmde bütünüyle yok edilemez. Burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişme, sosyalist toplumun da çelişmesidir. Proletarya diktatörlüğüne olan gereksinme ve proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirmenin zo-

runluluğu, esas olarak buradan ileri gelmektedir.

Proletarya devrimi ve onun temel içeriğini oluşturan proletarya diktatörlüğü konusunda, bugünkü burjuva-liberal söylemin kökleri eskilere dayanır. Bu akımların görüşlerine, büyük bir buluşmuş gibi sarılanların geçmiş tarihsel kaynaklarına, çok kısa da olsa işaret etmekte yarar var.

Bu konudaki saldırı odaklarından biri, Bern Enternasyonalı'ydı.

Proletarya diktatörlüğü lafta kabul ediliyordu. Gerçekte, proletarya devrimi ve diktatörlüğüne, tam bir burjuva içerik yükleniyordu. Burjuva devletin, paramparça edilmesine karşı çıkılıyor, çoğunluk sağlanarak bu burjuva devlette "güçler dengesini emekçiler lehine değiştirerek" (!!) onu ele geçirme stratejisi öneriliyordu. Proletarya diktatörlüğünün "geçerliliği" için, çoğunluk oyu koşulunu dayatarak, burjuva parlamentarist bir yol çiziliyordu. Burjuva parlamentoculuğunu aklayan ve burjuva devlet hakkında iyimserlik yayma misyonu oynayan bu akım, yığınları aldatmaktan başka bir şey yapmıyor. Burjuvaziyi, üretim araçları mülkiyetini ellerinde bulundurmaktan menetmek, yönetimden dışalamak, burjuva devlet cihazının kullanılması ya da sözkonusu düzen sınırları içindeki reformlar yoluyla sağlanamaz. Sömürü düzeninin mihenk taşı olan "kutsal özel mülkiyet"i burjuva devlet aygıtını kullanma yoluyla, bırakalım kaldırmayı, Lenin'in deyimiyile onu "doğru dürüst kısıtlayacak ya da sınırlandıracak reformları bile, asla gerçekleştiremez"ler. Böyle boş hülyalar içinde olanlara Lenin'in yanıtı şuydu:

"... İşte bu yüzdendir ki "sosyalistler" in de yer aldığı bütün koalasyon hükümetlerinde, bu sosyalistler, aralarında son derece dürüst kişiler bulunsa dahi, gerçekte her zaman ya gereksiz birer süs olup çıkarlar, ya da burjuva hükümetinin birer paravanası, halkın hükümete karşı duyduğu öfkeyi kendi üstüne çeken birer paratoner, hükümetin halkı aldatmak için kullandığı birer

araç haline gelirler. Bugüne kadar hep böyle olmuştur; eski burjuva, bürokratik devlet aygıtı kaldığı sürece de böyle olacaktır." (3)

Burjuvazi, iktidardan gönül rızasıyla çekip gitmez. Tarihsel deneyler bu gerçeği çokça kanıtlandı. Burjuva devlet, ancak devrimci zor ile yıkılabilir. Proletarya, egemen güç olarak ancak bu yolla örgütlenebilir.

Nasıl bir demokrasi?

Proletarya, burjuva devlet cihazını paramparça ederek iktidar olabilir. Burjuvaziyi ezmeden, geri dönüş yolundaki bütün çalışmalarını bastırmadan, bunun için devrimi süreklileştirmeden ve her şey gerçekten emekçi yığınların kontrolüne verilmeden, ezilenler için demokrasi olmayacaktır. Doğaldır ki, bu demokrasi de sınıflar üstü değildir. "Saf demokrasi" bir aldatmacadır. Her demokrasi, dayandığı sınıf içindir. Diğerleri açınsansa, diktatörlükten başka birşey değildir. Proletarya demokrasisi, emekçiler için demokrasi; sömürücüler için diktatörlüktür. Burjuvazi kısıtlanmadan, çeşitli biçimlerde baskı altına alınmadan ve direnişleri kırılmadan, proletarya için demokrasi garantiye alınmaz. Herkes için özgürlük olduğunda, zaten artık devlete gereksinim olmayacaktır.

Proletaryanın iktidarını sürdürmesi, elbette zoru içerir. Ama proletarya diktatörlüğünün özü, hiçbir şekilde zora indirgenemez. Lenin'in deyimiyle bu diktatörlüğün özü; "esas olarak bile zordan meydana gelemez." Onun temel özelliği emekçilerin öncüsü proletaryanın yönetici güç olarak örgütlenmesi, sosyalizmi inşa etmesi, proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirerek, sınıfların ortadan kaldırılmasıdır.

Proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü öğretisine karşı yükselen feryatların biri reformculuktur. Bu akım, ilk kez İngiltere'de ortaya çıktı. Akımın atası, İşçi Partisi içinde Fabian adıyla anılan gruptur. Düşüncelerinin ana teması, "değişmenin de-

ROZA LÜXEMBURG: Kautskycilere karşı proletarya diktatörlüğünü savundu.

rece derece olacağı"ydı. Bu teorile-riyle devrimci dönüşümlere, bilinçli müdahale yoluyla köklü ve radikal değişikliklere karşı çıktılar. Sömürü ve zulüm düzenlerinin yıkılması değil, çeşitli reformlarla iyileştirilmesi ve onarılması yolunu amaç edindiler. Bunlara göre, devrim olmadan da tedrici değişikliklerle kapitalizm sosyalizm dönüştürülebilirdi. İngiltere'de doğan bu akım, Almanya'da da revizyonizm biçiminde ortaya çıktı. Teorisyeni, Bernstein'di. Bernstein, Marksizmin devrimci özünü revize ederek boşaltıyordu.

Bazı dönemler için, kullanıma olanağı bulunan parlamenter savaşımı genelleştirip, savaşımın asıl yolu olarak formüle etti. Bu savaşım biçimini, devrimci zoru, burjuva devlet cihazını parçalamayı ve proletarya diktatörlüğünü reddetmenin aracı olarak sundu. Teorinin özünü ifade eden temel şiar şudur:

"Hareket her şeydir, nihai hedef ise hiçbir şey."

Revizyonizm, proletaryanın temel çıkarlarını ve amaçlarını bir yana attı. Emekçi yığınları, kapitalist sistemin yıkılması ruhuyla eğitmek, örgütlendirmek ve savaşımına sevk etmekten alıkoymaya yöneldi. Kendisini, çeşitli anlardaki gelişmelere kuyruk olmakla sınırladı. Bu, günlük çıkar-

ları genel çıkarların önüne geçiren siyasetinin kısa ve özlü ifadesiydi. Bu paslı silahlar, bugün de her türden revizyonist ve reformist akım tarafından kullanılmaktadır. Tasfiyeci, liberal burjuva alternatiflerin kaynağı buradadır.

Düzen içerisinde köşe kapma yarışına giren, burjuva parlamenterliğine sığınan, yasallığı erdem gösterip, devrimci değerlere saldıran "güler yüzlü" ve "demokratik sosyalist"lerimizin türküleri yeni değil. Avrupa "KP"lerinin, ötedenberi oynadığı bayatlamış bu senaryoları, bugün ülkemizde devreye sokmaya çalışan akımlar var. Siyasi iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi değil, burjuva devlet cihazı içinde mevki kapma ve bu yolla, sözümona sağlayacakları çoğunluk üzerinden, proletarya devriminin görevlerini yerine getirme (!) stratejisi izliyorlar. Hangi niyetle yola çıkıyor olurlarsa olsunlar, burjuvazinin yedeğindedirler.

Bu koşullarda, "demokratik sosyalist"lerimizin bayraklaştırmaya çalıştığı Kautsky'nin önerileri de, proletarya ve ezilenler için liberal mevziye oturmıştu. O, Marks ve Engels'in "burjuva devlet mekanizması parçalanmalıdır" görüşüne karşı, reformlarla onarım projesini savunmuştu. Sosyalizme, reformcu dönüşümler yoluyla gitme savunusu, geçi-

şin temel yolu olarak kitle grevini önermişti. Açıkçası, devrimi reddetmişti. Bernstein'e karşı yazdığı bir eserinde, Kautsky şöyle diyordu: "Tam bir rahatlıkla proletarya diktatörlüğü sorunu geleceğe bırakabiliriz." (4)

Kautsky'nin planı, önerdiği kitle grevleri yoluyla devlet gücünü tahrip etmek değildi. Kitle grevlerini şöyle tanımladı: "Onun tek amacı, hükümeti belirli bir sorun üzerinde uysallaştırmak veya proletaryaya karşı saldırgan tavra sahip bir hükümeti, ona karşı daha yumuşak olmayı arzulayan bir diğeri ile değiştirmek." (5)

Yerli malı Kautskyler

● Ülkemizde, bugün aynı planla çalışma sürdürmek için icazet isteyen ve kendilerine egemen güçler tarafından hoşgörülle bakılanlar var. "Buyrun sahneye çıkabilirsiniz" denilen odaklar, oldukça eskilere dayanan bir zemin üzerinde, yükselmeye çalışıyorlar. Karl Kautsky'nin ifade ettiği, şu amacı taşıyorlar:

"Siyasi mücadelemizin amacı geçmişte olduğu gibi, parlamentoda bir çoğunluk elde ederek ve parlamentoyu devletin efendisi durumuna getirerek devletin ele geçirilmesi olarak kalmaktadır. Ama devletin tahrip edilmesi sözkonusu değildir." (6)

Parlamento, bir hakimiyet aracı değil. Burjuva devletin, "demokratik" gösterilmesi için kullanılan bir araç. Şimdilik bunu geçiyoruz. Hakimiyet aracı devlettir! Bizim akıldanelerimiz, parlamentoda çoğunluğu sağlamak için uğraşadursunlar. Ama, hayallerinin gerçekleşmeyeceği bizim açımızdan çok açık.

Burjuva devlete yeni bir biçim verilmesi ve (onun parçalanması değil) ele geçirilmesi yolunu izleyenler; Kautsky'nin proletaryanın "örgütlenmesi", "gelişmesi" ve "yetkinleşmesinde" yasalıcılığın etkili yol olduğu söylemine de harfiyen uyuyorlar.

Anarşistlerin, her türden devlet ve otoriteyi, dolayısıyla proletarya devletini yadsıyan düşünceleri üzerinde durmayacağız. Bugün, asıl tehdit buradan gelmiyor. Bunu başka bir yazıda irdele-

yeceğimiz için, şimdilik geçiyoruz. Ancak, anarşistlerle aramızdaki ayrılık, bir yönüyle, devlet karşısında takınılan tutumdan kaynaklanıyor. Anarşistlerin aksine, işçi sınıfının kurtuluş savaşımızda, modern devlet ve onun kurumlarından yararlanılmasından yanayız. Elbette, ayrılık bu kadarla sınırlı değil. Lenin, kapitalizmden sosyalizme geçişte, Marksist tutumun anarşizmden farkını çok açık vurguladı: Marksistler, "kendine özgü bir biçim olarak devleti kullanmanın, gerektiğinden de yanadırlar. Böyle bir geçiş biçimi, gene bir devlet olan proletarya diktatörlüğüdür. Anarşistler, devleti 'ortadan kaldırmak' onu 'havaya uçurmak' isterler. Tıpkı Nota Bana'nın yazısının bir yerinde, bu görüşü yanlış biçimde sosyalistlere malederek açıkladığı gibi... Sosyalistler yazar ne yazık ki Engels'in bu konuya ilişkin sözlerini çok düzensiz bir şekilde aktarıyor - burjuvazinin mülksüzleştirilmesinden sonra devletin giderek yok olmasını, 'aşamalı olarak uykuya dalmasını' kabul ederler.

"Devlete karşı 'ilke olarak düşmanlık'ı ifade etmek için, bunu gerçekten 'açık' bir biçimde kavramak gerekir.

".... 'Devletçilik', devletçiliğin yadsınmasıyla çatışmaz. Tersine oportünist siyaset (yani, devlet konusundaki oportünist, reformist, burjuvaca tutum) devrimci sosyal-demokrat siyasetle (yani burjuva devlet ve burjuvazinin devrilmesi için devletten yararlanma konusundaki devrimci sosyal-demokrat tutum) çatışır. Bunlar tümüyle farklı şeylerdir." (7)

Marksist-Leninistler, elbette devletin müzeye kaldırılacağı sınıfsız toplumdan yanadır. Bu koşulların yaratılması savaşımını bir an için olsun unutamazlar. Fakat gerçek şudur ki, bizzat bu koşulların yaratılması için devlete ihtiyaç duyarlar. Yani proletarya devletine. Ona, başlıbaşına bir amaç değil, bu koşulların yaratılması için değer verirler. Bundan dolayı, ilke olarak her devlete karşı değildirler. Oysa anarşistler, işçi sınıfı devletine de düşmandırlar. Burjuva devletin parçalanması, proletarya devletinin de yadsınması, "havaya uçurulma-

sı" ve "kabul edilmemesi" gibi, anarşist teorilerle karıştırılmamalıdır. Proletarya devleti, parti ve devletin varlığına yol açan koşulların ortadan kaldırılması için gereklidir. Zaten proletarya diktatörlüğü, bir yanıla tam olarak devlet sayılamaz. Bu bir "politika geçiş dönemi"dir. Devletten, devletin yokolmasına doğru bir gidiştir. Marks'ın deyişiyle bu devlet; "artık kelimenin alışlagelen anlamı ile bir devlet değildir."

Bu devlet, çalışmanın bir zorunluluk olmaktan çıkarılıp, bir zevk ve alışkanlık haline getirilmesi; "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar" ilkesinin hüküm sürdüğü bir topluma; yani tam demokrasi ya da devletsizliğe geçiş için gereklidir. Marks'ın deyişiyle, bu 'tam demokrasi,' demokrasi'nin olmamasına eşittir. Bu bir paradoks değil, fakat gerçektir!" (8) Açıklamıştık; demokrasi bir sınıf diktatörlüğüdür. Demokrasi, herkes için özgürlüğü engeller. Herkes için özgürlük, "demokrasinin ötesinde olan bir düzen"de, yani sınıfsız toplumda gerçekleşebilir. Böyle bir toplum için, proletarya diktatörlüğü zorunlu bir önkoşuldur. Anarşizm, sınıflar olduğu sürece devletin zorunluluğunu kavrayamayan bir görüştür. Bu açıdan, proletarya devletine gereksinimi de anlamaz. Devletsizliğe, bunun kabulü ve kullanılması ile erişilebileceğini kavramaz. Anarşizmle alakalı olan sendikalizm de proletarya diktatörlüğünü yadsır. Sendikalizm genel grev yoluyla işçilerin üretimde kontrolü sağlayarak, kapitalizmi altedebileceğini ileri sürer. Leninist proleter devrim, proletarya partisi ve diktatörlüğü öğretilerine karşı durur.

DİP NOTLAR:

- 1) Marks'tan Mao Zedung'a (Lenin'den aktaran) Thomson, sf:11
- 2) Proletarya Diktatörlüğü Teorisi ve Uygulaması, Bora Yay. sf:11
- 3) (...)
- 4) Devlet ve Devrim, Öncü Kitabevi Yay. sf:100
- 5) Age.sf:97-98
- 6) Age.sf:98
- 7) Proletarya Diktatörlüğü, Yıldız Yay. sf:20-21
- 8) Devlet ve Devrim, Lenin sf:38

SAĞLIK MESLEK LİSELERİ

“Beyaz Melekler”e “Şeytani” Kıskaç

“Sağlık politikasını yürüten ‘beyin’ kadroda, sağlık uzmanı yok!” Sağlık Liselerinin başında bulunan idarecilerin çoğu, İslam Enstitüsü mezunu ya da imam hatip çıkışlı. “Kız öğrenci”lik, çifte baskıya gerekçe yapılıyor.

Gül FİDAN

Hemşirelik, insanlar için önemini yitirmeyen bir meslek olmaya devam ediyor. Farklı bir söyleyişle, eskimeyen çağdaş bir meslek. İnsan sağlığı, insan yaşamının doğru ve doyurucu denkleminin ilk koşullarındandır. Hemşirelik, bu denklemin aksayan yönlerinin düzeltilmesi, eskiyen yönlerinin yenilenmesi genel uğraşının parçası, bir hizmet üretimidir. “Beyaz melekler”in sorumluluğunu enjeksiyon, serum ve bir de doktora sekreterlik yapmakla sınırlı tutmak yanlıştır. Toplumumuzda yaygın olan bu imaj, kesinlikle gerçekçi değil. Bu meslekten insanlar olarak, daha baştan belirtiyoruz: Toplum sağlığını ilgilendiren her sorun, hemşireliğin görev alanı içerisindedir. Çevre kirliliğinden hava kirliliğine, sağlıksız yapılaşmadan sanayiye, eğitimden cezaevlerine kadar.

Sağlıksız sağlık eğitimi

Bugün Türkiye’de hemşirelik eğitimi, yatılı statüsündeki Sağlık Meslek Liselerinde yapılmaktadır. Yatılı hemşirelik okullarındaki eğitim ve uygulamalar, mesleki formasyonu kazandırmanın ötesinde, öğrencilerdeki insani özellikleri bile yok edecek korkunçluktur. Sansasyon haberler dışında basının ve toplumun gündemine giremeyen temel sorunlarımız, eğitim sisteminin kendisinden kaynaklanmaktadır. Klasik deyişle, “balık baştan kokuyor”.

ANAP Hükümeti’nin, Sağlık Bakanlığı koltuğunda bulunan Halil Şıv-

Hemşirelik bir hizmet üretimidir.

gın, partinin “hareketçi kanadı”nın ileri gelenlerinden. Bugün, Sağlık Bakanlığı’ndaki hızlı kadrolaşma, “MHP referansı” temelinde yürüyor. Bütün sağlık kurumlarının başlarına, İslam Enstitüsü ve imam hatip mezunları getiriliyor. “Sağlık politikasını yürüten ‘beyin’ kadroda sağlık uzmanı yok!” (*) Sağlık Meslek Liseleri, Sağlık Bakanlığı’nın Sağlık Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı. Görevde bulunan Genel Müdür, İslam Enstitüsü mezunu. Lise müdürlerinin de genellikle, İslam Enstitüsü ya da imam hatip çıkışlı olması, bu durumda şaşırtıcı gelmiyor. Dolayısıyla, bugün Türkiye’de sağlık politikası ve eğitimini, “gelişmiş İslam kültürüne sahip olanlar” belirlemekte.

Sağlık Meslek Liselerindeki eği-

tim ve uygulamalar, meslek formasyonuna sahip hemşireler bir kenara, topluma bunalımlı insanlar üretiyor. Üstelik, sınıflı toplumların şaşmaz esprisi eksiksiz tekrarlanarak. Uygulamaların birinci dayanağı öğrenci statüsüyse, ikincisi cinseldir. Yani, erkek yatılı sağlık okullarında olmayan, “kızlar” a özgü uygulama ve yaklaşımlar. Doğrudan insana yönelik olan bu mesleğin elemanlarının, her şeyden önce sağlam bir sinir gücüne ve özgüvene sahip olması gerekmekte. Hemşire, kendisinden yola çıkarak toplumu tanımalı, yapıcı, yaratıcı, duyarlı ve girişken olmalıdır. Fakat bunlar, sonradan görme burjuva ve ümmet patentli, bugünkü “eğitim garibesini” ortamında olanaksız. Başımızda çağdaşlığı kiravat takmak, inançlılığı

takunya giymekle sabit örümcek kafalı "büyükler" var. Öğrenciye, toplumu siyasal ve sosyal gerçekleriyle tanıma fırsatı vermek, öğrencinin kişiliğine saygı göstermek... Bunlar bugünkü eğitim sisteminin değil, ama yeni demokratik eğitimin yaklaşımıyla anlaşılabilir.

Kişiliksizleştirme makinesi

Eğitim sisteminin, okul idarecileri aracılığıyla uygulanagelen ve "disiplinli eğitim" denilen baskı mekanizması, bir kişiliksizleştirme operasyonu. Sistem, devamını sağlayan idarecileri sınırsız yetkilerle donatmış. Öğrencilerden istenen ideal tip, korkak ve pasifize oluşturmaktadır. Yatılı okullarda bulama, katbe kat daha sıkıdır. Yatılı hemşirelikte, buna toplumun ve egemen ideolojilerin kadına yaklaşımını da eklerseniz, bizim için çizilen tablonun kapkaranlık olduğu ortaya çıkar.

İdarecinin, öğrenciye güvenmemesi, eğitim sisteminin yerleşmiş bir koşulu. Ki öğrenci kızsak, hiç güvenilmez. Hafta sonlarındaki çarşı izinleri, cendereye alınmış yatılı öğrenciler için, bir soluklanmadır. Ancak, buna fırsat verilmez. Kız yatılı sağlık okullarında, çarşı izni sıkı bir gözetim altında ve sadece birkaç saattir. İdare gözetimi, öğrencilerin birbirini gözetleme zorunluluğuyla pekiştirilir. Bu okulların bir çoğunda, öğrencilerin erkek yakın akrabalarıyla görüşmesi, mektuplaşması bile yasaktır. "Cinsiyet kaynaklı" bu baskının, dört yıl boyunca, öğrencilerde ne kadar olumsuz etkiler yaratacağını, sadece sağlık uzmanları değil, insan psikolojisinden birazcık anlayan herkes bilebilir.

Sorunumuzun can alıcı noktası: Çifte baskı. Öğrenci ve kız olduğumuz için. Özellikle son sınıfta olanlarımız, sosyal bilinçlenmenin ve cinsel duygulanım ile etkilenmenin, şekillenmenin en yoğun sürecini yaşıyoruz. Genel olarak yaşadığımız toplum, içinden geldiğimiz çevrenin egemen ideolojisi, gelenek-görenek ve ahlak (!) kuralları, hemcinslerimizin insanlığın ilk eşitsizliği olarak asırlardır yaşayageldiği ezilmişliği benliğimize içermeye koşullu. Biz öğrenci hemşireler, "kız öğrenci olmak"la bu

olgunun bir de özel boyutunu yaşıyoruz. İdarecilerin, idare etmedeki temel silahı, korku ve şiddet. İşte, bu tornadan çıkacak insan tipinin özellikleri: Korkak, bencil, pasif, bireyci, özgüvensiz, boyunduruk altında kalmaya ve her şeye karşı susmaya alışıklık.

Yaşamının doğal gidişi, bu unsurlar üzerine kurulu hemşire mesleğinin gereklerini yerine getiremez. Ne derece getirebildiği, ortadadır. Hastaneler, bu okullardan gelme, asık suratlı ve hastasına küfreden, tokatlayabilen meslek donanımından yoksun hemşirelerle dolup, taşar. Çünkü, eğitim sistemi tek kelimeyle, bir "iblisname". "Beyaz melekler"i, "şey-

Meslek formasyonuna sahip olmak önemli.

tan çarpmış"a çeviriyor. Bu "çeviri"ye karşı direnmek, artık bizim için bir insanlık sorunudur.

Böyle sistemden, böyle idareci

Yatılı hemşire okullarındaki öğrenciler, idarecilerin kaprislerinin, özel yaşamlarındaki aksaklıkların, boşlukların ve bastıramadıkları arzularının saldırısı altında. Despot kafalı idareciler ve "insani formasyon özür-lü" öğretmenler, öğrenciyi döver, sö-ver, oda hapsine alır vs. Bazıları daha da ileri giderek, cinsel arzularını gidermeye vardırır işi. Adeta, yaşamının bütün acısını hükmedebildiği öğrenciden çıkarır. Geri bir toplumun,

depolitizasyon yıllarının genç kızları, bunlara karşı ne yapar? Bir anket yapılırsa, çoğunluğun yanıtı şöyle özetlenecektir: "Biraz dışımı sıkıp, biraz kendimi sakınırsam... Kazasız belası, şu okulu bitiririm". Yani, öğrenci hemşirelerin çoğu, dezavantajlara yenik.

Yürürlükteki, "disiplin yönetmeliği" idarecinin elinde "tapu gibi senet", öğrencinin başında sallanan "Demokles'in kılıcı". Okul yönetmeliğinden çok, adeta bir ceza kanunu. Günlerce süren oda hapsi, telefon yasağı, çarşı izni iptali, aileyle görüştürme vs. Hepsi de kitabına uygun! Ancak, bu kadarla bitmiyor. Bütün okullarda yaşanan not kırma ve sıfıfta bırakma tehdidi, mezuniyetten sonra, "Cizre, Şırnak, Mardin gibi olağanüstü hal bölgeleri"ne tayin etme... En korkutucu uygulama ise, sürgün ve okuldan uzaklaştırma olmaktadır.

Eğitim sisteminin, dolayısıyla idarecilerin bu uygulamalara karşı sıraladıkları gerekçeler, doğal olarak bizimkilerden oldukça farklı. Bu, bazen "hanfendi", bazen "örnek insan", bazen "ideal hemşire" yetiştirmek, bazen de "toplumun hemşirelerle ilgili önyargılarını kırmak" olur. Oysa, bilinçli her insan için, amaçlananın gerçek niteliğini kavramak zor değil: Devlet gücü ve olanaklarını kullanarak, egemen ideolojiyi eğitim aracılığıyla nüfuz ettirme, düzen tipi insan yaratmak.

Yatılı hemşire okullarındaki arkadaşlarımıza baktığımızda, eğitim sisteminin bulunulan süreçte, amacına ulaştığını görüyoruz. Ders dışı kitap, kaset, gazete, günlük tutma yasaklarıyla sadist ve kaprisli yöneticiler marifetiyle, tek boyutlu insan üretilmektedir. Toplumumuzdaki genel kökten-ci dönüşümün bir parçası olarak, "kaderimizi" değiştirmeye bugünden başlamak istiyoruz. Genç olmak, heyecan ve coşkidur. İkisini de kaybetme savaşımını veriyoruz. Değiştirmek, müthiş bir cüretkarlıktır. "Değiştirmeyi göze almış olmak", küstahlık sayılıyor. Biz onu da göze alacağız. Çünkü, "çifte kör tekniği"nin ko-bayları olmak istemiyoruz.

(*) 2000'e Doğru, 29 Eylül- 7 Ekim sayısı.

ROMANIMIZDA SİYASET HAZIMSIZLIĞI

Hep "Bedbaht Geçmiş"li ya da "Frustrated Devrimciler"

Türkiye'de, devrimciler ve savaşımıları esas olarak, 12 Mart'tan sonra romana girdi. Varolanlar gösteriyor ki bir dizi olumlu örnek bulunabilirse de, romanımız devrimci savaşımını henüz tam olarak içine sindiremedi. Bu konuda bir hazımsızlık çekiyor.

Hüseyin ŞİMŞEK

Olgulara yaklaşımda, kullanılan yöntemin belirleyici bir rolü var. Sözkonusu edeceğimiz, "hassas konular" kapsamında sayılmalı: "Romanımızda devrimciler ve devrimci savaşım." Bu nedenle, yöntem konusunda sözü biraz uzun tutmak gerekecek.

12 Eylül'den sonra, kimi genç yazarlar romanlarıyla, "devrimcilere karşı genel saldırının", nesnel olarak edebiyat cephesini oluşturdular. Başta Ahmet Altan olmak üzere, Latife Tekin ve bir yönüyle Mehmet Eroğlu... Bu yazarların kimi, geçmişte devrimci mücadeleye "az buçuk" bulaşmış, kimi tamamen dışında kalmış biri olarak "konuşuyor"du. 12 Eylül'ün öncesi ve sonrasını içeren romanlarıyla, bu alanda hâlâ devam eden bir tartışmanın başlatıcısı oldular.

Bu yazarların hepsi "sol"du. Yaptıklarına, "sola yönelik bir sorgulama" diyorlardı. Doğal ki roman türünün özgün kuralları kapsamında... Bunun, böyle olup olmadığı tartışmanın ana unsurlarından biri.

Kendi deyimleriyle, bu "sorgulamacı"lara karşı tepki de çok geçmeden gündeme geldi. En çok ses getiren ve biraz da hırçın

KÜÇÜK: "Eylülistler"e karşı. Ama nasıl?

karşı koyuş, Yalçın Küçük'ten geldi. Küçük, yazarların yaptığına "sapkınlık", "saldırı", "küfür" ve "eylülizm" diyordu. Bu tanımlamalar irdelenecek. Ama önce Y. Küçük'ün yaklaşım biçimine bakmakta yarar var.

Küfüre karşı küfür mü?

Karşı-devrimin, fiziki olarak da genel saldırıda olduğu bir dönemde, devrimci savaşımın esas olan olumlu yanını öne çıkarmak anlaşılır bir şey. Bu bir mücadele taktiğidir. Fakat, böyle bir dönemde bile, "özeleştirme yapmak günah çıkarmaktır"la özetlenecek bir "sol savunuculuğu" mark-

sistlerin tavrı olamaz. "Eylülist ürünler"ini kimini hiç okumadığını, kimini ise yarıda bıraktığını, Küçük'ün kendisi açıklıyor. Karşı çıkışı, ürünlerin asgari irdelenmesine dayanmayan Küçük, tam bir "Ali kıran baş kesen" oluverdi.

Olumsuz, ters kutuptan yine olumsuzunu mu yarattı? Bir yönüyle... Yalçın Küçük, bu konuda esas olarak haklı bir zeminde. Ama onun yaklaşımının bütünü benimsenemeyen olanaklı görünmüyor. O'nda kayda değer olan, siyasal sahiplenme. Terminolojisi ve edebi yaklaşımı kesinlikle aşılmalı. Bu noktada her iki tarafında bulunduğu zemin gayet kaygan. Seviye, -maalesef- inanılmaz derecede düşük oldu.

Yalçın Küçük, eleştirilerini, *Küfür Romanları* adlı kitapta bir araya getirdi. Kitapta edebi yaklaşım, "gözünü yumup ağzını açma" basitliğinde. Seviyeyi korumadaki bu ipin ucunu kaçırmak, Küçük'ü ciddiye alınmamakla karşı karşıya bırakabildi. Bütün bunlar ve daha başka etkenler, sözkonusu romanları marksist bir açıdan ele almadan önce, yöntem üzerinde durmak zorunda bırakıyor.

Küfür edenlere, aşağı yukarı aynı dille küfür etmek bizim işimiz olmamalı. Küfür edenler var

diye, kendimize tek yanlı övgü memurluğu yapmak da...

Siyasi ve edebi düzey

Sözkonusu edilen bir edebi ürünse, tartışmanın veya eleştirinin, esas olarak edebi bir zeminde yapılması gerekiyor. Öte yandan, aynı tartışma ve eleştirinin, bununla beraber bir siyasi düzeyi de olmak zorunda. Edebi düzey tamamen dışalanıyorsa, tartışılanın edebi ürün olup olmadığı noktasında bir anlaşmazlık var demektir. Bir anlamda Yalçın Küçük'ün tavrını belirleyen, biraz da bu.

● Altan'ın, Tekin'in ve Eroğlu'nun kitapları ne?

Küçük'ün yanıtı: "Darülaceze röportajı", "şizofrenik sayıklamalar". Oysa, yazım tekniği ya da türün biçimsel özgünlüğü gözönüne alındığında, bu kitaplara "roman" demek gerekir. Zamanın birinde, Atilla İlhan çıkıp, "Türkiye'de roman yok" dedi. Hem de bir dizi roman yazmış biri olarak. Bu, tartışmayı oldukça geri bir noktaya çekmektir. Öyleyse, yeniden oralara dönmenin anlamı yok.

Kargayı sevmeyebiliriz. Bütün gücümüzle onun sevimsizliğini vurgulamaya hakkımız var. Ama burada yola çıkarak, onun kuş olduğunu söylersek, ipin ucunu kaçırmış oluruz. Bu da sadece gülünç olur.

Saldırı, sapkınlık ve sorgulama

"Eylülist romanlar"ın bir yere oturtulmasında, bu üç kavram anahtar işlevi görmekte. Yazanlar, değişik ve benzer dönemlerde, devrimcileri iç ve dış konumlarıyla ele aldıkları iddiasındadırlar. Ahmet Altan, devrimci platformun tamamen dışından biri olarak, bunu tam anlamıyla bir saldırı temelinde yapıyor. Fakat, Latife Tekin biraz farklı. Öyle ya da böyle "devrimci geçmiş"i olan biri. O'nun yaptığı ne? Sorgulama temelinde geliştirdiğini, yine sonuçta saldırıya geçiriyor. Hızı-

LATİFE TEKİN: "Gece Dersleri"nde her şey kara.

nı alamayıp, yani sorgulamanın ötesine geçişin kaynağı ne ola? Bunun yeterli yanıtı, yaşanan özgül dönemde bulunabilir. Bulunduğu nokta, 12 Eylül döneminin birey olarak Tekin'de meydana getirdiği tahribatın eseri.

Yaptıklarının, sorgulama olmadığını irdeleyeceğiz. Ama yazarları sapık, yaptıklarını sapıklık olarak tanımlamak, tam tersten hızını alamamak olur. Bu bütün karşı-devrimciler ve pusulasını şaşırmış "eski devrimciler" sapık ve yaptıkları sapıklıktır demeye gelmez mi? Tartışma ve eleştiride, edebi düzeyi yadsımının yanı sıra, olaya bir de klinik boyut kazandırıldı. Her alanın erbabı olma hastalığı değil de nedir bu?

Marksistler, insanlığın er ya da geç, sınıfsız ve sömürsüz bir topluma ulaşacağına inanırlar. "Ne zaman" ve "nasıl" noktalarında, bir çok farklı görüş ve tavrın olması, belli bir sürece kadar kaçınılmaz. İşte sorgulama burada araya giriyor ve temel amaca "nasıl" ulaşılabileceği sorunu, her somut durumda yürütülen pratiğin güncelliğinde sürekli yeniden ele alışı anlamındadır.

Vurgulanması gereken bir nokta: Marksist diyalektiğe göre, sorgulanmayacak ya da tabu sayılacak hiçbir şey yoktur. Her şey-

den önce, bunda anlamak gerekiyor. "Kavramların kirletilmesi" ne karşı çıkmak kisvesi altında, "kutsal dogmaların şövalyeliği"ni yapıyor olmamak açısından bu çok önemli.

Yeni değil

12 Eylül, toplumumuzun solusuz bırakıldığı bir dönem oldu. Tartışma konusu eserler, böyle bir dönemin ürünü olarak ortaya çıktı. Edebiyat, toplum ruhunun mimarı olarak da tanımlanır. 12 Eylül, aynı zamanda toplum ruhunun mimarsız bırakıldığı bir dönem. Bir bunalım dönemi... Bunalım edebiyatını da boyutlandırdı.

Kapitalizm, yereli ulusala tabi kıldı. Emperyalizm ise, ulusali uluslararası olana. Bunalım edebiyatının dünü ve uluslararası boyutu, bu noktada önem kazanıyor. Çünkü, bizimkilerin yeni bir edebi etkinliği değil. Evrensel kaynakları var.

Özet olarak: Roman, burjuvazinin genç ve devrimci döneminde, edebiyat alanına kazandırılan bir edebi türüdür. Sanat, bir anlamda "bir şey uğruna ya da bir şeye karşı savaş"tır. Roman da, sanatsal üretimin bir parçası olarak, üretildiği sosyo - ekonomik ve siyasal yapılardan bağımsız olamaz. Kapitalizmin şafağından, tekerci aşamaya geçişine kadarki dönemde, burjuvazi toplumsal gelişmenin başında yer alan bir sınıftı. Bu dönem siyasal romanları, "eşitlik, özgürlük ve kardeşlik" şiarıyla kitleleri feodalizmle karşı ayaklandıran burjuvazinin, ilerici rolü ve zaferini işledi. O süreçte, nesnel olmanın bir koşuluydu bu. Balzac, bir kralcıydı. Ama, burjuvazinin feodaliteye karşı savaşımını ve kaçınılmaz zaferini yazdı. Dünya klasikleri içinde yer alan bir çok roman, benzer içeriktedir.

Emperyalizm aşamasında gericileşen burjuvazi, toplumsal sistemdeki genel bunalımı sanata da yansıttı. 20. yüzyıl başlarında yaygınlaşan "çöküş edebiyatı",

ALATLI: Küçük'e karşı, "Aydın Despotizmi"ni yazdı.

burjuva kültür bunalımının bu yansımasından başka bir şey değildi. Genel bunalım sürecinde, bu kaçınılmazdı. Burjuva sanatçılarda, demokratik ve ilerici içerikten sapma, değişik kılıflarla gündeme geldi. Sanatı siyasal ve sınıfsal bağımsızlığı ya da, sanat ürününde biçimin birincil rolde olması vs., vs. Öyle ki, kısa sürede varılan nokta şu oldu: Mutlak bireyciliğin ve ahlaksızlığın estetikleştirilmesi... Toplumsal karamsarlık, ölüm ve umutsuzluk motiflerinin salt bir biçimde işlenmesi.

"Çöküş" ya da "bunalım edebiyatı", kangren olan burjuva toplumsal sistemde diri kalabilen tüm değerlere, ideallere ve savunuşlara karşı bayrak açtı. Düne ve bulunulan zamana bu bakışıyla, yarını kapkara gösterdi. Toplumsal umudu umutsuzluğa, karşı koyuşu teslim oluşa dönüştürmeye yöneldi. Burjuva bireyin koyulaşan yalnızlığını, toplumun geneline egemen kılmaya çalıştı. Edebi ürünlerdeki, "en büyük kahramanlar"ın yaşamları bile, sonuç açısından anlamsız kaldı. İnsanı yabancılaştıran burjuva sistemin koşullarından kurtuluş umudu yoksandı. Dolayısıyla, edebileştirilen kurtuluşsuzluk ol-

du. Verilen tüm kavgalar küçümsenir. Yazar ve şairlerin tavrı, sabote edicidir.

Öte yandan, burjuva demokrat sanatçıların faaliyeti olarak, "eleştirel gerçekçi burjuva edebiyatı" da gelişimini sürdürdü. Burjuva sistemin çıkmazları ve çelişkileri konuyor, ama çıkış yolu görünmüyordu bu eserlerde. Her ikisini başaran, sosyalist gerçekçi sanatçılar oldu. Bugün bir çok eksik ve yanlışını tartışmaya başladığımız sosyalist gerçekçilik, artık, edebiyatta yeniyi temsil ediyordu.

Geç gelen bunalım.

Kemalist Türkiye,

daha çok üst-yapısal kısmi dönüşümlerle birlikte, esas olarak, Osmanlı'dan devralınan geleneksel toplumsal yapının köklü bir tasfiyesinin üstüne oturmamış. Bulunulan süreçte, ulusal bir kapitalizm, feodalizm karşısında ileri bir üretim biçimiydi. Burjuva yaşam tarzı, ulaşılması gereken "çağdaş uygarlık" düzeyi olarak anlaşıyordu. Kemalizm, bunu kendi madde temeline pek uymasa da, topluma kendi "öz-kuramı" gibi sundu. Oysa, Kemalist iktidar komprador burjuvazi ile feodal egemenlerin gücüne, ittifakına dayanıyordu. Gerçek anlamda, ulusal bir burjuva kültürü yaratma olanaklarından yoksundu.

Romana siyasetin içerilmesi, Kemalist ve TKP çevresinden sol sanatçıların faaliyeti oldu. Bir çok Kemalist sanatçı için roman, Kemalizmin topluma nüfuz ettirilmesinin basit bir aracıydı. En uç örnek, F.Rıfki Atay denilebilir. Dolaysız bir Kemalist propaganda ve ajitasyonun ötesine geçip, toplumsal yapıdaki ağır ve zorlu dönüşümü, roman türünün özgünlüğü içinde verebilen yazarlar arasında en yetkin olanı Y. Kadri Karaosmanoğlu'ydü. Bir bütün olarak, eleştirel gerçekçi nitelemesi yapmak yanlış olur.

Ancak, Y. Kadri gibi romancılarının ürünlerinin, eleştirel gerçekçi öğeler içerdiği söylenebilir.

Batı'da burjuva demokrat sanatçıların edebi bir faaliyeti olan eleştirel gerçekçilik, bizde esas olarak, TKP çevresindeki sol sanatçılara kaldı. Çünkü, TKP uzun yıllar Kemalizmin "sol kanadı" olmaktan öteye gidemedi. TKP, Kemalizmin sol versiyonu olarak kalınca, bu çevrenin sanatçısı için de eleştirel gerçekçilik ideal oldu. Sosyalist gerçekçiliğe soluğu yetmiyordu. Kemalizmin kısıp aldıkları aklı, daha fazlasına ermiyordu. H. İzettin Dinamo, Ş. Süreyya Aydemir, Orhan Hançerlioğlu, Samim Kocagöz gibi.

Belirtmeden geçmiyelim: Bizde, sosyalist gerçekçilik şiirle geldi. Yani Nazım Hikmet'le. Sonra Ahmed Arif eklendi. Uzun yıllar şiirde süren sosyalist gerçekçilik, romana hayli geç girdi.

Her alan için mutlaklaştırılmak koşuluyla şu söylenebilir: Batı'nın 1900'lü yıllarının hemen öncesi ve sonrası, bizde 1960'lardan sonra yaşanmaya başlandı. Ki, bu süreçten sonra, Türkiye'de bir "dönem edebiyatı" geleceğinden söz edilir. Bu, bir bakıma doğru sayılmalıdır. 27 Mayıs, 12 Mart, ve 12 Eylül gibi.. Atilla İlhan'ın *Bıçağın Ucu* ve Vedat Türkali'nin *Bir Gün Tek Başına*sı, 27 Mayıs'ı eksen alır. Devrimcilerin ve savaşımalarının, roman türünde en yoğun olarak işlenmesi ise, 12 Mart'tan sonradır.

Romanlarına 12 Mart'ı eksen alan yazarların ezici çoğunluğunun tavrı, sisteme karşı eleştiri yönündedir. Bu kesin. Ancak tartışılması gereken, "nasıl bir eleştiri" noktasıdır. Romanlarda sisteme başkaldıranlara, "içerideki insanlar"la övgüyle yaklaşılır. Düzenin baskısına direnen, işkencelere uğrayan devrimci gençler, biraz idealleştirilerek ya da mağdur gösterilerek savunulur! Bu, bir küçük-burjuva aydın tavrıdır. Hem siyasal, hem de edebi anlamda bir çok açıdan sakattır.

Çetin Altan'ın, 1972'de yayınlanan *Büyük Gözaltı*'sı, dönemin

ilk ürünü niteliğinde. İçerdiği bir aydının, kendini sorgulaması eksen alınır. Firuzan 47'lilerde, Erdal Öz ise, *Yaralı*nda 12 Mart kuşağını anlattı. Firuzan, devrimci gençlerin düzenle özdeşleştirdikleri aileden kopmayı ele alıyordu. Düzenle savaşım, anne-babaya karşı savaşım ile aynışınca, Firuzan bu noktada kahramanlarına özeleştiriler yaptırır. Erdal Öz'ün yaklaşımı malum: "Bizim adımıza bizsiz kavgalara girdiniz... Bu işlerin kovboyculuk oynamakla becerilemeyeceği" açıklı vs. Devrimciler dürüstler, temizdiler, iyi niyetli ve hatta romantiktiler. Ama oldukça Donkişottular (!), fazlasıyla kovboydular (!) Tarık Dursun'un *Bir Gün Döndü* sü de anılmaya değer. Yazar devrimci gençlere İnönü'nün mantığıyla "sahip çıkar", Ne demişti İnönü: "Bunlar nihayet memleket çocuklarıdır".

Ve 1975'te, Sevgi Soysal *Şafak* yazdı. Soysal, romanında özgün ve doyurucu bir yaklaşım sergiledi. Ölmeyi göze almak, çözülmek, inanmakla bilmek ve yaşamak arasındaki ilişkiyi irdeledi. Bunu, Vedat Türkali *Bir Gün Tek Başınada* başarmıştı. Soysal'ın kahramanları, tek boyutlu değil. Bir işçi Ali'si var. Aslında, o sürecin dışında gibi. Ama kayıtsız değil. Umut verici.

Adalet Ağaoğlu'nun *Bir Dünün Gecesi*, 1979'da yayınlandı. Roman, ressam kahramanın "İntihar etmeyeceksek içelim bari" sözleriyle başlar. Öte yandan, O'nun da bir işçisi var, Ali usta. Ali Usta'nın, genç Tuncer'e söylediği şu: "Sizlersiz olmaz; ama yalnız sizinle de bir bok olmaz".

1970'lerin ikinci yarısında, siyasal içerikli romanlarda, tipler daha çok "entellektüel sol" olarak yer aldı. Selim İleri'nin *Her Gece Bodrum*, *Ölüm İlişkileri* ve *Cehennem Kraliçesi* üçlüsü gibi. 1976-80 arasında yayınlanan bu romanlarda, "sol-entellektüel çevre"deki ilişkiler "sevgisizlik" temelinde işlenir. Kahramanlar, birer umutsuz-

luk anıtlarıdır. *Ölüm İlişkileri*nden iki cümle:

"Yürüyüşler, mitingler yüzeyde bir devrim. Durmaksızın eylem. Ama faşizm sonuçta tırmanıyordu..."

"... aydınlar, yazarlar, çizerler, hatta işçiler farkında olmaksızın emeğe, aşka ve insana düşmandı."

Mehmet Eroğlu da 12 Mart'ı yazdı. Ama 1980 öncesi yazdığını da, 1983'ten sonra yayınlamaya başladı: *İssızlığın Ortasında*, *Geç Kalmış Ölü* ve *Yarım Kalan Yürüyüş*... Eroğlu'nun kahramanlarının kimlik arayışları, ölüm arayışlarıyla içiçedir. Aşırılık, sapma, zaafı ve ölüm tutkusu.. Bu yaklaşım, Latife Tekin ve Ahmet Altan tarafından 12 Eylül'ü işlerken sürdürüldü. *Sudaki İz* 1985, *Gece Dersleri* 1986'da yayınlandı.

Türkiye'de "bunalım edebiyatı" bu üç yazarla, farklı bir ivme kazandı. Nesnel olarak, karşı-devrimci kültür cephesine, "sol"dan bir katkı oldu.

Kendilerini mi yazıyorlar?

"Eylülist romanlar"da, yaşam çarpıtılmış olarak yer alır. Çünkü, sistem yazanları da çarpımtır. Toplumun bir bireyi olarak, yazarın uğradığı tahribat, gelişeni görmesini engeller. Engellen- diğinde ne olur? Yazar, "İnsan ile toplum arasındaki ilişkilerin

tarihsel olarak geçici bir tipi olan burjuva kapitalist toplum koşullarını, insan varlığının değiştirilmez, evrensel yasasıymış gibi koyar".

Altından kalkamadıkları, üstesinden gelemedikleri, eksik ve yanlışlarından arınıp aşamadıkları, çünkü bizzat kendilerinin tamamiyle eksik ve yanlış yaşadıkları/yaşandıklarını sandıkları "bedbaht geçmişleri"ne lanet okumanın adını, "amansız eleştiri" ya da "derinliğine sorgulama" koydular. Doğal ki kendilerince... Yapılana "kendini aramak" da denilebilir mi? Fakat sorun burdan kaynaklanmıyor. Aradıkları "kendileri" zaten başı başına çözümsüzlük. Böyle olunca ne çıkıyor ortaya? Çözümsüz olanı arama çözümsüzlüğü. Dolayısıyla, "kendini arama"nın tahtına "kendinden kaçma", "kendinden kurtulma" oturuyor. Öyle bir kaçma ki, şöyle ya da böyle bir sığınak bile yok ufkunda. Solculuğundan savruluveren Latife Tekin, Feminizme bile sığınmıyor. Yörüngesiz duruyor. "Bu da az şey mi?" denilebilir. Evet, bu da bir şey. Ama, işte öyle bir şey.

Mehmet Eroğlu'nun *İssızlığın Ortasında* anlatılanlar neyin nesi? Tam anlamıyla, "frustrated devrimciler" in, yani "düş kırıklığına uğramış devrimcilerin" öyküsü. Kırılan düşlerin yerine, yeni düşler koymaktan bile yoksun, küçük-burjuva devrimcileri! Tar-

tışılan, böylelerinin varlığı ve yokluğu değil. Dün vardı. Bugün varlar. Yarın da varolacaklar. Her çalkantılı dönemde, daha da çoğalarak varolacaklar. Sorun, bu kesimi romanda işlemenin gerekliliği ve gereksizliği de değil. Kesinlikle işlenmeli.

Sorun ne? Bu, bütün-parça bağlamında yapılmalı. Yazar, nesnel olma kaygısına sahipse, bunu yapmak zorunda. Günümüzde, o antika siyah-beyaz tipleme kalıbından kurtulmadıkça, bu başarılamaz. Alternatif içermeyen anlatım eksiktir. Altan, Tekin ve Eroğlu'nun

ÇETİN ALTAN: "Büyük Gözaltı" romanı, 12 Mart'ın ilk ürünü oldu.

sözkonusu romanlarında, bütünüyle "aksi seda"sız bir anlatım buluruz. Yeryüzünde böyle bir toplum yok. Olmekte olan bir organizma bile, yenilenen hücreler taşır. İnsanları, çok yönlü toplumsal-bireysel ilişkilerinden arındırıp, "Tanrı katı"na çıkaran "hep iyi" cilerle; yedi kat yerin dibine batıran "hep kötü" cüler özde aynıdır. Birincisi "Tanrı yapıcılık"sa, ikincisi "İblis yaratıcılık"tır.

Sistemin, yazarlar üzerindeki tahribatından söz ettik. "Eylülist" yazarlar, kendilerini mi yazıyorlar?

Ele aldığımız romanlarda, otobiyografik yönler oldukça ağır basıyor. Daha ilk günlerde bazı eleştirmenlerimiz, ilgili yazarları, "yaşamlarını romanlarına fazlaca malzeme yapmayı benimsemiş olmak"la eleştirdi. Yine eleştirmenlerimizin kimisine göre bu durum, "yapıtın otantik olması kaygısı"ndan kaynaklanıyordu. Kesin olan bir şey var: Her roman şu veya bu ölçüde yazarının yaşamına ve kendi gözlemlerine dayanır. Buradan çıkış bulur. Ama sonuçta roman, bir özyaşam değildir. Anlatım özyaşamsa, roman değildir.

Yazarın, ne kadar kendini yazdığı olgusu o yapıtın ne olup, ne olmadığını tek başına belirleyemez. Belirleyici olan, "nasıl yazdığı" olgusudur. Latife Tekin, romanlarında büyük oranda kendini anlattığını açıkça belirtiyor. Özyaşamından ziyadesiyle yararlanıyor. Yapıt, otobiyografi sınırında duruyor. Şu halde, Alev Alatlı'nın, Yalçın Küçük'e karşı savunmanlık psikozu ile ileri sürdüğü gibi; "Yaşar Kemal ne kadar İnce Memed'se, Latife Tekin de o kadar Gülfidan" değil.

Türkiye'de devrimciler ve savaşımı, esas olarak 12 Mart'tan sonra romana girdi. Yazarların ezici çoğunluğu, küçük-burjuva aydın tavrını sergiledi. "Devrimci çocuklara" sempatiyle yaklaştı. Duygusal övgüler yağdırdı. Bu yönleriyle idealleştirdi. Siyasi olarak, mahkum etmeye kalktı. Yapıtlarına Donkişotluk ya da kov-

boyculuk dedi. 70'lerin ikinci yarısında, devrimcilerden bir uzaklaşma yaşandı. Romanlarda, yoğunlukla "sol entellektüeller" işlenir oldu. Bu, küçük-burjuva sanatçının keskinleşen sınıf çatışmasının kıyısına savrulmasının bir sonucu sayılabilir. Yükselen ve gelişenden uzak kalan yazar, umutsuzluk ve çaresizlik üretmeye koyuldu. 12 Eylül'le bütün umutları yıkıldı. Uzak durmakla yetinmedi. 12 Eylül "Öreni"ni, depolitizasyon politikasına ye-

hareket edildiği söylenebilir. Hapisteki veya hapisten çıkan genç yazarların ürünleri, belli bir süredir "alternatif edebiyat" olarak gündemde.

Tek tek ürünler incelenip, ayrı bir yazıda ele alınmalı. Burada, sonuç bağlamında birkaç noktayı vurgulamakla yetinmek en doğrusu. Varolanlar gösteriyor ki, geçmişte de bugün de, birkaç olumlu örnek bulunabilirse de, romanımız henüz devrimci savaşımı tam olarak içine sindiremedi. Bu konuda, bir hazımsızlık çekiyor. Esas olarak iki temel eksiklikten ileri geliyor:

Birinci olarak; romanlarda olaylar ve tipler yeterince yoğun yorumlanamıyor. Siyasal süreç, arka plan olmaktan öteye geçmiyor. Yazar, bazen roman yazdığını unutup, kuklalarına siyasal değerlendirmeler yaptıran düşünür olup çıkıyor. Olayları ayırtılandırabilen, tipleri canlılıkla verebilen romanlarda da, siyaset belkemiksiz kalıyor. Öte yandan siyasal kahramanın olaylara bakış açısıyla, yazarın bakış açısı hep uyum içindedir. Erdal Öz, Mehmet Eroğlu, Latife Tekin...

İkinci olarak; yazarlar, yönlerini toplumda esen rüzgara neredeyse mutlak bir bağımlılıkla belirliyorlar. 12 Mart ve 12 Eylül, dönemlerinde olduğu gibi. İlkinde devrimciler "yaramaz çocuklar" olarak görülse de, duygusal olarak övüldü. Ya da övülmek zorunda kaldı. İkincisinde, fiziki ezme süreci hem zaman, hem de nitelik olarak daha ağır oldu. Toplumdaki deformasyon daha boyutlu yaşandı. Köklü bir alt-üst sayılabilir. Sanık sandalyesinde olan, yüzbinlerce devrimci ve örgütleriydi. Böyle bir ortamda, yazarlardaki eleştiri çabası edebi sınırları da aşarak, saldırı ve karalamaya dönüştü.

"12 Eylül icraatı sorumlularıyla birlikte sanık sandalyesine!..." Olgunlaşmakta olan yeni sürecin toplumsal güçlerinden yükselen taleplerden biri bu. Bu noktada dikkat: Sövgü yobazlığının yerini, övgü memurluğu almasın.

Mehmet Eroğlu ISSIZLIĞIN ORTASINDA

MEHMET EROĞLU'da, yer gök
"frustrated devrimciler".

deklenererek edebileştiren "yeni kalemler" sürdü ortaya.

İşte, devrimci savaşımın eksik ve yanlışlarının fetişleştirilmesinin edebiyatı!...

Nasıl bir alternatif edebiyat

1980'lerin ikinci yarısından başlayarak yeni bir durum yaşanıyor. Bu dönem devrimci savaşımı, varolan yazarların yanı sıra ve belki de onlardan çok, devrimci hareketlerin içinden gelenler romanlaştırmaya başladı. Daha çok, "kendi gerçeğimizi en iyi kendimiz yazarız" anlayışından

Birçok Hayat Yaşadım

Raif ZOR

Insanlık tarihi, sınıf savaşımı tarihi-
hidir." Ancak, kimi insanlar vardır
ki, yaşamları, sınıf savaşımı içinde, in-
sanlık tarihinin önemli bir kesitiyle
özdeşmiş, bütünleşmiştir. Bu insan-
lardan birisi de Aleksandra Kollon-
tai'dir. Yaşamı, Sovyetler Birliği dev-
rimci savaşımıyla ve yerkürede ilk
sosyalist devletin inşasıyla içiçe geç-
miştir.

*İnter Yayınları'nın sunduğu Bir-
çok Hayat Yaşadım*, Kollontai'nin anı-
ları ve otobiyografik notlarından oluş-
uyor. Kitabı dilimize kazandıran
S.Kaya, oldukça başarılı. Anlatım, ya-
nınlığının yanı sıra, yer yer lirizmi de
içeriyor. Dil oldukça akıcı.

Kollontai'nin, kitabına verdiği
işim, kesinlikle abartısız. O denli de
isabetli. Kitabın sonuna gelindiğinde,
yazarın yaşamının ne denli çok ve de-
ğişik evrelerden geçtiğine, hayranlık-
la tanık oluyoruz.

Bir Rus soylusunun kızı olarak ge-
liyor dünyaya. Cıvı cıvı, sevgi dolu,
sevimli, zeki ve oldukça duyarlı bir
çocuk. Bu erdemleri, yaşam boyu ge-
lişerek sürecektir.

● Evlerine döşemeleri cilalamak
için gelen, onbeş-onaltı yaşlarındaki
çocuklar ilk arkadaşlarıdır. Onlarla
söyleşir. Bir gün, içlerinden birisi gel-
mez.

"- Neden gelmedi ki?" diye sordum

"- Öldü." dediler.

Anlayamadım.

"- Neden öldü?"

"- Kaftanı çok eski olduğu için."

"- Ama neden kaftanı yok?"

"- Birileri" diye yanıtlamıştı oğlanlar,
"altın ve gümüşler içinde yüzerken, diğerle-
ri paçavralar giydikleri için."

Babası, tam da bu olaydan sonra
cepheden döner. Göğsü, altın madal-
yalarla doludur.

"Babamın üniformasındaki bütün
o altınları gördüğümde, cilacı arka-
daşlarımla sözleri geldi aklıma. (...)
Başka zamanlar yaptığım gibi baba-

mın boynuna atılmadım, öylece kapı-
da durdum."

Bu, sınıfsal bir ayrımdır ve Kol-
lontai bunu ayırmsar.

1986'da, Kapital'i ve Lenin'in
eserlerini okur. Narva'da, evli ve be-
kar işçilerin birlikte kaldıkları fabri-
ka barakalarını gezerken bir olaya ta-
nık olur:

"Yerde, kerevetlerin arasında,
başlarında altı yaşlarında bir kız çocu-
ğu bulunan küçük çocuklar oynuyor,
yatıyor, uyuyor, döğüşüyor ve ağlıyor-
lardı. Oğlumla akran olması gereken
ve kıpırtısız yatan bir oğlan çocuğu
ilişti gözüme. Üstün doğru eğildiğim-
de ölmüş olduğunu gördüm; tüyle-
rim diken diken olmuştu. Küçük ce-
set, oynayan çocukların arasında yatı-
yordu. Bunun, ne demek olduğunu
sorduğum altı yaşındaki çocuk bakıcı-
sı sakın sakın, 'gündüz gözüyle öldük-
leri oluyor. Saat altıda bir teyze gelip
onu alır' dedi.

Bu olay, yaşamının yönünü deği-
şirir. RSDİP'le ilişki kurar.

O yıllarda, Rusya'da yasak olan
kitapları incelemek ve o zamanlar
marksist sayılan Herkner'in dersleri-
ni dinlemek için çok sevdiği eşinden
ayrılarak, 13 Ağustos 1898'de İsviç-
re'ye gider. Ne yazık ki Herkner, sa-
ğa kaymıştır. 1899'da İngiliz işçi ha-
reketini incelemek için, İngiltere'ye
gider. Bir süre sonra, Rusya'ya dö-
nerken şöyle düşünür:

"Ancak yeniden Zürih'e değil,
Rusya'ya gittim. İlegal çalışan bazı
yöneticilerle ilişki kurmuştum ve bir
an önce kendimi partinin hizmetine
vermek, mücadeleye atılmak istiyor-
dum."

1908'da, tutuklanma tehdidi nede-
niyle yurtdışına çıkmak zorunda ka-
lır. Olağanüstü bir enerjiyle, enter-
nasyonalist olarak çalışmaya başlar.
Avrupa'nın birçok sosyal-demokrat
partisinde, ajitatör olarak çalışır.

1910'da Kopenhag'da Sosyalist
Kadınlar Konferansı'nda, bir konu-
şma yapar ve Clara Zetkin'le birlikte,
8 Mart'ın, uluslararası kadınlar günü

Aleksandra
Kollontai

Birçok Hayat Yaşadım

ANİ DİZİSİ 1

İnter

*BİR ÇOK HAYAT YAŞADIM/Alek-
sandra Kollontai, İnter Yayınları, İstanbul*

olmasını önerir.

Almanya'dayken savaşa ve sos-
yal-şövenizme karşı verdiği etkin sa-
vaşım nedeniyle tutuklanır.

1901'de, Plehanov'la kurduğu iliş-
ki, 1914'e kadar sürer. Bu süreç için-
de, Bolşevikler'le de Menşevikler'le
de iyi ilişkileri vardır. 1914'den son-
ra, Bolşevikler'den yana, kesin tavır
alır.

1915-16 arasında, Amerika'nın
birçok kentinde, 70'e yakın konfe-
rans verir. 18 Mart 1917'de (Şubat
Devrimi'nden sonra) Rusya'ya dö-
ner. 24 Haziran 1917'de 4 bin çama-
şırıcı kadının grevini yönetir. Tem-
muzda, Kerensky Hükümeti tarafın-
dan tutuklanır. Cezaevindeyken, 26
Temmuz-8 Ağustos arasında yapılan
RSDİP(B)'nin VI. Kongresinde Mer-
kez Komite Üyeliğine seçilir. 23
Ekim'de RSDİP(B) MK'nin, silahlı
ayaklanma kararı aldığı oturuma katı-
lır. 9 Ağustos 1925'de Sovyetler Birli-
ği'ni hukuken ilk tanıyan Avrupa ül-
kesi Norveç'e Sovyetler Birliği Elçili-
ği'ne atanır. 7 Mart 1933'de Lenin
Nişanıyla ödüllendirilir.

9 Mart 1952'de kalp krizinden
ölür.

Kendini devrime ve sosyalizme
adanmış, yoğun ve verimli pratik çalış-
malarının yanı sıra, 11 adet kitap ve
dokuz kısa broşür kaleme almıştır.
Çalışmaları özellikle kadın sorunu
üzerine yoğunlaşmıştır.

80 yıllık bir yaşam oldukça uzun
olmalı. Ama, yine de, çalışmalarına
baktığımızda Kollontai, sanki 160 yıl
yaşadı.

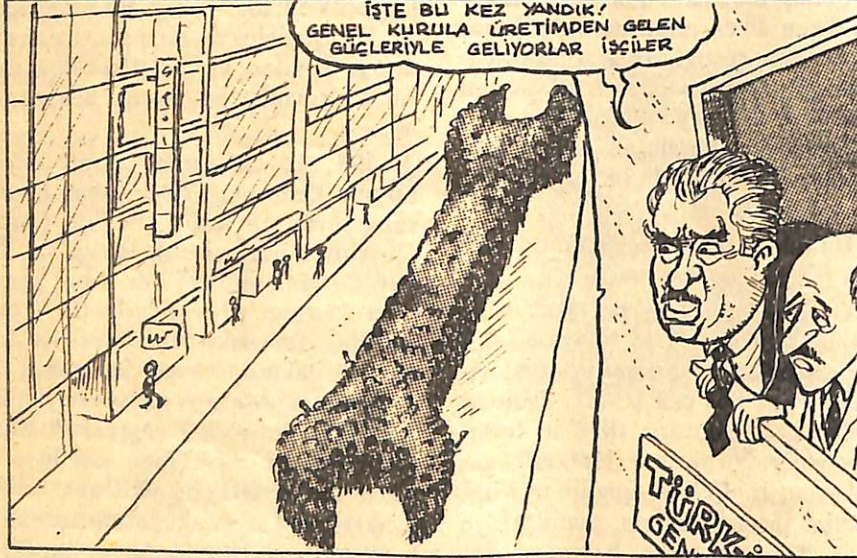
Ya da öldü mü?..

DÜŞÜNGEN

● AVRUPA'DA KÜRT KONFERANSI DOĞUDA OPERASYON

● TÜRK-İŞ KONGRESİ DÖRTNOLA YAKLAŞIYOR

● Dogmatizm salgını sürüyor.

YAHU BU ELBİSELER BİZİM HANIMA OLLUYORDU DA, MERET, BANA NE DİYE OLMUYOR ACABA?..

NAİF
ENTEL

Komün!... Alın, size bir "çıktı" daha. İyi de niye? Tamam tamam biliyorum. "Başlar-ken yazmışlardı bir şeyler. İşin yoksa oku... Çık-madan önce, halkımıza sordular mı? "Halkımız, biz çıkıyoruz, ne diyorsunuz?" dediler mi? Ben duymadım. Kırkdokuzdan da fazla parçaya bölünmüş devrimci yelpazede, "yeni" bir dergi imiş! Efendim, her şeyden önce, okuru düşünüyorum. Önce dergi arasından, hangisini seçsin okusun?

Komün'ün çıkarılması tartışmalarında, ben-deniz de bulundum. İsmi lazım değil, biri kalkıp saf saf kaygılarını sıraladı. Ee efendim, "Komün de kendi görüşünden başkasına değer vermeyecek mi? "Rakipleri'nin açığını mı kollayacak? Her fırsatta, karalamaya mı çalışacak? Değişik dergilerde çalışan, teknik elemanlar bile kanlı, bıçaklı, Varlıkların aynısından, bir tane daha mı?... "Ee kardeşim, ne zannettin!

Velhasıl, Komünlerle aramızda ihtilaf çıktı. İçim kan ağlayarak söylüyorum, yollarımız ayrıldı.

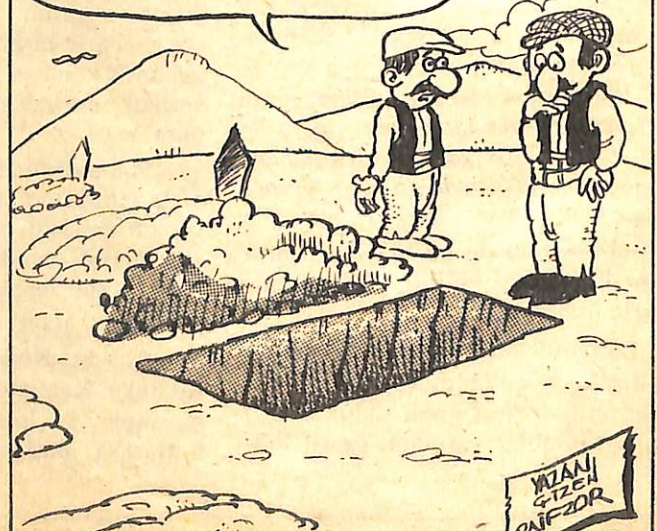
Bir de tutturmuşlar "yeni", "aşma" vs.... Zaten bu dönemin, bir sürü "yeni"si var. "Yeni"nin yenisi de ne ola ki? Bu, halka ihanettir, devrime ihanettir. İnançsızlığa savrulmaktır. Bu adamlar Salman Rüşdü, dergileri de "Şeytan Ayetleri" tefrikasından öte geçmeyecektir. Kaldı ki, insanlar hata yapabilirler. Ama, kol kırılır yen içinde. Hatalarımızı, dile düşürürsek "yeni kuşaklar" ne der?

(Ha!.. Bu arada, az çok iyileri de var. Bu say-fanın yazar-çizeri gibi. Bendeniz, aslında Raif'in hoşgörüsünü kullanarak, bu son sayfada da olsa, bir köşeye sızdım.)

Ne diyorduk? Evet, dergiyi konuşuyorduk. Hırgür, kaos istemiyoruz. Halkımızın arzusu, bi-zi bir arada görmek. Bence, devrimcileri birleş-tirmek için, imza kampanyası açılmalı. Referan-dum da olabilir.

Haydi okurlarım, hep beraber!

"BİR METREKARE UMUT" DEDİKLERİ BİZİM İÇİN BUYMUŞ ŞİHO...

YAZAN
ÇİZEN
NAİF ZOR

ALAN - BELGE YAYINLARI

Yeni kitaplar

İTALYA'DA İŞÇİ KONSEYLERİ DENEYİMİ

Antonio Gramsci
Türkçe: Yusuf ALP

BERLİN-ALEKSANDER MEYDANI "Berlin - Alexanderplatz"

Alfred Döblin
Türkçe: Ahmet AKPAZ

GENERALLER BİRLEŞİN Almanya'nın Hababam Sınıfı

Dursun Akçam

YARIN BAŞKA BİR GUNDUR

Ruben Gallucci

Arjantin Romanı

ZAMANI DURDURABİLMEK Metris'den Röportajlar

Mecit Ünal

69 Yıllık Nadi Odulu

Yeni Sesler: 13

BİRİ YİTİK İKİ ÜLKE

Soyul Ekinci

Yeni Sesler: 15

FİRARİ RENGİM KIRMIZI

Süalp Çekmeci

Zihni Anadol
KIRMIZI GÜL
VE KASKET

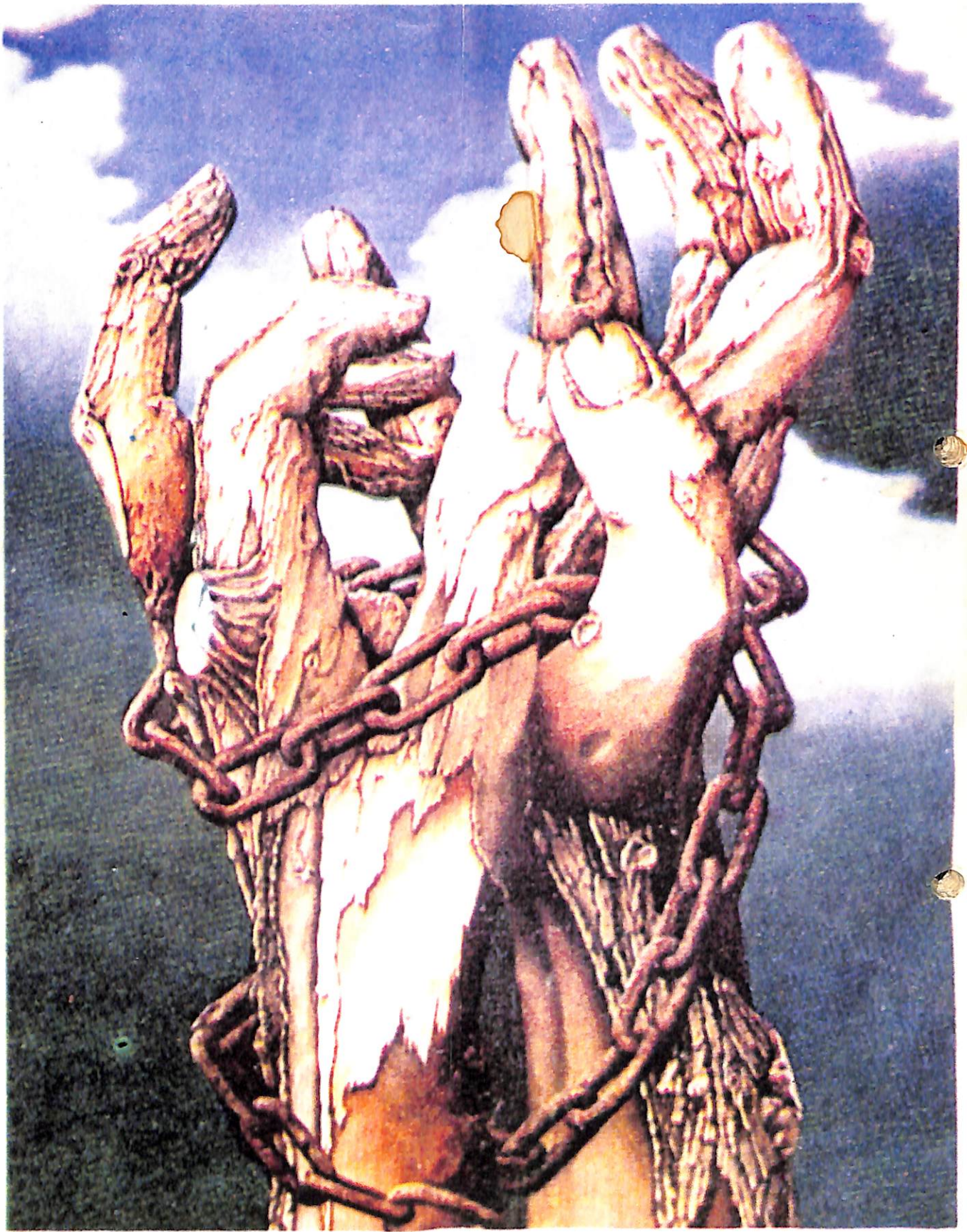
Uluslararası Af Örgütü
TÜRKİYE RAPORLARI

GENEL DAĞITIM : ALAN YAYINCILIK Başmusaşip Sk. Talas Han 16/302 Cağaloğlu - İst

İSTANBUL : TÜMDA / ARKADAŞ / SAY / ÖZGÜR

ANKARA : DOST / İLHAN İLHAN İZMİR : İLERİ / KABİLE

Cumhuriyet Kitap Kulübü

sana devrimleri anlattım büyüdü dağlar
sana işkenceleri ve katliamı bir aşkın
sana ayak seslerinin silahlı türküsünü
yapraklar çoğaldı, yüreğim ve yüreğin
büyüdük, büyüdü ak sütümüzle çınarlar